

**PREČU ZĪMES, CITAS ATŠKIRĪBAS ZĪMES UN DIZAINPARAUGA
KRIMINĀLTIESISKĀ AIZSARDZĪBA**

Autors:
Rīgas Stradiņa universitātes
Juridiskās fakultātes asociēta profesora p.i.
Dr.jur. Jānis Baumanis

Rīga, 2019.

SATURA RĀDĪTĀJS

IEVADS	4
1. PREČU ZĪMES, CITAS ATŠĶIRĪBAS ZĪMES UN DIZAINPARAUGA KRIMINĀLTIESISKĀS AIZSARDZĪBAS VĒSTURISKAIS IESKATS.....	6
1.1. Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga krimināltiesiskā aizsardzība Latvijas Kriminālkodeksā	6
1.2. Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga krimināltiesiskā aizsardzība Krimināllikumā līdz 2002. gada 20. novembrim	7
1.3. Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga krimināltiesiskā aizsardzība Krimināllikumā no 2002. gada 20. novembra līdz 2011. gada 1. oktobrim	9
1.4. Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga krimināltiesiskā aizsardzība Krimināllikumā pēc 2011. gada 1. oktobra līdz 2015. gada 3. decembrim	11
1.5. Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga krimināltiesiskā aizsardzība Krimināllikumā pēc 2015. gada 3. decembra	13
2. TIESU PRAKSE LIETĀS PAR PREČU ZĪMES, CITAS ATŠĶIRĪBAS ZĪMES UN DIZAINPARAUGA NELIKUMĪGU IZMANTOŠANU	15
2.1. Kurzemes apgabaltiesas 2015. gada 30. novembra spriedums krimināllietā Nr. 11270014514	15
2.2. Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2016. gada 9. marta spriedums lietā Nr. 11816015110	18
2.3. Zemgales apgabaltiesas 2017. gada 21. jūnija spriedums krimināllietā Nr. 11120115906	19
2.4. Rīgas apgabaltiesas 2017. gada 26. septembra spriedums krimināllietā Nr. 11810007805	23
2.5. Daugavpils tiesas 2018. gada 19. februāra spriedums krimināllietā Nr. 11816008617	23
3. PREČU ZĪMES, CITAS ATŠĶIRĪBAS ZĪMES UN DIZAINPARAUGA KRIMINĀLTIESISKĀ AIZSARDZĪBA ĀRVALSTĪS	25
3.1. Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga krimināltiesiskā aizsardzība Lietuvas Republikā.....	25
3.2. Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga krimināltiesiskā aizsardzība Igaunijas Republikā	27
3.3. Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga krimināltiesiskā aizsardzība Vācijas Federatīvajā Republikā	30
3.4. Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga krimināltiesiskā aizsardzība Zviedrijas Karalistē.....	36
4. KRIMINĀLTIESISKIE ASPEKTI LIETĀS PAR PREČU ZĪMES, CITAS ATŠĶIRĪBAS ZĪMES VAI DIZAINPARAUGA NELIKUMĪGU IZMANTOŠANU	39
4.1. Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīgās izmantošanas objekts.....	39

4.2. Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīgās izmantošanas objektīvās puses vispārīgs raksturojums.....	40
4.3. Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīgā izmantošana kā darbība.....	40
4.4. Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīgās izmantošanas priekšmets	42
4.5. Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīgā izmantošana ievērojamā un lielā apmērā	44
4.6. Cēloņsakarība un sekas preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīgā izmantošanā	47
4.7. Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīgās izmantošanas subjektīvā puse.....	50
4.8. Ar noziedzīga nodarījuma klasifikāciju saistītie krimināltiesiskie aspekti lietās par preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīgu izmantošanu ..	52
5. KRIMINĀLPROCESUĀLIE ASPEKTI LIETĀS PAR PREČU ZĪMES, CITAS ATŠĶIRĪBAS ZĪMES VAI DIZAINPARAUGA NELIKUMĪGU IZMANTOŠANU	54
5.1. Kriminālprocesa uzsākšana un izmeklēšanas taktika lietās par preču zīmes, citas atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīgu izmantošanu.....	54
5.2. Ziņas par faktiem (pierādījumi) un fakta legālā prezumpcija lietās par preču zīmes, citas atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīgu izmantošanu	55
SECINĀJUMI UN TO APROBĀCIJA	59
PIELIKUMS NR. 1. Pārskats par Latvijas Republikā reģistrētajiem Krimināllikuma 206. pantā paredzētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem	63
PIELIKUMS NR. 2. Pēc krimināllikuma 206. panta notiesājošie un attaisnojošie spriedumi.....	64
PIELIKUMS Nr. 3. Krimināllikuma 206. panta pirmajā daļā paredzēta noziedzīga nodarījuma objektīvās puses izpausmes veidi	65
PIELIKUMS Nr. 4. Aptaujas anketa	66
PIELIKUMS Nr. 5. Aptaujas rezultāti.....	67
UZZIŅAS LĪDZEKĻI.....	69

IEVADS

[0.1.] Tautsaimniecības interešu aizsardzība preču aprites un pakalpojumu sniegšanas sfērā nodrošina godīgu konkurenci, tautsaimniecību raksturojošo kvalitatīvo rādītāju uzlabojumu un kvantitatīvo rādītāju pieaugumu, kā arī investīciju noturīgo kāpumu, rezultātā tiek sekmēta valsts ekonomiskā izaugsme kopumā. Minēto tautsaimniecības interešu aizsardzība sevī ietver arī rūpnieciskā īpašuma aizsardzību.

[0.2.] Parīzes Konvencija par rūpnieciskā īpašuma aizsardzību paredz, ka rūpnieciskā īpašuma aizsardzības objekti ir patenti, lietderīgie modeļi, dizainparaugi, preču zīmes, pakalpojumu zīmes, komercnosaukumi, izcelsmes norādes vai izcelsmes vietu apliecinājumi un negodīgas konkurences ierobežošana.¹ 2015. gada 18. jūnijā pieņemot Rūpnieciskā īpašuma institūciju un procedūru likumu, tajā līdztekus rūpnieciskā īpašuma objektu skaidrojumam tika nostiprināts arī rūpnieciskā īpašuma jēdziens, proti, rūpnieciskais īpašums ir tiesības, kas saistītas ar izgudrojumu patentiem (ieskaitot papildu aizsardzības sertifikātus zālēm un augu aizsardzības līdzekļiem), pusvadītāju izstrādājumu topogrāfijām, preču zīmēm un dizainparaugiem². Kā rūpnieciskā īpašuma tiesību elementi preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparaugi ir intelektuālā īpašuma sastāvdaļas.

[0.3.] Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa direktīva Par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu Nr. 2004/48/EK paredz, ka attiecīgos gadījumos kā līdzekli intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanas nodrošināšanai var izmantot arī kriminālsankcijas. Lai gan šī direktīva neattiecas uz dalībvalstu noteikumiem, kas attiecas uz kriminālprocesu vai kriminālsodiem intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumu jomā, tomēr tajā uzsvērta intelektuālā īpašuma aizsardzības nozīme, kas pilnā mērā ir reducējama uz preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīgās izmantošanas kriminalizēšanas pamatojumu. Proti, direktīvā Nr. 2004/48/EK norādīts, ka intelektuālā īpašuma aizsardzībai ir ļoti liela loma iekšējā tirgus veiksmīgas darbības nodrošināšanā. Intelektuālā īpašuma aizsardzība ir svarīga ne vien jauninājumu un jaunrades veicināšanai, bet arī nodarbinātības attīstībai un konkurētspējas uzlabošanai. Nepastāvot efektīviem intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzības līdzekļiem, netiek veicināta jauninājumu ieviešana un jaunrade un mazinās ieguldījumi. Intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanas līdzekļiem ir milzīga nozīme iekšējā tirgus veiksmīgas darbības nodrošināšanā.³ Ņemot vērā minēto vērtību nozīmi, ar brīvu tirgus ekonomiku Eiropas demokrātiskās valstīs preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparaugi tiek aizsargāti tai skaitā arī ar krimināltiesiskiem institūtiem.

[0.4.] No Latvijas Republikas Satversmes 113. panta izriet, ka līdztekus autortiesībām valsts aizsargā arī patenttiesības.⁴ Patenttiesību aizsardzība sevī ietver arī patentēto rūpnieciskā īpašuma objektus. Lai gan Latvijas Republikas Satversmes komentāros par 113. pantu norādīts, ka komentējamās normas mērķis nav aizsargāt intelektuālo īpašumu, ka šim nolūkam paredzēts Latvijas Republikas Satversmes 105. pants⁵, tomēr abu minēto konstitucionālo normu simbioze Latvijas Republikas pamatlikumā nostiprina preču zīmju, citu atšķirības zīmju un dizainparaugu aizsardzības augsto prioritāti, kā arī netieši norāda uz intelektuālā rūpnieciskā īpašuma aizskāruma kaitīgumu. Apzinoties šo kaitīgumu, Latvijas Republikā preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīga izmantošana ir kriminalizēta. Par minēto nodarījumu kriminālatbildība paredzēta Krimināllikuma 206. pantā.

¹ Parīzes Konvencija par rūpnieciskā īpašuma aizsardzību. Pieņemts: 20.03.1883. Stājas spēkā: 07.09.1993. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 54 (2819), 08.04.2003. 1. panta otrā daļa.

² Rūpnieciskā īpašuma institūciju un procedūru likums. Pieņemts: 18.06.2015. Stājas spēkā: 01.01.2016. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 127 (5445), 02.07.2015. 1. panta 1. punkts.

³ Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa direktīva Par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu Nr. 2004/48/EK. Pieejama: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX%3A32004L0048>

⁴ Latvijas Republikas Satversme. Pieņemts: 15.02.1922. Stājas spēkā: 07.11.1922. Ar grozījumiem, kas stājas spēkā 01.01.2019. 113. pants.

⁵ Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011. 679. lpp.

[0.5.] Jānorāda, ka ar 1998. gada 17. decembra likumu Par Marakešas līgumu par Pasaules tirdzniecības organizācijas izveidošanu, kas stājās spēkā 1998. gada 29. decembrī, Latvijas Republika uzņēmās starptautiskās saistības nodrošināt kriminālprocesa un soda naudu piemērošanu vismaz apzinātos preču zīmju viltošanas vai autortiesību pirātisma gadījumos komerciālā mērogā. Iespējamie tiesiskās aizsardzības līdzekļi ietver cietumsodu un/vai naudas sodus, kas ir pietiekoši, lai atturētu no līdzīgas rīcības, atbilstoši naudas sodu apjomam, ko piemēro attiecīga smaguma noziegumiem. Attiecīgos gadījumos iespējamie tiesiskās aizsardzības līdzekļi ietver arī neatļauto preču un jebkuru materiālu un detaļu, kuru izmantošana bijusi neatļautā izstrādājuma pamatā, konfiskāciju un iznīcināšanu. Dalībvalstis var nodrošināt kriminālprocesa un soda naudas, kas piemērojami citos intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpuma gadījumos, īpaši, ja tie izdarīti apzināti un komerciālā mērogā.⁶ Minētās saistības Latvija Republika pilda, Krimināllikuma 206. pantā paredzot kriminālatbildību ne tikai par preču zīmes nelikumīgu izmantošanu, bet arī par zīmes viltošanu vai viltotas zīmes apzinātu izmantošanu vai izplatīšanu.

[0.6.] Pētījuma mērķis ir izpētīt ar preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga krimināltiesisko aizsardzību saistītus praktiskus un tiesiskus aspektus, identificējot esošās problēmas šajā jomā un piedāvājot to risinājumu. Mērķa sasniegšanai tiks analizēts Krimināllikuma 206. pants, lai formulētu atziņas, kas veicinātu noziedzīgā nodarījuma sastāva skaidrību, kā arī sekmētu veiksmīgāku kriminālprocesa uzsākšanu un virzību saistībā ar šo pantu, tādējādi cenšoties arī identificēt esošā tiesiskā regulējuma nepilnības, piedāvājot normatīvā regulējuma uzlabošanu.

[0.7.] Pētījuma gaitā uzmanība tiks pievērsta arī sekojošiem jautājumiem:

- 1) Vai kriminālprocesa var uzsākt un izmeklēt tikai saistībā ar identiskām preču zīmēm vai arī par sajaucami līdzīgām preču zīmēm – un šādā gadījumā, kurš noteiks, vai attiecīgās preču zīmes ir sajaucami līdzīgas.
- 2) Ir neskaidrības, aprēķinot kaitējumu, proti, vai skaitot pēc ekvivalento oriģinālu preču vērtības (bet var gadīties, ka ekvivalentas preces nemaz neeksistē) vai pēc kontrafakto preču vērtības (jo šādas preces vienmēr tiek pārdotas lētāk par oriģinālajām precēm), kā arī nav skaidrs, vai ir jāņem vērā pašizmaksas vai pārdošanas vērtība.

[0.8.] Pētījuma uzdevumi ir:

- 1) noskaidrot kritērijus, lai varētu uzsākt kriminālprocesa pēc Krimināllikuma 206. panta, kopsakarā ar Kriminālprocesa likuma 125. panta otro daļu;
- 2) veikt dažādu valstu prakses un mehānisma izpēti šajā jautājumā, nosakot mehānismu, kurš pēc Latvijas Republikas normatīvā regulējuma un ārvalsts praksēm liktos visatbilstošākais;
- 3) noskaidrot, kā pierādīt, ka noziedzīgs nodarījums, kas izdarīts atbilstoši Krimināllikuma 206. pantam, ir veikts ievērojamā apmērā vai ar to radīts būtisks kaitējums ar likumu aizsargātām personas interesēm;
- 4) noskaidrot iespēju noteikt Rūpnieciskā īpašuma apelācijas padomi par lēmēj institūciju, kura varētu sniegt informāciju vai atzinumus tiesai, ja tādi ir nepieciešami lēmuma pieņemšanai par rūpniecisko īpašumu.

⁶ Likums Par Marakešas līgumu par Pasaules tirdzniecības organizācijas izveidošanu. Pieņemts: 17.12.1998. Stājās spēkā: 29.12.1998. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 387 (1448), 29.12.1998.

1. PREČU ZĪMES, CITAS ATŠKIRĪBAS ZĪMES UN DIZAINPARAUGA KRIMINĀLTIESISKĀS AIZSARDZĪBAS VĒSTURISKAIS IESKATS

[1.0.1.] Krimināllikuma 5. panta pirmā daļa paredz, ka nodarījuma (darbības vai bezdarbības) noziedzīgumu un sodāmību nosaka likums, kas bijis spēkā šā nodarījuma izdarīšanas laikā. Ņemot vērā minēto, krimināltiesībās, kvalificējot noziedzīgus nodarījumus, svarīgi zināt ne tikai aktuālo Krimināllikuma normu redakcijas, bet arī šo normu iepriekšējās redakcijas, kas tika grozītas, izslēgtas vai papildinātas. Normām, kas atzīst nodarījumu par sodāmu, pastiprina sodu vai ir citādi nelabvēlīgas personai, atpakaļejoša spēka nav (ultraaktivitātes princips), tādēļ senāku notikumu kvalifikācijā jāvadās no tām normām, kas bija spēkā šo notikumu laikā. Savukārt normām, kas atzīst nodarījumu par nesodāmu, mīkstina sodu vai ir citādi labvēlīgas personai, ir atpakaļejošs spēks (retroaktivitātes princips), proti, tas attiecas uz nodarījumiem, kas izdarīti pirms attiecīgā likuma spēkā stāšanās, kā arī uz personu, kura izcieš sodu vai izcietusi sodu, bet kurai saglabājusies sodāmība. Tomēr retroaktivitātes principu likumdevējs drīkst ierobežot, paredzot, piemēram, likuma pārejas noteikumus citādu kārtību.

[1.0.2.] Lai tiktu ievērots krimināltiesību princips par Krimināllikuma spēku laikā, krimināltiesību normu piemērotājam jāapzina likuma grozījumu saturs, jēgu un būtību. Tādēļ krimināltiesiskā regulējuma vēsturiskais ieskats sniedz ne tikai vispārīzglītojošu informāciju, bet ir saistošs un nepieciešams arī mūsdienu praksē.

1.1. Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga krimināltiesiskā aizsardzība Latvijas Kriminālkodeksā

[1.1.1.] 1999. gada 1. aprīlī, kad spēkā stājās 1998. gada 17. jūnijā pieņemtais Krimināllikums, tā XIX nodaļas 206. pantā kā noziedzīgs nodarījums tautsaimniecībā tika paredzēta preču zīmes un citas atšķirības zīmes neatļauta izmantošana un viltošana. Līdz 1999. gada 1. aprīlim spēkā bija Latvijas Kriminālkodekss, kurā līdzīga rakstura nodarījums bija paredzēts pie saimnieciskiem noziegumiem sestajā nodaļā. Analizējot Krimināllikuma 206. pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, literatūrā tiek norādīts: “Komentējamam pantam zināmā mērā atbilst Latvijas Kriminālkodeksa 150⁶. pants “Viltotu nodokļu marku vai cita speciālā marķējuma izgatavošana, izplatīšana un izmantošana”. Salīdzinājumā ar šo pantu komentējamais pants paplašina atbildību, taču vienlaikus arī mīkstina sodu, tādēļ attiecībā uz nodarījumiem, kas izdarīti līdz 1999. gada 1. aprīlim un bija kvalificējami pēc Latvijas Kriminālkodeksa 150⁶. panta, komentējamam pantam ir atpakaļejošs spēks, ja persona par šo nodarījumu saucama pie kriminālatbildības pēc minētā datuma”⁷. Latvijas Kriminālkodeksa 150⁶. pants paredzēja:

150.⁶ pants. Viltotu nodokļu marku vai cita speciālā marķējuma izgatavošana, izplatīšana un izmantošana

Par viltotu nodokļu marku vai cita speciālā marķējuma izgatavošanu - soda ar brīvības atņemšanu uz laiku no diviem līdz pieciem gadiem, konfiscējot mantu, viltotās nodokļu markas un preču pavadzīmes, kā arī to izgatavošanas rīkus.

Par viltotu nodokļu marku vai cita speciālā marķējuma izplatīšanu vai izmantošanu - soda ar brīvības atņemšanu uz laiku no trim līdz septiņiem gadiem, konfiscējot mantu, viltotās nodokļu markas un preču pavadzīmes, kā arī to izgatavošanas rīkus.

Par tādām pašām darbībām, ja tās izdarītas atkārtoti vai ar tām nodarīti lieli zaudējumi valstij, - soda ar brīvības atņemšanu uz laiku no pieciem līdz desmit gadiem,

⁷ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināllikuma zinātniski-praktiskais komentārs. Rīga: firma “AFS”, 2003.120. lpp.

*konfiscējot mantu, viltotās nodokļu markas un preču pavadzīmes, kā arī to izgatavošanas rīkus.*⁸

[1.1.2.] Jānorāda, ka, ja 2019. gadā tiek konstatēts, ka persona līdz 1999. gada 1. aprīlim izdarīja tikai Latvijas Kriminālkodeksa 150⁶. pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, tad personu nevarēs saukt pie kriminālatbildības, jo būs iestājies Krimināllikuma 56. pantā paredzētais kriminālatbildības noilgums. Vienlaikus jāņem vērā, ka saskaņā ar Krimināllikuma 56. panta trešo daļu kriminālatbildības noilgums tiek pārtraukts, ja līdz noilguma termiņu izbeigšanās brīdim persona, kas izdarījusi noziedzīgo nodarījumu, izdara jaunu noziedzīgu nodarījumu. Šajā gadījumā noilguma laiku, kas paredzēts par smagāko no izdarītajiem noziedzīgajiem nodarījumiem, sāk skaitīt no jaunā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīža⁹. Arī Latvijas Kriminālkodeksa 45. panta otrā daļa paredzēja, ka noilgums tiek pārtraukts, ja līdz norādīto termiņu notecēšanai attiecīgā persona izdara jaunu noziegumu, par kuru pēc likuma var piespriest brīvības atņemšanu uz laiku, ilgāku par diviem gadiem. Šai gadījumā noilgumu sāk skaitīt no jaunā nozieguma izdarīšanas brīža.¹⁰ Tādējādi noziedzīgu nodarījumu kopības gadījumos arī mūsdienās, praksē lemjot par nepieciešamību saukt personu pie kriminālatbildības, varētu nākties vērtēt personas izdarītā nodarījuma atbilstību Latvijas Kriminālkodeksa 150⁶. pantā paredzētajam noziegumam.

[1.1.3.] Domājams, ka šā nozieguma specifikas dēļ, varbūtība, ka saistībā ar vairāk nekā pirms divdesmit gadiem notikušo nāksies piemērot Latvijas Kriminālkodeksa 150⁶. pantu, ir ļoti neliela. Ņemot vērā minēto, detalizētāka Latvijas Kriminālkodeksa 150⁶. panta analīze pētījumā netiks veikta.

1.2. Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga krimināltiesiskā aizsardzība Krimināllikumā līdz 2002. gada 20. novembrim

[1.2.1.] 1999. gada 1. aprīlī, kad spēkā stājās Krimināllikums, tā 206. pants paredzēja kriminālatbildību tikai par preču zīmes un citas atšķirības zīmes neatļautu izmantošanu un viltošanu.

206. pants. Preču zīmes un citas atšķirības zīmes neatļauta izmantošana un viltošana

(1) Par svešas preču zīmes, kā arī preču vai pakalpojumu citādas atšķirības zīmes izmantošanu, viltošanu vai viltotas zīmes apzinātu izmantošanu vai izplatīšanu — soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz vienam gadam vai ar arestu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu līdz piecdesmit minimālajām mēnešalgām.

*(2) Par tādām pašām darbībām, ja ar tām radīts būtisks kaitējums valstij vai ar likumu aizsargātām personas tiesībām un interesēm, — soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz pieciem gadiem vai ar naudas sodu līdz astoņdesmit minimālajām mēnešalgām.*¹¹

[1.2.2.] Ar 2002. gada 17. oktobra likumu Grozījumi Krimināllikumā, kas spēkā stājās 2002. gada 20. novembrī, Krimināllikuma 206. pantā definētā noziedzīgā nodarījuma

⁸ Likums "Grozījumi Latvijas Kriminālkodeksā". Pieņemts: 21.09.1995. Stājas spēkā: 01.11.1995. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 154 (437), 06.10.1995. 31. pants.

⁹ Krimināllikums. Pieņemts: 17.06.1998. Stājas spēkā: 01.04.1999. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 199/200 (1260/1261), 08.07.1998.; Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 15, 04.08.1998. Ar grozījumiem, kas stājas spēkā 07.11.2018. 56. panta trešā daļa.

¹⁰ Latvijas Kriminālkodekss un komentāri pie atsevišķiem Latvijas Kriminālkodeksa pantiem (A. Niedre). Rīga: Tiesiskās informācijas centrs, 1998. 44.lpp.

¹¹ Krimināllikums. Pieņemts: 17.06.1998. Stājas spēkā: 01.04.1999. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 199/200 (1260/1261), 08.07.1998.; Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 15, 04.08.1998. 206. pants.

priekšmetu klāsts tika papildināts vēl ar dizainparaugiem, tādējādi konkrēti šajā normā paredzot arī kriminālatbildību par dizainparauga nelikumīgu izmantošanu.

[1.2.3.] Vienlaikus jānorāda, ka, jau 1993. gada 4. aprīlī pieņemot Dizainparaugu aizsardzības likumu, likumdevējs tā 24. pantā paredzēja, ka par autorības piesavināšanos, piespiešanu atteikties no autorības, līdzautorības uzspiešanu, kā arī par dizainparauga būtības atklāšanu bez dizainera piekrišanas, pirms dizainers, viņa tiesību pārņēmējs vai Patentu valde publicējusi pieteikuma materiālus, paredzēta kriminālatbildība saskaņā ar likumu.¹² Minētais likums zaudēja spēku 2004. gada 15. aprīlī. Šobrīd spēkā esošā Dizainparaugu likuma 45. pants paredz ne tikai, ka, ja kāds nepamatoti aizskar dizainera autorību vai citādi pārkāpj dizainera personiskās tiesības, dizainers ir tiesīgs vērsties tiesā, pamatojoties uz Civillikuma un citu normatīvo aktu noteikumiem, bet arī, ka likumā noteiktajos gadījumos vainīgās personas saucamas pie kriminālatbildības¹³.

[1.2.4.] Lai krimināltiesiski aizsargātu dizainparaugus, pēc 2002. gada 20. novembra Krimināllikuma 206. pants paredzēja:

206. pants. Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīga izmantošana

(1) Par svešas preču zīmes, preču vai pakalpojumu citādas atšķirības zīmes vai dizainparauga tīšu nelikumīgu izmantošanu, zīmes viltošanu vai viltotas zīmes apzinātu izmantošanu vai izplatīšanu - soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz vienam gadam vai ar arestu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu līdz simt minimālajām mēnešalgām, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas.

(2) Par tādām pašām darbībām, ja tās izdarītas atkārtoti vai ar tām radīts būtisks kaitējums ar likumu aizsargātām personas tiesībām un interesēm, - soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz pieciem gadiem vai ar naudas sodu līdz divsimt minimālajām mēnešalgām, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas, atņemot tiesības veikt uzņēmējdarbību uz laiku no diviem līdz pieciem gadiem vai bez tā.¹⁴

[1.2.5.] Lai gan līdz 2002. gada 20. novembrim Krimināllikumā netika izmantots jēdziens “dizainparaugs”, tas tomēr varēja būt pret intelektuālo īpašumu vērsto noziedzīgo nodarījumu priekšmets. Pirms 2002. gada 20. novembrim dizainparaugu varēja aizsargāt kā dizaina darbu atbilstoši Autortiesību likuma noteikumiem. Proti, līdz 2011. gada 1. janvārim Krimināllikuma 149. pantā bija paredzēta atbildība par nelikumīgām darbībām ar autortiesību un blakustiesību objektiem.

[1.2.6.] Saskaņā ar Autortiesību likuma 4. panta 8. punktu dizaina darbi ir autortiesību objekts neatkarīgi no izpausmes formas un veida¹⁵. Turklāt 2002. gada 20. novembrī, stājoties spēkā likumam “Grozījumi Krimināllikumā”, tā pārejas noteikumos tika paredzēts, ka tiesu un pirmstiesas izmeklēšanas iestāžu lietvedībā esošajās krimināllietās par noziedzīgiem nodarījumiem, kas izdarīti līdz šā likuma spēkā stāšanās dienai un kvalificēti pēc Krimināllikuma 149. panta, nodarījuma kvalifikācija atstājama negrozīta.

¹² Latvijas Republikas likums Dizainparaugu aizsardzības likums. Pieņemts: 04.05.1993. Stājas spēkā: 10.06.1993. Zaudē spēku: 15.04.2004. 24. pants.

¹³ Dizainparaugu likums. Pieņemts: 28.10.2004. Stājas spēkā: 18.11.2004. Ar grozījumiem, kas stājas spēkā 01.01.2016. 45. pants.

¹⁴ Likums “Grozījumi Krimināllikumā”. Pieņemts: 17.10.2002. Stājas spēkā: 20.11.2002. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 161 (2736), 06.11.2002. 8. pants.

¹⁵ Autortiesību likums. Pieņemts: 06.04.2000. Stājas spēkā: 11.05.2000. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 148/150 (2059/2061), 27.04.2000.; Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 11, 01.06.2000. 4. panta 8. punkts.

1.3. Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga krimināltiesiskā aizsardzība Krimināllikumā no 2002. gada 20. novembra līdz 2011. gada 1. oktobrim

[1.3.1.] Ar 2010. gada 21. oktobra likumu "Grozījumi Krimināllikumā", kas spēkā stājās 2011. gada 1. janvārī, 149. pants no Krimināllikuma tika izslēgts. Kā pamatoti tiek norādīts likumprojekta "Grozījumi Krimināllikumā" Nr. 1704/Lp9 anotācijā, izvērtējot Tiesu administrācijas Tiesu darba organizācijas departamenta Tiesu statistikas nodaļas apkopoto informāciju, var secināt, ka Krimināllikuma 149. panta pirmā daļa praktiski netiek piemērota. Vienlaikus anotācijā ir konstatēts, ka tiesību normu interpretācijā nav panākta vienveidība. Minēto var nodrošināt, aizstājot nenoteikta apjoma terminu lietošanu, piemēram, „materiāla labuma gūšanu, izmantojot autortiesību un blakustiesību objektus”, ar citos tiesību aktos noteiktiem terminiem. Lai prettiesisku darbību rezultātā iegūtu un izplatītu aizsargātus autortiesību un blakustiesību objektus bieži vien nav nepieciešami lieli resursi un ne vienmēr tas rezultātā noved pie materiāla labuma vai peļņas gūšanas, taču tiesību subjektam var tikt nodarīts būtisks kaitējums (piemēram, pietiekami ir nodrošināt divu funkcionālāko projektēšanas datorprogrammu „Microstation”, no kurām katras cena pārsniedz 4 000 Ls, lejupielādi, lai autortiesību subjektam nodarītu zaudējumu lielā apmērā – 8 000 Ls)¹⁶.

[1.3.2.] Pēc 2002. gada 20. novembra, aizsargājot dizainparaugus kā dizaina darbu, 149. pantā paredzētais noziedzīgais nodarījums tika kvalificēts kā izdarīts ideālā kopībā ar Krimināllikuma 206. pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu. Pēc 2011. gada 1. janvāra, kad Krimināllikuma 149. pants tika izslēgts, jāņem vērā atziņas no Rīgas apgabaltiesas 2017. gada 26. septembra sprieduma lietā Nr. 11810007805 (arhīva Nr. KA04-0003-17/13): "Likumdevējs 2010. gada 21. oktobrī, pieņemot likumu „Grozījumi Krimināllikumā”, no Krimināllikuma izslēdzis 149. pantu, Pārejas noteikumu 1.punktā nosakot, ka tiesu, prokuratūras un pirmstiesas izmeklēšanas iestāžu lietvedībā esošie kriminālprocesi par noziedzīgiem nodarījumiem, kas kvalificēti pēc Krimināllikuma 149. panta izbeidzami saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 377. panta 2. punktu. 2010. gada 2. decembrī tika pieņemts likums, papildinot Pārejas noteikumus ar 9. punktu, ar kuru tiek precizēts, ka 2010. gada 21. oktobrī pieņemtā likuma „Grozījumi Krimināllikumā” Pārejas noteikumu 1. un 2. punktā paredzētais regulējums daļā par tiesu, prokuratūras un pirmstiesas iestāžu lietvedībā esošajiem kriminālprocešiem piemērojami tikai attiecībā uz tiem kriminālprocešiem, kuros noziedzīgais nodarījums kvalificēts pēc Krimināllikuma 149. panta pirmās daļas. Savukārt krimināllietās par noziedzīgiem nodarījumiem, kas izdarīti līdz 2010. gada 31. decembrim un kvalificēti pēc Krimināllikuma 149.panta otrās, trešās un ceturtās daļas, nodarījuma kvalifikācija atstājama negrozīta un personām piemērojams sods saskaņā ar likumu, kas bija spēkā līdz 2010. gada 31. decembrim.”¹⁷

[1.3.3.] Ar jau pieminēto 2010. gada 21. oktobra likumu "Grozījumi Krimināllikumā" jaunā redakcijā tika izteikts arī Krimināllikuma 206. pants. Pēc grozījumiem minētais pants paredzēja:

206. pants. Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīga izmantošana

(1) Par preču zīmes, preču vai pakalpojumu citādas atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīgu izmantošanu, zīmes viltošanu vai viltotas zīmes apzinātu izmantošanu vai izplatīšanu, ja ar to radīts būtisks kaitējums ar likumu aizsargātām personas tiesībām un interesēm, - soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz diviem gadiem vai ar arestu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu līdz simt piecdesmit minimālajām mēnešalgām.

¹⁶ Likumprojekta "Grozījumi Krimināllikumā" Nr. 1704/Lp9 anotācija. Pieejama: <http://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimaLIVS.nsf/0/7318F47F694717E9C22576CB00505314?OpenDocument>

¹⁷ Rīgas apgabaltiesas 2017. gada 26. septembra sprieduma lietā Nr. 11810007805 (arhīva Nr. KA04-0003-17/13). Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi>

(2) Par tādām pašām darbībām, ja tās izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās, - soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz četriem gadiem vai ar arestu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu līdz divsimt minimālajām mēnešalgām, atņemot tiesības uz zināmu nodarbošanos uz laiku līdz trim gadiem vai bez tā.

(3) Par preču zīmes, preču vai pakalpojumu citādas atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīgu izmantošanu, zīmes viltošanu vai viltotas zīmes apzinātu izmantošanu vai izplatīšanu, ja to izdarījusi organizēta grupa vai tas izdarīts lielā apmērā, - soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz sešiem gadiem, atņemot tiesības uz zināmu nodarbošanos uz laiku līdz pieciem gadiem, un ar policijas kontroli uz laiku līdz trim gadiem vai bez tās.¹⁸

[1.3.4.] Likumprojekta anotācijā tika paredzēts, ka precizējot un izslēdzot no Krimināllikuma atsevišķus pantus tiks nodalīta administratīvi tiesiskā un krimināltiesiskā atbildība par autortiesību un blakustiesību pārkāpumiem – nosakot, ka būtiska kaitējuma gadījumā iestājas kriminālatbildība. Papildinot Krimināllikuma 206. pantu tiks precizēti atsevišķi formulējumi, noteikta kriminālatbildība par dizainparauga nelikumīgu izmantošanu, paredzēta atbildība par personu un organizētu grupu veiktu preču zīmju nelikumīgu izmantošanu. Pēc starptautisko policijas organizāciju sniegtās informācijas viltojumu izplatība bieži ir organizētās noziedzības izpausmes redzamā puse un posms, kurā tiek legalizēti noziedzīgi iegūtie līdzekļi.¹⁹

[1.3.5.] Analizējot notikušo preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīgās izmantošanas bez būtiskā kaitējuma un kvalificējošām pazīmēm dekriminalizāciju, jāpiekrīt, ka līdz 2011. gada 11. janvārim Krimināllikuma 206. pants konkurēja ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 166.¹⁷ pantu, kurā bija paredzēta administratīvā atbildība par preču (pakalpojumu) zīmes izmantošanas noteikumu pārkāpšanu²⁰. Pēc 2011. gada 11. janvāra Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 166.¹⁷ pants paredzēja jau administratīvo atbildību par preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīgu izmantošanu²¹.

[1.3.6.] Likumprojekta “Grozījumi Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā” Nr. 1700/Lp9 anotācijā tika norādīts, ka Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā ir iekļauti vairāki panti, kas nosaka atbildību par intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumiem (piemēram, 166.¹⁷ pants), tomēr pastāvošajā regulējumā ir tikušas konstatētas vairākas problēmas – Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 155.⁸ panta normas saturs dublējas ar Krimināllikuma 148. panta normas saturu, nav nodalīta fiziskās un juridiskās personas atbildība, nepieciešams precizēt pārkāpuma dispozīciju, saskaņojot to ar likuma „Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” 27. panta noteikto tiesību normas hipotēzi. Proti, Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 166.¹⁷ panta dispozīcija neatbilst likuma „Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” 27. pantā noteiktajam preču zīmes īpašnieka tiesību pārkāpumam, kā arī šobrīd spēkā esošās sankcijas par intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumiem nav samērīgas ar nodarījuma kaitīgumu.²²

¹⁸ Likums “Grozījumi Krimināllikumā”. Pieņemts: 21.10.2010. Stājas spēkā: 01.01.2011. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 178 (4370), 10.11.2010. 36. pants.

¹⁹ Likumprojekta “Grozījumi Krimināllikumā” Nr. 1704/Lp9 anotācija. Pieejama: <http://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimaLIVS.nsf/0/7318F47F694717E9C22576CB00505314?OpenDocument>

²⁰ Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss. Pieņemts: 07.12.1984. Stājas spēkā: 01.07.1985. Publicēts: Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas Augstākās Padomes un Valdības Ziņotājs, 51, 20.12.1984. Ar grozījumiem, kas stājas spēkā 01.01.2011. 166.¹⁷ pants.

²¹ Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss. Pieņemts: 07.12.1984. Stājas spēkā: 01.07.1985. Publicēts: Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas Augstākās Padomes un Valdības Ziņotājs, 51, 20.12.1984. Ar grozījumiem, kas stājas spēkā 29.01.2011. 166.¹⁷ pants.

²² Likumprojekta “Grozījumi Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā” Nr. 1700/Lp9 anotācija. Pieejama: <http://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimaLIVS.nsf/0/DF00765CDF55A3E4C22576CB004FCACE?OpenDocument>

[1.3.7.] Vērtējot minētos argumentus, jāatzīst, ka krimināltiesiskās normas un Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa normas konkurencei praksē nevajadzētu radīt problēmas, jo Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 9. panta otrā daļa nepārprotami izskaidro minētās konkurences atrisinājumu. Proti, administratīvā atbildība par šajā kodeksā norādītajiem pārkāpumiem iestājas, ja par šiem pārkāpumiem pēc to rakstura saskaņā ar spēkā esošajiem likumiem nav paredzēta kriminālatbildība. Tātad, pastāvot minētai konkurencei, normu piemērotājam jāizvēlas Krimināllikuma norma, kurai, pēc būtības, jāparedz arī bargāka atbildība.

1.4. Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga krimināltiesiskā aizsardzība Krimināllikumā pēc 2011. gada 1. oktobra līdz 2015. gada 3. decembrim

[1.4.1.] Ar 2011. gada 8. jūlija likumu “Grozījumi Krimināllikumā”, kas stājās spēkā 2011. gada 1. oktobrī un ar 2012. gada 13. decembra likumu “Grozījumi Krimināllikumā”, kas stājās spēkā 2013. gada 1. aprīlī, Krimināllikuma 206. pantā tika izdarīti grozījumi sankcijā. Proti, ar 2011. gada 8. jūlija likumu “Grozījumi Krimināllikumā” visā Krimināllikumā vārdi “policijas kontrole” (attiecīgā locījumā) tika aizstāti ar vārdiem “probācijas uzraudzība” (attiecīgā locījumā), kā arī Krimināllikuma pārejas noteikumi tika papildināti ar 11. punktu, kas paredzēja, ka grozījumi Krimināllikuma 206. panta trešajā daļā par papildsoda - policijas kontroles - aizstāšanu ar papildsodu - probācijas uzraudzību - stājas spēkā 2015. gada 1. janvārī.²³

[1.4.2.] Savukārt ar 2012. gada 13. decembra likumu “Grozījumi Krimināllikumā” tika izslēgts no Krimināllikuma arests kā soda veids, kuru aizstāja ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, naudas soda apmērs tika paredzēts Krimināllikuma vispārīgā daļā sasaistē ar noziedzīga nodarījuma klasifikāciju, kā arī būtiski mainījās noziedzīga nodarījuma klasifikācija.

[1.4.3.] Pēc 2013. gada 1. aprīļa Krimināllikuma 206. pants paredzēja:

206. pants. Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīga izmantošana

(1) Par preču zīmes, preču vai pakalpojumu citādas atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīgu izmantošanu, zīmes viltošanu vai viltotas zīmes apzinātu izmantošanu vai izplatīšanu, ja ar to radīts būtisks kaitējums ar likumu aizsargātām personas interesēm, — soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz diviem gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu.

(2) Par šā panta pirmajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, ja to izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās, — soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz četriem gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu.

(3) Par preču zīmes, preču vai pakalpojumu citādas atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīgu izmantošanu, zīmes viltošanu vai viltotas zīmes apzinātu izmantošanu vai izplatīšanu, ja to izdarījusi organizēta grupa vai tas izdarīts lielā apmērā, — soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz sešiem gadiem, atņemot tiesības uz noteiktu vai visu veidu komercdarbību vai uz noteiktu nodarbošanos vai tiesības ieņemt noteiktu amatu uz laiku līdz pieciem gadiem, un ar policijas kontroli uz laiku līdz trim gadiem vai bez tās.²⁴

[1.4.4.] Saskaņā ar statistiku (sk. Pielikumu Nr. 1.) tieši minēto grozījumu spēkā stāšanās laiks sakrīt ar krasu pēc Krimināllikuma 206. panta uzsākto kriminālprocesa skaita

²³ Likums “Grozījumi Krimināllikumā”. Pieņemts: 08.07.2011. Stājas spēkā: 01.10.2011. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 117 (4515), 28.07.2011. 1. un 17. pants.

²⁴ Krimināllikums. Pieņemts: 17.06.1998. Stājas spēkā: 01.04.1999. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 199/200 (1260/1261), 08.07.1998.; Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 15, 04.08.1998. Ar grozījumiem, kas stājas spēkā 01.04.2013. 206. pants.

samazinājumu. Lai gan tieša cēloņsakarība starp grozījumiem un statistikas svārstībām dotajā gadījumā nav saskatāma, tomēr jāatzīst, ka biežās likuma izmaiņas gandrīz vienmēr negatīvi ietekmē praksi.

[1.4.5.] Pirms 2013. gada 1. aprīļa Krimināllikuma 206. panta pirmajā daļā bija paredzēts kriminālpārkāpums, otrajā daļā – mazāk smags noziegums, bet trešajā daļā – smags noziegums. Ņemot vērā, ka ar 2012. gada 13. decembra likumu “Grozījumi Krimināllikumā” Krimināllikuma 7. pantā tika mainīti noziedzīga nodarījuma klasifikācijas kritēriji, Krimināllikuma 206. pantā pēc grozījumu spēkā stāšanās pirmajā daļā paredzētais noziedzīgais nodarījums ir mazāk smags noziegums, otrajā un trešajā daļā – smags noziegums. Attiecīgi, minētie grozījumi skāra visus krimināltiesiskos un kriminālprocesuāli tiesiskos institūtus, kas saistīti ar noziedzīga nodarījuma klasifikāciju, to starp noziedzīga nodarījuma noilgumu (Krimināllikuma 56. pants) un personas tiesību ierobežošanas termiņus pirmstiesas kriminālprocesā (Kriminālprocesa likuma 389. pants).

[1.4.6.] Kā vēl viens grozījums, kas sākotnēji šķita kā redakcionāla rakstura grozījums, bet vēlāk būtiski ietekmēja tiesu praksi, bija saistīts ar normā paredzēto seku formulējumu: “ja ar to radīts būtisks kaitējums ar likumu aizsargātām personas tiesībām un interesēm”. Proti, ar 2012. gada 13. decembra likumu “Grozījumi Krimināllikumā” Krimināllikuma 206. panta pirmās daļas dispozīcijā tika izslēgti vārdi “tiesībām un”²⁵.

[1.4.7.] Minētie grozījumi būtiski ietekmēja tiesu praksi. Vairākos Augstākās tiesas nolēmumos kā Krimināllikuma pārkāpums tika norādīta zemākās instances tiesas atsauce uz tiesību apdraudējumu.

[1.4.8.] Apkopojot tiesu praksi lietās, kurās noziedzīga nodarījuma sastāva pazīme ir būtisks kaitējums, krimināltiesību pētniece Diāna Hamkova konstatēja, ka nepamatota norāde uz būtiska kaitējuma nodarīšanu „tiesībām” tika konstatēta: Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2014. gada 9. janvāra spriedumā krimināllietā Nr. 11816006711, Jūrmalas pilsētas tiesas 2014. gada 2. oktobra spriedumā krimināllietā Nr. 11810022606, Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2014. gada 20. novembra spriedumā krimināllietā Nr. 12502001411, Jelgavas tiesas 2015. gada 12. janvāra spriedumā krimināllietā Nr. 12221002209, Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2015. gada 3. jūnija spriedumā krimināllietā Nr. 11816009813, Ogres rajona tiesas 2016. gada 10. novembra spriedumā krimināllietā Nr. 11816012211, Valmieras rajona tiesas 2017. gada 1. februāra spriedumā krimināllietā Nr. 11130017812.²⁶ Šajās lietās nostiprinātās atziņas jāņem vērā arī kvalificējot Krimināllikuma 206. pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu. Proti, būtiskā kaitējuma konstatēšanā uzmanība jāpievērš tieši interesei, nevis tiesību apdraudējumam.

[1.4.9.] Ar 2012. gada 13. decembra likumu “Grozījumi Krimināllikumā” Krimināllikuma 206. panta otrās daļas dispozīcijā esošie vārdi “tādām pašām darbībām, ja tās” tika aizstāti ar vārdiem “šā panta pirmajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, ja to”. Tādējādi atkal notika dekriminalizācija. Krimināllikuma 206. panta otrā daļa pirms grozījumiem kriminālatbildību paredzēja par darbībām, ja tās izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās. Respektīvi, ja preču zīmes, preču vai pakalpojumu citādas atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīgu izmantošanu, zīmes viltošanu vai viltotas zīmes apzinātu izmantošanu vai izplatīšanu izdarīja personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās, tad, kvalificējot nodarījumu pēc Krimināllikuma 206. panta otrās daļas, nevajadzēja vēl obligāti konstatēt Krimināllikuma 206. panta pirmajā daļā paredzētās sekas. Pēc grozījumiem Krimināllikuma 206. panta otrajā daļā paredzēta noziedzīga nodarījuma objektīvās puses obligāta pazīme ir arī sekas. Jo formulējums: “Par šā panta pirmajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, ja to izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās” paredz konstatēt ne tikai pirmajā daļā

²⁵ Likums “Grozījumi Krimināllikumā”. Pieņemts: 13.12.2012. Stājas spēkā: 01.04.2013. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 202 (4805), 27.12.2012. 187. pants.

²⁶ Tiesu prakse lietās, kurās noziedzīga nodarījuma sastāva pazīme ir būtisks kaitējums. Pēc Augstākās tiesas pasūtījuma apkopojumu organizēja Latvijas Universitāte, sagatavoja Dr.iur. doc. Diāna Hamkova. Rīga: Augstāka tiesa, 2018. 13.-14. lpp. Pieejama: <http://www.at.gov.lv/lv/judikatura/tiesu-prakses-apkopojumi/kriminaltiesibas>

paredzētās darbības, bet visa noziedzīga nodarījuma sastāvu, to skaitā arī sekas. Papildus minētajam jānorāda, ka Krimināllikuma 206. panta trešajā daļā vēl aizvien saglabājas noziedzīga nodarījuma formulējums, kas it kā atbilst formālajam sastāvam. Tomēr, jāņem vērā Latvijas Republikas Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 2015. gada 26. novembra lēmumā lietā Nr. 11824001109 (arhīva Nr. SKK –32/2015.) sniegto atziņu: “[..] jautājums par nodarījuma kvalificēšanu saskaņā ar Krimināllikuma Sevišķās daļas pantos norādīto kvalificējošo pazīmi – nodarījumu izdarījusi organizēta grupa – aplūkojams kopsakarā ar Krimināllikuma 21. pantu, kurā sniegtas organizētas grupas pazīmes un norādīti gadījumi, kādos personai iestājas atbildība par nozieguma izdarīšanu organizētā grupā.”²⁷ Krimināllikuma 21. pants paredz, ka organizēta grupa ir vairāk nekā divu personu izveidota apvienība, kura radīta nolūkā kopīgi izdarīt vienu vai vairākus noziegumus, nevis kriminālpārkāpumus vai administratīvos pārkāpumus. Krimināllikuma 206. panta trešajā daļā attiecībā uz organizēto grupu kā kvalificējošo pazīmi likumdevējs saglabāja formāla nodarījuma sastāva formulējumu: “Par preču zīmes, preču vai pakalpojumu citādas atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīgu izmantošanu, zīmes viltošanu vai viltotas zīmes apzinātu izmantošanu vai izplatīšanu”, kas bez sekām sevī ietver administratīvo pārkāpumu. Tādējādi, pat ja Krimināllikuma 206. panta trešajā daļā organizētās grupas kontekstā nebija minēts būtisks kaitējums kā kvalificējošā pazīme, būtisku kaitējumu vienalga vajadzēja konstatēt, lai atzītu, ka organizētā grupa izdarīja noziegumu, nevis administratīvo pārkāpumu.

1.5. Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga krimināltiesiskā aizsardzība Krimināllikumā pēc 2015. gada 3. decembra

[1.5.1.] Ar 2015. gada 29. oktobra likumu “Grozījumi Krimināllikumā”, kas spēkā stājās 2015. gada 3. decembrī, preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīgās izmantošanas kvalificējošo pazīmju klāsts tika papildināts ar ievērojamo apmēru. Pēc grozījumiem minētā norma paredzēja:

206. pants. Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīga izmantošana

(1) Par preču zīmes, preču vai pakalpojumu citādas atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīgu izmantošanu, zīmes viltošanu vai viltotas zīmes apzinātu izmantošanu vai izplatīšanu, ja tā izdarīta ievērojamā apmērā vai ja ar to radīts būtisks kaitējums ar likumu aizsargātām personas interesēm, — soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz diviem gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu.

(2) Par šā panta pirmajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, ja to izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās, — soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz četriem gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu.

(3) Par preču zīmes, preču vai pakalpojumu citādas atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīgu izmantošanu, zīmes viltošanu vai viltotas zīmes apzinātu izmantošanu vai izplatīšanu, ja to izdarījusi organizēta grupa vai tas izdarīts lielā apmērā, — soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz sešiem gadiem, atņemot tiesības uz noteiktu vai visu veidu komercdarbību vai uz noteiktu nodarbošanos vai tiesības ieņemt noteiktu amatu uz laiku līdz pieciem gadiem, un ar probācijas uzraudzību uz laiku līdz trim gadiem vai bez tās.”²⁸

²⁷ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 2015. gada 26. novembra lēmums lietā Nr. 11824001109 (arhīva Nr. SKK –32/2015). Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/kriminallietu-departaments/hronologiska-seciba?year=2015>

²⁸ Krimināllikums. Pieņemts: 17.06.1998. Stājas spēkā: 01.04.1999. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 199/200 (1260/1261), 08.07.1998.; Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 15, 04.08.1998. Ar grozījumiem, kas stājas spēkā 03.12.2015. 206. pants.

[1.5.2.] Vienlaikus ar grozījumiem Krimināllikumā 2015. gada 3. decembrī spēkā stājās 2015. gada 29. oktobra likums “Grozījumi likumā “Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību””, kas sniedza ievērojama apmēra skaidrojumu. Proti, pēc grozījumiem likuma “Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 23.¹ panta pirmā daļa tika izteikta šādā redakcijā:

*23.¹ pants. (1) Atbildība par Krimināllikumā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, kas izdarīts ievērojamā apmērā, iestājas, ja noziedzīga nodarījuma priekšmeta kopējā vērtība nodarījuma izdarīšanas brīdī nav bijusi mazāka par desmit tai laikā Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu kopsummu. Priekšmeta vērtība nosakāma atbilstoši tirgus cenām vai tām pielīdzinātām cenām nodarījuma izdarīšanas laikā.*²⁹

[1.5.3.] No sniegtā skaidrojuma secināms, ka ievērojams apmērs ir jēdziens, kas attiecas uz noziedzīga nodarījuma priekšmetu, nevis sekām.

[1.5.4.] Likuma “Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 23.¹ panta otrajā daļā tika sniegts ievērojama apmēra skaidrojums attiecībā uz spirtu vai citiem alkoholiskiem dzērieniem. Minētā skaidrojuma nepieciešamība saistīta ar spirta vai citu alkoholisko dzērienu kā noziedzīga nodarījuma priekšmeta specifiku. Ņemot vērā, ka Krimināllikuma 206. pantā paredzētā noziedzīga nodarījuma priekšmetam arī ir ļoti specifisks raksturs, proti, priekšmets ir preču zīme, cita atšķirības zīme un dizainparaugs, tādēļ likumdevējam vajadzēja izskaidrot arī šāda veida priekšmetiem nosakāma ievērojama apjoma kritērijus. Taču šīm niansēm likuma grozījumos uzmanība netika pievērsta.

[1.5.5.] Ar 2017. gada 8. jūnija likumu “Grozījumi Krimināllikumā”, kas spēkā stājās 2018. gada 1. janvārī, Krimināllikuma 206. panta trešās daļas dispozīcija tika izteikta jaunajā redakcijā:

*(3) Par preču zīmes, preču vai pakalpojumu citādas atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīgu izmantošanu, zīmes viltošanu vai viltotas zīmes apzinātu izmantošanu vai izplatīšanu, ja tas izdarīts lielā apmērā, vai par šā panta pirmajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, ja to izdarījusi organizēta grupa.*³⁰

[1.5.6.] Šie grozījumi faktiski *expressis verbis* nostiprināja atziņu, kas izriet no jau pieminētā Latvijas Republikas Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 2015. gada 26. novembra lēmuma lietā Nr. 11824001109 (arhīva Nr. SKK –32/2015), proti, ka organizētās grupas izdarītā nodarījuma gadījumā nepietiek tikai konstatēt panta pirmajā daļā paredzēto darbību, bet jākonstatē viss panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīga nodarījuma sastāvs, ieskaitot būtisko kaitējumu vai ievērojamo apmēru.

²⁹ Likums “Grozījumi likumā “Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību””. Pieņemts: 29.10.2015. Stājas spēkā: 03.12.2015. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 227 (5545), 19.11.2015. 3. pants.

³⁰ Likums “Grozījumi Krimināllikumā”. Pieņemts: 08.06.2017. Stājas spēkā: 01.01.2018. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 124 (5951), 22.06.2017. 21. pants.

2. TIESU PRAKSE LIETĀS PAR PREČU ZĪMES, CITAS ATŠKIRĪBAS ZĪMES UN DIZAINPARAUGA NELIKUMĪGU IZMANTOŠANU

[2.0.1.] Kopš 2005. gada sākuma līdz 2019. gada 1. oktobrim pēc Krimināllikuma 206. panta tika notiesātas 7 personas un attaisnotas 4 personas (sk. Pielikumu Nr. 2.).

[2.0.2.] Ņemot vērā Krimināllikuma 206. panta biežos grozījumus, lai atspoguļotu minētās normas piemērošanas praksi pēc iespējas ciešākā sasaistē ar šīs normas aktuālo redakciju, turpinājumā pētījumā tiks analizēti visi publiski pieejamie pēdējo piecu gadu laikā pieņemtie tiesas spriedumi krimināllietās pēc Krimināllikuma 206. panta, kuri ir stājušies spēkā.

2.1. Kurzemes apgabaltiesas 2015. gada 30. novembra spriedums krimināllietā Nr. 11270014514

[2.1.1.] Ar Kurzemes apgabaltiesas 2015. gada 30. novembra spriedumu krimināllietā Nr. 11270014514 (arhīva Nr. KA02-0181-15/6) persona atzīta par nevainīgu Krimināllikuma 206. panta pirmajā daļā paredzētā nozieguma izdarīšanā un attaisnota.

[2.1.2.] Persona bija apsūdzēta par to, ka viņa, būdama juridiskās personas [A] vienīgā īpašniece un vadītāja, pārkāpjot likuma “Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” 4. pantā paredzētās preču zīmes īpašnieka – slēgtās akciju sabiedrības [B] kopuzņēmuma tiesības, nelikumīgi izmantoja Starptautiskajā preču zīmju reģistrā, kurš tiek vests Madrides nolīguma un protokola ietvaros, 2003. gada 15. septembrī reģistrēto preču zīmi [B], kurai ir pilnīga tiesiskā aizsardzība atbilstoši likumam “Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm”. Proti, persona, apzinoties, ka šīs preču zīmes izmantošanai nav saņemta preču zīmes īpašnieka atļauja, laika posmā no 2014. gada 15. februāra līdz 2014. gada 13. martam, pirmstiesas izmeklēšanā precīzi nenoskaidrotā laikā, uzdeva viņas pakļautībā strādājošajiem juridiskās personas [A] darbiniekiem, neinformējot viņus par [B] preču zīmes izmantošanas prettiesiskumu, izgatavot krūšturus, kuriem tika pievienotas viltotas uzkarināmās etiķetes un iešujamās izmēru lentes ar minēto preču zīmi, kā arī pati personīgi piedalījās šo preču izgatavošanā, kā rezultātā šūšanas cehā tika saražotas kontrafaktas preces – 1776 krūšturi, marķēti ar [B] preču zīmēm. Tādā veidā, nelikumīgi izmantojot preču zīmi [B], persona radīja būtisku kaitējumu ar likumu aizsargātām personas interesēm, tas ir, nodarīja preču zīmes [B] īpašniekam – slēgtās akciju sabiedrības [B] kopuzņēmumam materiālos zaudējumus EUR 8453,76 apmērā, kā arī apdraudēja minētā komersanta un pašas preces reputāciju un prestižu, maldinot pircējus par pārdodamās preces atbilstību oriģinālam un aizskāra Satversmē nostiprinātās tiesības uz īpašumu, tai skaitā uz intelektuālo īpašumu.

[2.1.3.] Attaisnojošo spriedumu tiesa motivēja, galvenokārt norādot uz kriminālprocesā veikto procesuālo darbību nepilnībām un pierādījumu par noziedzīga nodarījuma sekām neesamību.

[2.1.4.] Starp kriminālprocesā veikto procesuālo darbību nepilnībām tiesa norādīja, ka kriminālprocesā procesa virzītājs pieņēmis lēmumu par tehniskās ekspertīzes noteikšanu, uzdodot tās izdarīšanu cietušajai pusei – preču zīmes īpašnieka pilnvarotai personai ārvalstīs, izskaidrojot eksperta tiesības, pienākumus un brīdinot par iespējamo kriminālatbildību. Kaut gan procesa virzītājs vēlējies lietā iegūt eksperta atzinumu, apelācijas instances tiesas ieskatā, minētais slēdziens nevar tikt vērtēts kā eksperta atzinums ne pēc formas, ne pēc satura.

[2.1.5.] Turpinājumā tika norādīts, ka saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 876. pantu, lai veiktu procesuālu darbību starptautiskās sadarbības līmenī, procesa virzītājs vēršas kompetentā iestādē ar rakstveida ierosinājumu lūgt ārvalsti veikt procesuālo darbību, attiecīgi pievienojot nepieciešamos dokumentus jautājuma izlemšanai. Lietas materiālos nav informācijas, ka šāda kārtība būtu ievērota gan visā kriminālprocesa gaitā, veicot izmeklēšanu, gan nozīmējot tehnisko ekspertīzi.

[2.1.6.] Tiesa arī konstatēja, ka krimināllietas materiālos nav pārbaudāmas informācijas par personas, kura devusi atzinumu (slēdzienu), kvalifikāciju, zināšanu un praktiskās pieredzes

pietiekamību atzinuma sniegšanai, nav pievienots sertifikāts, speciālists nav nopratināts, lai noskaidrotu, pēc kādām pazīmēm vai metodēm izdarāmi apsūdzības secinājumi par viltojumu. Tiesas kolēģijas ieskatā tāda eksperta vai speciālista pieaicināšana kriminālprocesā, kurš vienlaikus ir arī cietušās puses pilnvarota persona, rada šaubas par pierādījuma patiesumu. Uzdošana cietušajai pusei veikt ekspertīzi ir pretrunā vispārpieņemtajiem principiem par ekspertu neatkarību un objektivitāti.

[2.1.7.] Saistībā ar pierādījumiem par noziedzīga nodarījuma sekām tiesa konstatēja, ka kopuzņēmuma [B] pilnvarotā persona procesa virzītājam iesniegusi vēstuli, norādot, ka viena oriģinālā izstrādājuma cena ir EUR 4,76. Minētajā iesniegumā norādīts, ka, ja izņemtā viltotā produkcija būtu nonākusi pie patērētājiem, tad uzņēmumam tiktu nodarīts mantisks kaitējums EUR 8453,76, kā arī nodarīts kaitējums, kas saistīts ar uzņēmuma komersanta reputācijas un prestiža graušanu. Apelācijas tiesas sēdē cietušās puses pārstāve norādīja, ka, salīdzinājumā ar uzņēmuma [B] apgrozījuma apjomiem šajā kriminālprocesā noteiktie materiālie zaudējumi vērtējami kā nelieli, tomēr kaitējums pastāv. Neapšaubāmi, preces realizējot, tiktu nodarīts arī reāls kaitējums.

[2.1.8.] Ņemot vērā minēto, tiesa secināja, ka krimināllietā kā materiāla zaudējuma pierādījums izmantota par cietušo atzītā uzņēmuma pārstāves parakstīta izziņa, kurā norādīta kaitējuma neatšifrēta summa. No cietušās puses pārstāves liecinātā secināms, ka kaitējuma apmērs aprēķināts aptuveni, bet ar apsūdzētās darbībām cietušajam uzņēmuma nav nodarīts ne materiāls, ne morāls kaitējums, kas izpaustos interešu aizskārumā. Tādējādi tiesa secināja, ka izskatāmajā lietā nav konstatējamas visas noziedzīgā nodarījuma sastāva obligātās pazīmes un apsūdzētās darbībās attiecīgi nav viņai inkriminētā noziedzīgā nodarījuma sastāva, kas ir par pamatu viņas attaisnošanai saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 519. panta pirmo punktu.

[2.1.9.] Vērtējot sprieduma motivāciju, jāņem vērā, ka inkriminētā nodarījuma izdarīšanas laikā likuma "Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" 23. panta pirmā daļa paredzēja, ka atbildība par Krimināllikumā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, ar kuru radīts būtisks kaitējums, iestājas, ja noziedzīgā nodarījuma rezultātā ne vien nodarīts ievērojams mantiskais zaudējums, bet arī apdraudētas vēl citas ar likumu aizsargātās intereses vai ja šāds apdraudējums ir ievērojams. Respektīvi, papildus mantiskajam zaudējumam bija nepieciešams pierādīt arī citu ar likumu aizsargāto interešu apdraudējumu, kas konkrētajā gadījumā tiesas ieskatā netika pierādīts. Kopš 2015. gada 3. decembra, kad spēkā stājās 2015. gada 29. oktobra likums "Grozījumi likumā "Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību"", būtiskais kaitējums ir arī mantiskais zaudējums, kas noziedzīga nodarījuma izdarīšanas brīdī nav bijis mazāks par desmit tai laikā Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu kopsummu.

[2.1.10.] Jāatzīst, ka analizējamajā spriedumā ir vairākas atziņas, kurām autors nevar piekrist. Piemēram, apelācijas instances tiesa spriedumā norādīja, ka pirmās instances tiesa pamatoti par nepieļaujamu pierādījumu atzinusi uzņēmuma [B] iesniegto citas valsts informatīvo materiālu, kurš kriminālprocesam pievienots, pārkāpjot Kriminālprocesa 11. panta pirmajā daļā prasīto, ka kriminālprocess Latvijas Republikā notiek valsts valodā. Šāda Kriminālprocesa likuma 11. panta interpretācija faktiski uzliek cietušajai personai pienākumu lietot valsts valodu, pat ja tā to neprot, tādējādi apdraudot cietušās personas tiesības un likumīgas intereses. No sprieduma nevar izsecināt, vai cietušais nepārtulkoto dokumentu iesniedza pirmstiesas kriminālprocesā, vai iztiesāšanā, katrā ziņā Kriminālprocesa likuma 11. panta jēga un būtība norāda uz to, ka valstij, proti, procesa virzītājam ir pienākums nodrošināt, lai kriminālprocess notiek valsts valodā, un cietušās puses dokumentus valstij vajadzētu iztulkot latviešu valodā, nevis automātiski, tieši Kriminālprocesa likuma 11. panta pārkāpuma dēļ atzīt to par nepieļaujamu pierādījumu.

[2.1.11.] Nākamā spriedumā iekļautā atziņa, kurai nevar piekrist ir, ka Krimināllikuma 206. panta pirmajā daļā paredzētajam noziedzīgajam nodarījumam nevar būt nepabeigta nozieguma stadijas, jo noziedzīgo darbību bīstamība izpaužas tieši kaitīgo seku radīšanā. Tiesa norādīja: "Līdz 2011. gada 1. janvārim kriminālatbildība bija paredzēta arī par preču zīmes

nelikumīgas izmantošanas faktu. Dekriminalizējot šādas darbības un kvalificējot tās kā administratīvu pārkāpumu, likumdevējs ir uzsvēris tieši kaitīgo seku iestāšanos, kas liecina par kaitīgo darbību paaugstinātu bīstamību. Pretējā gadījumā panta dispozīcijā tiktu norādīts tikai kaitīgo darbību apraksts, kas var nākotnē nodarīt kaitējumu kādām interesēm.”³¹

[2.1.12.] Atsaucoties uz U. Krastiņa 2014. gada grāmatu “Noziedzīga nodarījuma sastāva un nodarījuma kvalifikācija, teorētiskie aspekti”, tiesa pamatoti norādīja, ka Krimināllikuma 206. panta pirmajā daļā paredzētais noziedzīgais nodarījums ir materiāla sastāva noziegums, kura objektīvajā pusē likumdevējs ietvēris ne tikai kaitīgās darbības, bet arī kaitīgās sekas, kas iestājušās šo darbību rezultātā, saistot šo apstākli ar pabeigta noziedzīga nodarījuma jēdzienu un prasa obligātu pamatseku – būtiska kaitējuma iestāšanos. Taču minētās atziņas nenorāda un nepamato Krimināllikuma 206. pantā paredzētā noziedzīga nodarījuma nepabeigta sastāva neiespējamību. Spriedumā citētajā U. Krastiņa grāmatā norādīts: “Sagatavošanās noziegumam un nozieguma mēģinājums iespējams gandrīz visos materiāla sastāva noziegumos.”³² Grāmatā norādītie izņēmumi neierobežo iespēju konstatēt nepabeigta noziedzīga nodarījuma stadiju materiālos nodarījumu sastāvos, kuros obligāta pazīme ir būtisks kaitējums. Vienīgais, subjektīvai pusei attiecībā pret sekām, proti, pret būtisku kaitējumu jāizpaužas kā tiešam nodomam.

[2.1.13.] Protams, modelējot Krimināllikuma 206. panta pirmajā daļā paredzēta noziedzīga nodarījuma nepabeigtos sastāvus, jānorāda, ka gadījumos, kad tiešs nodoms būs vērsts pret sekām, kas apdraud citās Krimināllikuma nodaļās aizsargātās intereses, tad būs jārisina jautājums par normu konkurenci vai ideālās kopības veidošanu.

[2.1.14.] Noslēdzot minētā nolēmuma analīzi, jānorāda, ka autors nevar piekrist arī sekojošai atzīnai: “Prokurores protestā pareizi norādīts, ka apsūdzētajai inkriminētā nozieguma dispozīcija nav blanketā tiesību norma, līdz ar to neprasa atsauci uz citu normatīvu aktu pārkāpumiem”. Šis secinājums ir nepareizs. Krimināllikuma 206. pants ir blanketā tiesību norma. Tikai ieskatoties citos likumos, iespējams atklāt preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga krimināltiesiskā aizsardzības spektru. Tas fakts, ka Krimināllikuma 206. pantā nav tiešās atsaucis uz noteikumiem, vai citiem normatīviem aktiem, nav iemesls, lai, kvalificējot šo noziedzīgo nodarījumu, ignorētu citu normatīvo aktu saturu. Netieša norāde uz citiem normatīvajiem aktiem Krimināllikuma 206. pantā tomēr ir, jo tajā tiek izmantots jēdziens “nelikumīgs”, kas tomēr šo noziedzīgo nodarījumu sasaista ar citiem likumiem.

[2.1.15.] Arī Krimināllikuma 195. pantā, kurā paredzēta kriminālatbildība par noziedzīgi iegūtu finanšu līdzekļu vai citas mantas legalizēšanu, nav atsaucis uz citu normatīvo aktu, tomēr minētā norma atzīta par blanketu³³, jo šā noziedzīga nodarījuma sastāva pazīmes ir ietvertas Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma 5. pantā³⁴.

[2.1.16.] Arī Krimināllikuma 148. pantā, kurā ir paredzēta kriminālatbildība par autortiesību vai blakustiesību pārkāpšanu, nav atsaucis uz citu normatīvo aktu. Tomēr, kā pamatoti 2019. gada 19. jūlijā lēmumā lietā Nr. 11816006415 (arhīva Nr. SKK-154/2019) secina Latvijas Republikas Senāts, Krimināllikuma 148. pantā paredzētais noziedzīgais nodarījums ir veidots kā blanketā tiesību norma, kurā paredzēta atbildība par autortiesību vai blakustiesību pārkāpšanu. Autortiesību un blakustiesību pārkāpumi ir norādīti Autortiesību

³¹ Kurzemes apgabaltiesas 2015. gada 30. novembra spriedums lietā Nr. 11270014514 (arhīva Nr. KA02-0181-15/6). Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi>

³² Krastiņš U. Noziedzīga nodarījuma sastāvs un nodarījuma kvalifikācija. Teorētiskie aspekti. Rīga, Tiesu namu aģentūra, 2014. 209. lpp.

³³ Krastiņš U. Novitātes Krimināllikuma 195. un 314. panta regulējumā. Jurista Vārds, 28.11.2017., Nr. 49 (1003).

³⁴ Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums. Pieņemts: 17.07.2008. Stājas spēkā: 13.08.2008. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 116, 30.07.2008.; Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 16, 28.08.2008. Ar grozījumiem, kas stājas spēkā 01.07.2019. 5. pants.

likuma 68. pantā.³⁵ Analogiski, Krimināllikuma 206. pantā paredzēta noziedzīga nodarījuma priekšmetu un noziedzīgās darbības izpausmi atklāj likums “Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” un Dizainparaugu likums.

2.2. Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2016. gada 9. marta spriedums lietā Nr. 11816015110

[2.2.1.] Ar Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2016. gada 9. marta spriedumu lietā Nr. 11816015110 (lietas arhīva Nr. K29-66/16) persona tika atzīta par nevainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, kas paredzēts Krimināllikuma 206. panta otrajā daļā (2002. gada 17. oktobra likuma redakcijā), un attaisnota.

[2.2.2.] No sprieduma izriet, ka juridiskā persona, kuru pārstāvēja apsūdzētais, ar 2008. gada 12. decembra līgumu nodeva visas tiesības uz preču zīmi personai, kura kriminālprocesā tika atzīta par cietušo. Laika gaitā saistībā ar līgumu pušu starpā radās strīds. Lietā personai celta apsūdzība par to, ka preču zīmes īpašnieks 2010. gada 15. martā juridiskai personai, kuru pārstāvēja apsūdzētais, nosūtījis paziņojumu par 2008. gada 12. decembra līguma izbeigšanu ar 2010. gada 15. maiju. Apsūdzība uzturēta par to, ka neskatoties uz līguma laušanu un preču zīmes izmantošanas aizliegumu, juridiskā persona turpināja ražot produktu un izmantot cietušajam piederošo preču zīmi, bez preču zīmes īpašnieka atļaujas, tādējādi pārkāpjot preču zīmes īpašnieka izņēmuma tiesības, kas noteiktas likuma “Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” 4. panta sestajā daļā. Apsūdzības ieskatā cietušajam tādējādi tika nodarīts būtisks kaitējums – 12000 latu jeb 17074,46 euro apmērā, kas saskaņā ar likuma “Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 20. pantu uz nodarījuma brīdi sastāda vairāk kā piecdesmit tai laikā Latvijas Republikā noteiktās minimālās mēnešalgas jeb lielā apmērā, kā arī pārkāpa un aizskāra preču zīmes īpašnieka izņēmuma tiesības, maldināja patērētāju un preču tirgotāju.

[2.2.3.] Attaisnojoša sprieduma motīvu daļā tiesa konstatēja, ka tieši apsūdzībā norādītajā noziedzīga nodarījuma izdarīšanas laikā cietušais pats aktīvi piedalījies preču zīmes produkta izplatīšanā. Ņemot vērā minēto, tiesa pamatoti secināja, ka nav guvis apstiprinājumu apsūdzībā norādītais, ka apsūdzētais ar tīšām nelikumīgām darbībām ir izmantojis cietušajam piederošās preču zīmi, jo lietā konstatētie fakti norāda uz to, ka starp juridisku personu, kuru pārstāvēja apsūdzētais un cietušo faktiski pastāvēja un pēc 2010. gada 15. maija turpinājās civiltiesiskas attiecības un strīds par preču zīmes atpakaļ nodošanas procedūru juridiskai personai, kā arī par atlīdzības apmēru, kas pienāktos cietušajam par ieguldīto darbu 2008. gada 12. decembra līguma ietvaros, bija jārisina civiltiesiskā kārtībā.

[2.2.4.] Jāatzīst, ka minētās atziņas ir pietiekamas, lai konstatētu, ka apsūdzētā darbībās nav Krimināllikuma 206. panta otrajā daļā paredzētā noziedzīga nodarījuma sastāva.

[2.2.5.] Papildus izklāstītajam, tiesa spriedumā sniedza arī pierādījumu par noziedzīga nodarījuma sekām novērtējumu. Tiesa konstatēja, ka krimināllietā kā mantiskā zaudējuma pierādījums izmantots paša cietušā novērtējums par materiālajiem zaudējumiem 12000 latu apmērā, ko cietušais pieteica, pabeidzot pirmstiesas kriminālprocesu. Līdz tiesas izmeklēšanas uzsākšanai tiesā cietušais iesniedza kompensācijas pieteikumu, kuru uzturēja tiesas izmeklēšanas laikā un norādīja, ka viņam nodarīts mantiskais zaudējums 12230 latu jeb 17402 euro apmērā, to veido noziedzīgā nodarījuma rezultātā neatgriezeniski zaudētie cietušā ieguldījumi viņam piederošajās preču zīmēs, kuras pēc juridiskās personas noziedzīgās darbības cietušais ilgstoši nevar izmantot savā uzņēmējdarbībā.

[2.2.6.] No lietas materiāliem pievienotajiem rakstveida pierādījumiem un paša cietušā tiesas izmeklēšanas laikā sniegtajām liecībām tiesa izdarīja secinājumu, ka cietušā norādītais mantiskais zaudējums veidojas no saraksta par cietušā paveikto darbu laika periodu no 2008. gada jūlija līdz 2009. gada septembrim, kurā cietušais aprēķinājis 736 darba stundas,

³⁵ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2019. gada 19. jūlija lēmums lietā Nr. 11816006415 (arhīva Nr. SKK-154/2019). Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi>

novērtējot tās 12230 latu apmērā. Tātad cietušais ir izdarījis salīdzinošu uzskaiti par juridiskās personas un viņa veiktajiem ieguldījumiem par laika periodu no 2008. gada jūlija līdz 2009. gada septembrim, tātad, par laika periodu pirms 2008. gada 12. decembrī noslēgtā līguma starp juridisku personu un cietušo un šī līguma darbības laikā. Savukārt celtajā apsūdzībā norādīts, ka cietušajam piederošo preču zīmi juridiskā persona nelikumīgi izmantoja no 2010. gada maija, tādējādi nodarot preču zīmes īpašniekam būtisku kaitējumu. Tādējādi tiesa pamatoti secināja, ka šī cietušās personas veiktā salīdzinošā uzskaitē nekādā veidā nav izmantojama, lai pamatotu cietušajam nodarīto mantisko zaudējumu celtajā apsūdzībā norādītajā laika periodā un nav uz to attiecināma, jo šie mārketinga ieguldījumi ir veikti periodā, kad starp juridisko personu un cietušo pastāvēja civiltiesiskas attiecības abu pušu sadarbības laikā.

2.3. Zemgales apgabaltiesas 2017. gada 21. jūnija spriedums krimināllietā Nr. 11120115906

[2.3.1.] Ar Zemgales apgabaltiesas 2017. gada 21. jūnija spriedumu krimināllietā Nr. 11120115906 divi apsūdzētie tika atzīti par nevainīgiem pret viņiem celtajās apsūdzībās pēc Krimināllikuma 206. panta otrās daļas (likuma redakcijā no 2002. gada 20. novembra) un attaisnoti, vienlaikus atzīstot viņus par vainīgiem Krimināllikuma 208. pantā (Aizliegta uzņēmējdarbība) un 221. panta (Alkoholisko dzērienu un tabakas izstrādājumu nelikumīga uzglabāšana, pārvietošana (pārvadāšana) un realizācija) otrajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu izdarīšanā.

[2.3.2.] Divām personām bija izvirzīta apsūdzība par to, ka viņi personu grupā pēc iepriekšējās vienošanās, mantkārīgu motīvu vadīti, apzināti, tīši, nelikumīgi izmantoja divu veidu svešas viltotas preču zīmes, ar to radot būtisku kaitējumu ar likumu aizsargātām personas tiesībām un interesēm. Proti, apsūdzētie personu grupā laika posmā no 2006. gada 31. augusta līdz 2006. gada 14. decembrim ražoja pašizgatavotos alkoholiskos dzērienus, kurus pildīja pudelēs, uz kurām bija nelikumīgi uzlīmētas viltotas preču zīmes. Apsūdzētā piederošā īpašumā tika atrastas 34 1 litra tilpuma, bet automašīnā 20 1 litra tilpuma stikla pudeles ar pašizgatavotu alkoholisko dzērienu, uz kurām bija nelikumīgi uzlīmētas viltotas preču zīmes. Apsūdzībā vēl tiek pieminētas piecas 1 litra tilpuma plastmasas pudeles piepildītas ar alkoholu, kas izgatavots no etilspirta un ūdens, ar nelikumīgi uzlīmētām viltotām preču zīmēm, kuras tika izgatavotas 2006. gada septembra – oktobra mēnesī, kā arī desmit 1 litra tilpuma plastmasas pudeles, piepildītas ar alkoholu, kas izgatavots no etilspirta un ūdens, ar nelikumīgi uzlīmētām viltotām preču zīmēm – etiķetēm, kuras tika pārdotas par 10 Ls 2006. gada 20. oktobrī.

[2.3.3.] Spriedumā vēl tiek norādīts, ka kriminālprocesā tika atrastas un izņemtas 3 656 viltotas viena veida etiķetes, pretetiķetes un kolorjetes un 6 969 viltotas cita veida etiķetes. Taču apsūdzībā inkriminētā noziedzīga nodarījuma aprakstā minētie izņemtie priekšmeti netika norādīti.

[2.3.4.] Rezultātā, apsūdzības ieskatā, izmantojot divu veidu svešas preču zīmes, apsūdzētie nodarīja divām juridiskām personām, preču zīmes īpašniekam un licenciātam, būtisku kaitējumu, kas izpaudās ievērojamā (būtiskā) materiālā zaudējumā par kopsummu ne mazāku kā 100 000 Ls apmērā katrai juridiskai personai, un abu uzņēmumu kā preču zīmes īpašnieka un licenciāta tiesību apdraudējumā, tirgojot pašizgatavotus alkoholiskos dzērienus ar viltotu preču zīmi, kuru kvalitāte neatbilst oriģinālajam uzņēmuma alkoholiskajam dzērienam, preču zīmes īpašnieka un licenciāta reputācijas graušānā un pašas preces reputācijas graušānā, negatīvas ietekmes radīšanā uzņēmumam oriģinālās produkcijas tirdzniecībai.

[2.3.5.] Kā kriminālprocesā tika mēģināts pamatot, ka saistībā 69 1 litra tilpuma pudelēm, kas pildītas ar pašizgatavotu alkoholisko dzērienu, uz kurām bija nelikumīgi uzlīmētas viltotas divu veidu preču zīmes, radās zaudējums divām juridiskām personām vairāku simtu tūkstošu eiro apmērā?

[2.3.6.] Iztiesāšanā cietušais norādīja, ka Latvijas Republikā šīs preču zīmes atzītas par plaši pazīstamām ar vairākiem tiesas spriedumiem, tās arī uz iztiesāšanas brīdi savu plašo

pazīstamību nav zaudējušas, ņemot vērā pārdošanas apjomus, preču zīmes ar attiecīgo vērtējumu, ir novērtētas par vairāk nekā Ls 600 000, un tas ir zaudējums, kas nodarīts, bojājot šo preču zīmju labo reputāciju. Cietušo pieteikumos zaudējums ir novērtēts pēc minimālā apjoma, ņemot par pamatu likumā “Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” noteikto kritēriju, pēc kāda šajos gadījumos nodarītais zaudējums ir aprēķināms. Ņemot vērā hipotētisko licences vērtību, kādu varētu iegūt, ja šos dzērienus tirgotu pēc licences, tas ir novērtēts Ls 100 000 apmērā un šādā apmērā cietušie šo prasību uzturēja.

[2.3.7.] Kriminālprocesa ietvaros tika izņemtas:

- 54 litra tilpuma pašizgatavota degvīna pudeles ar viltotajām viena veida preču zīmēm - etiķetēm, kuru vērtība sastāda Ls 195,48, bez pievienotās vērtības nodokļa;

- 15 litra tilpuma degvīna pudeles ar viltotajām cita veida preču zīmēm etiķetēm, kuru vērtība sastāda Ls 70,05, bez pievienotās vērtības nodokļa.

[2.3.8.] Ņemot vērā, ka apsūdzētie savu kontrafakto “produkciju” izplatīja ar cietušo preču zīmēm, t.i., uzdevuši par cietušo ražotajām precēm, cietušie uzskatīja, ka viņiem ar šīs kontrafaktās “produkcijas” izplatīšanu nodarīti zaudējumi atrautās peļņas veidā.

[2.3.9.] Līdz ar to, ņemot vērā kriminālprocesā izņemto pudeļu skaitu un to realizācijas cenas, kopējā nodarītā mantiskā zaudējuma apmērs cietušo interesēm atrautās peļņas veidā un valsts interesēm nenomaksātā akcīzes nodokļa veidā sastāda Ls 265,53 jeb 377,70 euro bez pievienotās vērtības nodokļa.

[2.3.10.] Turklāt kriminālprocesā izņemtas 3 656 viltotas viena veida etiķetes, pretetiķetes un kolorjetes un 6 969 viltotas cita veida etiķetes. Ņemot vērā citus lietiskos pierādījumus, kas izņemti, proti, tukšās pudeles, spirtu un pudeļu korķus, cietušo pārstāvis uzskatīja, ka apsūdzēto nodoms bija pārkāpt cietušo tiesības uz preču zīmēm vēl lielākā apmērā un izplatīt vēl vismaz 1 000 pudeles ar viltoto viena veida preču zīmi Ls 3 620 jeb 5 150 euro vērtībā un 6 969 pudeles ar viltoto cita veida preču zīmi Ls 32 545,23 jeb 46 274,16 euro vērtībā.

[2.3.11.] Tāpēc pārstāvis uzskatīja, ka kopumā apsūdzēto nodoms attiecībā uz cietušo preču zīmju nelikumīgu izmantošanu un kontrafaktās “produkcijas” ar viltotajām preču zīmēm realizāciju, ņemot vērā atrasto viltoto etiķešu daudzumu, sastāda Ls 36 165,23 jeb 51 424,16 euro, bez pievienotās vērtības nodokļa. Pieskaitot jau izgatavotās un realizētās “produkcijas” ar cietušo preču zīmēm vērtību, secināms, ka apsūdzēto nodoms aptver mantisko kaitējumu par summu Ls 36 430,70 jeb 51 801,86 euro apmērā, bez pievienotās vērtības nodokļa, kas ievērojami pārsniedz piecas minimālās mēnešalgas.

[2.3.12.] Lietā bija iesniegti pierādījumi par izdevumiem, kas veikti minēto preču zīmju uzturēšanai spēkā un popularizēšanai patērētāju vidū, panākot šo preču zīmju plašo pazīstamību, kā arī preču zīmju tirgus vērtības novērtējumi. Šie cietušo izdarītie ieguldījumi preču zīmēs arī ir daļa no šo preču zīmju mantiskās vērtības, kas kalpo par kritēriju nodarītā kaitējuma smaguma pakāpes noteikšanai.

[2.3.13.] Tā viena veida preču zīmes reklāmas izdevumi par laika periodu no 2003. gada aprīļa līdz 2007. gada oktobrim sastādīja Ls 109 737,44 jeb 156 142,31 euro, bet Kopienas šīs preču zīmes uzturēšanas un aizsardzības izdevumi no 2005. gada līdz 2009. gada janvārim sastādīja 57 343 euro. Kopējo ieguldījumu apmērs minētā veida preču zīmē, saskaņā ar lietā iesniegtajiem pierādījumiem laika periodā no 2003. gada līdz 2009. gada janvārim, sastāda 213 485,31 euro. Savukārt no 2006. gada augusta līdz 2006. gada decembrim, kad tika izdarītas noziedzīgas darbības, par kurām apsūdzētajiem celtas apsūdzības, preču zīmes reklāmas pasākumiem iztērēti Ls 3 870,54 jeb 5 507,28 euro.

[2.3.14.] Otrās preču zīmes reklāmas izdevumi laika periodā no 2002. gada līdz 2008. gadam sastādīja Ls 189 368,56 jeb 269 447,19 euro. Savukārt no 2006. gada augusta līdz 2006. gada decembrim, kad tika izdarītas noziedzīgas darbības, par kurām apsūdzētajiem celtas apsūdzības, otrās preču zīmes reklāmas pasākumiem iztērēti Ls 11 821,77 jeb 16 820,86 euro.

[2.3.15.] Cietušie uzskatīja, ka naudas līdzekļi, ko cietušie iztērēja preču zīmju reklāmas pasākumiem tajā pašā periodā, kad apsūdzētie realizēja savu kontrafakto “produkciju” ar tiem

pašiem apzīmējumiem, arī ir atzīstami par cietušajiem nodarītajiem zaudējumiem. Pirmkārt, cietušie no apmaksātajiem reklāmas pasākumiem neguva visu labumu, ko tie varēja iegūt, ja apsūdzētie paralēli neizplatītu kontrafaktu “produkciju”. Apsūdzēto reklāmas pasākumu laikā izplatītā kontrafaktā “produkcija” mazināja reklāmas efektivitāti, samazinot oriģinālās produkcijas noietu uz kontrafaktās “produkcijas” rēķina. Otrkārt, apsūdzētie arī nepamatoti guvuši labumu no šiem reklāmas pasākumiem, par ko viņiem ir jāatlīdzina cietušajiem.

[2.3.16.] Zaudējumu apmērs, kas šādi nodarīts cietušajiem saistībā ar abām preču zīmēm, sastāda Ls 15 692,31 jeb 22 328,14 euro.

[2.3.17.] Spriedumā tika atspoguļoti arī vēl citi argumenti, tostarp, krimināllietas materiālos iesniegts kompānijas “PriceWaterhouseCoopers” veiktās vienas preču zīmju saimes tirgus vērtības analīzes kopsavilkums, atbilstoši kuram šīs preču zīmes tirgus vērtība uz 2007. gada 30. oktobri sastādīja no Ls 300 000 līdz Ls 400 000. Krimināllietas materiālos iesniegts arī kompānijas “BDO Invest Rīga” 2005. gadā veiktās otrās preču zīmju saimes tirgus vērtības analīzes kopsavilkums, atbilstoši kuram šīs preču zīmes tirgus vērtība uz 2005. gada 1. maiju sastādīja no Ls 635 000 līdz Ls 690 000.

[2.3.18.] Izvērtējusi visus pierādījumus, apelācijas instances tiesa secināja, ka abu apsūdzēto darbībās nav konstatējams Krimināllikuma 206. panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāvs, jo nav pierādīts, ka apsūdzētie nelikumīgi izmantojot svešas viltotas preču zīmes būtu nodarījuši būtisku kaitējumu ar likumu aizsargātām personu interesēm un tiesībām.

[2.3.19.] No cietušo pārstāvja apelācijas instances tiesas sēdē norādītā zaudējuma aprēķina izriet, ka par šajā lietā izņemtajām 54 l litra tilpuma pudelēm ar viltotām viena veida preču zīmēm ar pašizgatavotu alkoholisko dzērienu, un 15 l litra tilpuma pudelēm ar viltotām cita veida preču zīmēm ar pašizgatavotu alkoholisko dzērienu, ir radīts kopējais kaitējums Ls 265,53 jeb 377,70 euro, ko sastāda cietušajiem atrautā peļņa un nesamaksātais akcīzes nodoklis. Tiesa konstatēja, ka minimālā mēnešalga 2006. gadā bija Ls 90, sekojoši, piecas minimālās mēnešalgas sastāda Ls 450, līdz ar to secināms, ka šajā lietā cietušo pārstāvja norādītais mantiskais kaitējums, ko sastāda atrautā peļņa un aprēķinātais akcīzes nodoklis, kopā Ls 265,53 apmērā, nepārsniedz piecas minimālās mēnešalgas.

[2.3.20.] Šajā lietā nav objektīvi konstatēts, ka apsūdzētie būtu izplatījuši vēl vismaz 1 000 pudeles ar viltotu viena veida preču zīmi Ls 3 620 vērtībā un 6 969 pudeles ar viltoto cita veida preču zīmi Ls 32 545,23 vērtībā, kā to ir norādījis un aprēķinājis cietušo pārstāvis. Tiesa uzskata, ka lietisko pierādījumu esamība, proti, tukšās pudeles, spirts un pudeļu korķi, viltotās etiķetes, pretetiķetes un kolorjetes, kopā ar citiem pierādījumiem apstiprina to, ka apsūdzētie izdarījuši noziedzīgus nodarījumus, kas kvalificēti pēc Krimināllikuma 221. panta otrās daļas un 208. panta, taču šo pierādījumu esamība pati par sevi nepierāda to, ka apsūdzēto nodoms varētu aptvert zaudējumu radīšanu cietušajiem par cietušo pārstāvja aprēķināto summu – Ls 36 165,23 jeb 51 424,16 euro, turklāt pie apstākļiem, ka apsūdzēto nodoms attiecībā uz viltotām preču zīmēm nav ticis skaidrots. Tāpēc tiesa uzskata, ka šāds zaudējumu aprēķins balstīts uz nepamatotiem pieņēmumiem. Tiesa arī atzīmē, ka apsūdzībā pēc Krimināllikuma 206. panta otrās daļas inkriminēts konkrēts nelikumīgi izmantoto pudeļu skaits ar viltotām preču zīmēm, t.i., kopā 69 pudeles (no kurām tikai daļa realizēta), nevis tūkstošos mēramais pudeļu skaits, kā to uzskata cietušo pārstāvis.

[2.3.21.] Analizējot pierādījumus, cietušo pārstāvja argumentus par ieguldījumiem preču zīmju popularizēšanā, proti, izdevumiem par preču zīmju reklāmu, tiesa konstatē, ka šajā lietā nav iesniegtas tādas ziņas, kas varētu objektīvi raksturot to, vai noticis cietušo konkrētās produkcijas pārdošanas apjomu kritums tādā apjomā, kas pārsniegtu piecas minimālās mēnešalgas. Līdz ar to tiesa uzskata, ka izdevumi par preču zīmju reklāmu, kurus cietušo pārstāvis novērtējis Ls 15 692,31 jeb 22 328,14 euro apmērā, paši par sevi nedod pamatu apgalvojumam, ka apsūdzēto darbības rezultātā šādā apmērā būtu nodarīts kaitējums cietušajiem.

[2.3.22.] Turklāt cietušo kaitējuma kompensācijas pieteikumi balstīti arī uz nesaņemto licences maksu, proti, summu, kuru varētu saņemt preču zīmes īpašnieks par preču zīmes izmantošanas tiesību piešķiršanu licenciātam, kas, atbilstoši cietušo pārstāvja norādītajam, ir ne mazāka, kā Ls 100 000 katram uzņēmumam, kas atzīti lietā par cietušajiem.

[2.3.23.] Tiesa konstatēja, ka vispārīgā veidā jautājumus, kas attiecas uz preču zīmju un ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu lietošanu un to aizsardzību reglamentē likums “Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm”. Likuma “Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” 28.¹ pantā ir paredzēta mantiskā kaitējuma atlīdzības un nemantiskā kaitējuma atlīdzības noteikšanas kārtība. Atbilstoši minētā likuma 28.¹ panta pirmajai daļai, ja personas vainas dēļ notikusi preču zīmes nelikumīga izmantošana, preču zīmes īpašnieks vai tā tiesību pārņēmējs, vai licenciāts ir tiesīgi prasīt pārkāpuma rezultātā nodarītā mantiskā kaitējuma un nemantiskā kaitējuma atlīdzību.

[2.3.24.] Panta otrā daļa noteic, ka prasot atlīdzināt mantisko kaitējumu, preču zīmes īpašnieks vai tā tiesību pārņēmējs, vai licenciāts par katru pārkāpumu var lūgt vienu no šādiem mantiskās atlīdzības veidiem:

- 1) zaudējumu atlīdzību;
- 2) licences maksu — summu, kuru varētu saņemt preču zīmes īpašnieks par preču zīmes izmantošanas tiesību piešķiršanu licenciātam;
- 3) peļņu, ko pārkāpuma rezultātā negodīgi guvusi persona, kura prettiesiski izmantojusi preču zīmi.

[2.3.25.] Atbilstoši tiesību teorijā paustajām atziņām, iespējamās licences maksājums ir zaudējumu kalkulācijas veids, taču šī iespēja nedrīkst būt ar atrunu, ka šādi zaudējumu atlīdzības apmērs nosakāms, ja faktisko zaudējumu atlīdzības apmēru nevar noteikt citādi³⁶.

[2.3.26.] Tiesa norādīja, ka lietā nav pietiekamu ziņu par to, ka cietušo uzņēmumu komercdarbībai būtu radītas negatīvas sekas, kā, piemēram, būtu ievērojami samazinājušies konkrēto preču pārdošanas apjomi, kas pārsniegtu piecu minimālo mēnešalgu apmēru. Tāpat nav konstatēts, ka kāda no šajā lietā nopratinātajām personām būtu apgalvojusi, ka nelegāli iegādātais alkohols, kuru realizējuši apsūdzētie būtu nekvalitatīvs, vai tas būtu radījis kādas sekas šo vai citu personu veselībai, tāpēc cietušo pārstāvja arguments par patērētāju veselības apdraudējumu ir bez attiecīga pamatojuma. Atsauksšanās uz Preiļos notikušo gadījumu, kad ar nekvalitatīvu alkoholu saindējās un gāja bojā vairāki cilvēki nevar būt pietiekams arguments, kas apstiprinātu apsūdzības pamatotību šajā daļā izskatāmajā lietā.

[2.3.27.] Tiesai nav pamata apšaubīt pēc būtības vispārīgās ziņas par preču zīmju vērtībām, kuras atspoguļotas cietušo pārstāvja iesniegtajos auditorfirmu novērtējumos, taču no šīm ziņām nevar gūt apstiprinājumu tam, ka apsūdzēto rīcības dēļ šo preču zīmju vērtības būtu ievērojami samazinājušās. Tāpat arī no citiem cietušo pārstāvja iesniegtajiem dokumentiem, tajā skaitā, tiesu nolēmumiem citās lietās, ziņām no patentu valdes, tiesa negūst apstiprinājumu tam, ka ar apsūdzēto rīcību cietušajiem būtu radīts būtisks kaitējums.

[2.3.28.] Vērtējot vai Satversmē garantēto un ar likumu aizsargāto interešu apdraudējums ir būtisks, jāņem vērā, ka apdraudējumam ir jābūt ievērojamam un tas jāvērtē saistībā ar konkrētā nodarījuma faktiskajiem apstākļiem³⁷.

[2.3.29.] Izvērtējot iepriekš minētos apstākļus, kā arī to, ka lietā nav ziņu par to, vai cietušo komercdarbībā saistībā ar savas oriģinālās produkcijas tirdzniecību notika kādas būtiskas negatīvas izmaiņas, tiesa uzskata, ka apsūdzībā norādītie apgalvojumi par negatīvu ietekmi cietušo oriģinālās produkcijas tirdzniecībai, cietušo reputācijas graušānu, nav pietiekami, lai tiesa varētu konstatēt ievērojamu cietušo interešu un tiesību aizskārumsu Krimināllikuma 206.panta otrās daļas izpratnē. Turklāt atbilstoši judikatūrā paustajai atziņai, ne katrs Satversmē garantēto tiesību aizskārums pats par sevi, bez aizskāruma izvērtējuma,

³⁶ Pētersone Z. Intelektuālā īpašuma civiltiesiskās aizsardzības līdzekļi. Rīga: Tiesu nama aģentūra, 2013, 270-271. lpp.

³⁷ Krastiņš U. Vērtējuma jēdzieni Krimināllikuma normās. Jurista vārds. 2012. gada 12. jūnijs, Nr. 24

atzīstams par būtisku kaitējumu likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 23.panta izpratnē (sk. Augstākās tiesas 2016. gada 29. septembra lēmumu lietā Nr. SKK-190/2016).

[2.3.30.] Apelācijas instances tiesai nav šaubu, ka Latvijas Republikas Satversme aizsargā īpašuma tiesības, tajā skaitā intelektuālā īpašuma tiesības, taču iepriekš norādīto iemeslu dēļ, tiesa nepiekrīt cietušo pārstāvja apgalvojumam, ka preču zīmju tiesību pārkāpums pats par sevi šajā lietā veido cietušo tiesību ievērojumu apdraudējumu un apstiprina būtiska kaitējuma esamību Krimināllikuma 206. panta otrās daļas izpratnē.

[2.3.31.] Šajā lietā esošo pierādījumu kopums nav pietiekams, lai varētu konstatēt cēlonisko sakaru starp apsūdzēto rīcību, proti, nelikumīgu svešu viltotu preču zīmju izmantošanu un apsūdzībā norādīto mantisko kaitējumu par summu ne mazāk kā Ls 100 000 katram cietušajam, kā arī nav apstiprinājies apgalvojums, ka apsūdzētie būtu ievērojami apdraudējuši cietušo tiesības un intereses Krimināllikuma 206. panta otrās daļas izpratnē, līdz ar to secināms, ka nav pierādīts, ka noziedzīga nodarījuma rezultātā būtu nodarīts būtisks kaitējums cietušo ar likumu aizsargātām interesēm un tiesībām. Pie šādiem apstākļiem tiesa nevar apsūdzības daļā pēc Krimināllikuma 206. panta otrās daļas taisīt notiesājošu spriedumu.

2.4. Rīgas apgabaltiesas 2017. gada 26. septembra spriedums krimināllietā Nr. 11810007805

[2.4.1.] Ar Rīgas apgabaltiesas 2017. gada 26. septembra spriedumu lietā Nr. 11810007805 (arhīva Nr. KA04-0003-17/13) divas personas atzītas par vainīgām noziedzīgu nodarījumu izdarīšanā, kas paredzēti Krimināllikuma 149. panta trešajā daļā (Nelikumīgas darbības ar autortiesību un blakustiesību objektiem) un 206. panta otrajā daļā (Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīga izmantošana).

[2.4.2.] Tiesa secināja, ka apsūdzētie 2004. gadā, nelikumīgi realizējot trīsdesmit divus CD, uz kuriem attēlotas attiecīgās preču zīmes, ir neatļauti tās izmantojuši, tādējādi nodarot būtisku kaitējumu ar likumu aizsargātām personas tiesībām un interesēm. Ar pierādījumiem tika apstiprināts, ka abi apsūdzētie realizēja divus CD par 123.50 eiro katru un trīsdesmit CD par 1 638.00 eiro kopvērtībā. Ar šādām darbībām abi apsūdzētie nodarīja cietušajam mantisku kaitējumu 5 096 Ls jeb 7 250.95 eiro apmērā, kā arī apdraudēja valsts tautsaimniecības intereses, apdraudot godīgu konkurenci un maldinot klientus par realizētā produkta piederību un kvalitāti, kā arī patērētāju intereses uz drošu un sakārtotu ekonomisko vidi, kā arī apdraudot ar likumu aizsargātās juridiskās personas intereses, kas noteiktas likuma “Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” 4.panta sestajā daļā, kā arī minētā likuma 8.pantā.

[2.4.3.] Atbildi uz to, kas ietilpst nodarīta kaitējuma summā sniedz cietušā pārstāvis, kurš norādīja, ka apsūdzētie pārdeva divus diskus ar datora programmatūru kopijām, katra diska vērtība Ls 238, kopā Ls 476, kā arī 30 vienības ar datora programmatūru, katras vienības cena ir Ls 154. Tādējādi kopējā zaudējumu summa par nelikumīgu preču zīmju izmantošanu – Ls 5 096 jeb 7 250.95 eiro.

[2.4.4.] No analizējamā sprieduma izriet, ka nelikumīgās preču zīmes izmantošanas sekas ir zaudējums šo preču zīmju oriģinālo produktu vērtībā, kā arī citu, nemateriālo interešu apdraudējums.

[2.4.5.] Piemērojot Krimināllikuma 49.¹ panta pirmās daļas 1. punktu (Soda noteikšana, ja nav ievērotas tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā), katrs par atsevišķu noziedzīgu nodarījumu tika sodīts ar naudas sodu 20 minimālo mēnešalgu jeb 7 600 eiro apmērā. Daļēji saskaitot piespriestos sodus saskaņā ar Krimināllikuma 50. panta pirmo daļu, katram galīgais naudas sods tika noteikts 30 minimālo mēnešalgu jeb 11 400 EUR apmērā.

2.5. Daugavpils tiesas 2018. gada 19. februāra spriedums krimināllietā Nr. 11816008617

[2.5.1.] Ar Daugavpils tiesas 2018. gada 19. februāra spriedumu krimināllietā Nr. 11816008617 (lietas arhīva Nr. K12-0493-18/9) divas personas atzītas par vainīgām Krimināllikuma 206. panta trešajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā. Proti,

personas līdz 2016. gada 27. oktobrim kopīgi un ar vienotu nodomu, saskaņotām darbībām, nelikumīgi izmantoja un izplatīja viltotas preču zīmes preces, kas izdarīts lielā apmērā.

[2.5.2.] Šim nolūkam viens no apsūdzētajiem iegādājās no trešajām personām kontrafaktās un brīvam apgrozījumam aizliegtās preces ar preču zīmi, kuras glabāja īrētajās noliktavas telpās. Lietojot interneta vietnes un sociālos tīklus, abi apsūdzētie, apzināti izmantoja viltotu preču zīmi, piedāvājot un izplatot patērētājiem kontrafaktās preces - viltotus apavus, sporta kostīmus, jakas, kreklus, cepures, zeķes, čības, maisīnus. Pasūtījumus klientiem viņi piegādāja ar pēcapmaksu un/vai priekšapmaksu, izmantojot pasta, kurjera pakalpojumus, kā arī personīgi tiekoties, citreiz iesaistot palīdzībai paziņas.

[2.5.3.] Laika posmā līdz 2017. gada 19. jūlijam abi apsūdzētie kopīgi un ar vienotu nodomu, saskaņotām darbībām, turpināja nelikumīgi izmantot un izplatīt viltotas preču zīmes preces, kuras glabāja savā dzīvesvietā. Šajā sakarā viņi uz neilgu laiku atvēra jaunas interneta vietnes, kuras atverot, atvērās cita izveidotā vietne, kurā bija norādīts viņu kontrolētais (izmantotais) kontakttālruna numurs. Personas, norādot neeksistējošā uzņēmuma datus, reģistrēja domēnu citā valstī un norādīja nepatiesu atrašanās adresi. Mājas lapas e-pasta lietotāji bija abi apsūdzētie, kuri apkalpoja interneta vietni no savas deklarētās un faktiskās dzīves vietas.

[2.5.4.] Kopumā, noliktavas telpās, 2016. gada 27. oktobrī bija izņemtas 353 viltotas preču zīmes preču vienības; 2017. gada 19. oktobrī dzīvesvietā, bija izņemtas 24 viltotas preču zīmes preču vienības. Laika posmā no 2016. gada līdz 2017. gada 19. jūlijam abi apsūdzētie kopīgi ne mazāk kā 57 reizes realizēja dažādas preces ar viltotu preču zīmi.

[2.5.5.] Abi apsūdzētie bez preču zīmju īpašnieka atļaujas realizēja (pārdeva) un uzglabāja preci, uz kuras nelikumīgi izmantoti attēli, kas ir līdzīgi svešām pazīstamām preču zīmēm. Tādā veidā viņi pārkāpa preču zīmes īpašnieka izņēmuma tiesības uz preču zīmes izmantošanu, kas noteiktas likuma "Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm" 4. panta sestās daļas 2. punktā un 4. panta astotajā daļā, kas atbilstoši norādītā likuma 27. panta pirmajai daļai ir uzskatāmas par preču zīmes pārkāpumu.

[2.5.6.] Ar savām darbībām abi apsūdzētie apzināti izmantoja un izplatīja viltotu preču zīmi lielā apmērā, nodarot uzņēmumam zaudējumu 20 455 euro apmērā.

[2.5.7.] Spriedumā nav norādīts, kas ietilpst nodarītā zaudējuma apmērā. Vērtējot spriedumā sniegtā noziedzīga nodarījuma aprakstu, redzams, ka personām inkriminētas darbības ar vairāk nekā 434 viltotām preču zīmes precēm. Konstatējot nodarītos zaudējumus 20 455 eiro apmērā, secināms, ka, iespējams, zaudējumu summā ietilpst preču zīmes oriģinālās preces vērtība.

[2.5.8.] Rezultātā prokurors un apsūdzētie vienojās par kriminālprocesa pabeigšanu, noslēdzot vienošanos par vainas atzīšanu un sodu. Vienošanās protokolos norādīts, ka cietušais pieteica mantiskā zaudējuma kompensāciju 20 455 euro. Apsūdzētie piekrita radītā kaitējuma novērtējumam un atzina cietušā iesniegto kaitējuma kompensāciju 20 455 euro.

[2.5.9.] Tiesa abiem apsūdzētiem piesprieda brīvības atņemšanu uz diviem gadiem nosacīti, atņemot tiesības veikt komercdarbību, kas saistīta ar jaunu un nelietotu apģērbu, apavu tirdzniecību (izņemot lietotu apģērbu un apavu pārdošanu – "second hand"), uz diviem gadiem. Kā arī piedzīt solidāri no apsūdzētajiem cietušā labā kaitējuma kompensāciju 20 455 euro apmērā.

3. PREČU ZĪMES, CITAS ATŠKIRĪBAS ZĪMES UN DIZAINPARAUGA KRIMINĀLTIESISKĀ AIZSARDZĪBA ĀRVALSTĪS

[3.0.1.] Lai atspoguļotu preču zīmju, citu atšķirības zīmju vai dizainparaugu krimināltiesiskās aizsardzības specifiku ārvalstīs, pētījumam tiek izvēlētas četras valstis: Lietuvas Republika, Igaunijas Republika, Vācijas Federatīvā Republika un Zviedrijas Karaliste. Šīs valstis, neskaitot Krievijas Federāciju un Polijas Republiku, ietilpst Latvijas Republikas preču eksporta TOP 10 pirmajā sešiniekā esošā galamērķa valstu klāstā.³⁸ Ņemot vērā minēto, pētījums ļaus atspoguļot preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga krimināltiesisko aizsardzību valstīs, kurās ir vislielākais pieprasījums pēc Latvijas Republikā ražotām precēm.

[3.0.2.] Turklāt Lietuvas Republikā, Igaunijas Republikā, Vācijas Federatīvajā Republikā un Zviedrijas Karalistē, gluži tāpat kā Latvijas Republikā, pastāv kontinentālā, jeb romāņu - ģermāņu tiesību sistēma, kur galvenais tiesību avots ir likums.

3.1. Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga krimināltiesiskā aizsardzība Lietuvas Republikā

[3.1.1.] Lietuvas Republikas Kriminālkodeksā (lietuviešu valodā – Lietuvos Respublikos Baudžiamasis kodeksas) noziedzīgi nodarījumi, kas apdraud intelektuālo un rūpniecisko īpašumu, iekļauti XXIX nodaļā. Tieši rūpnieciskā īpašuma aizsardzībai paredzēts Lietuvas Republikas Kriminālkodeksa 195. pants³⁹, kas noteic:

195. pants. Rūpnieciskā īpašuma tiesību pārkāpums

1. To, kurš pārkāpj patenta īpašnieka vai dizainparauga īpašnieka ekskluzīvās tiesības vai ekskluzīvās tiesības uz juridiskas personas vārdu, soda ar naudas sodu vai arestu vai brīvības atņemšanu uz laiku līdz diviem gadiem.

2. Arī juridiskā persona ir atbildīga par šajā pantā paredzēto nodarījumu.⁴⁰

[3.1.2.] Saskaņā ar Lietuvas Republikas Kriminālkodeksa 11. panta trešo daļu rūpnieciskā īpašuma tiesību pārkāpums ir mazāk smags noziegums. Par mazāk smagiem noziegumiem saskaņā ar Lietuvas Republikas Kriminālkodeksa 47. panta trešās daļas 2. punktu un ceturto daļu naudas soda apmērs fiziskai personai var būt no 50 līdz 2 000 minimāliem iztikas minimumiem (lietuviešu valodā – *minimalaus gyvenimo lygio*), bet juridiskai personai no 200 līdz 100 000 minimāliem iztikas minimumiem.

[3.1.3.] Pirms 2017. gada 6. oktobrī spēkā stājās 2017. gada 28. decembra likums Nr. XIII-653 “Lietuvas Republikas Kriminālkodeksa 43., 47., 54., 62., 63., 64., 681., 682., 71., 75., 90., 226. un 227. pantu grozījumi”, par mazāk smagu noziegumu fiziskai personai naudas sods bija paredzēts no 1 līdz 500 minimālajiem iztikas minimumiem, bet juridiskai personai no 1 līdz 50 000 minimāliem iztikas minimumiem. Lietuvas Republikas Seima Valsts drošības un aizsardzības komiteja secinājumos par grozījumiem Lietuvas Republikas Kriminālkodeksa 47. pantā norādīja uz Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) ekspertu

³⁸ Vecgaile L. Latvijas preču eksporta TOP 10. Makroekonomika. 10.10.2016. Pieejams: <https://www.makroekonomika.lv/latvijas-precu-eksporta-top-10>

³⁹ Lietuvos Respublikos Baudžiamasis kodeksas. Suvestinė redakcija nuo 2019-04-03. Įstatymas paskelbtas: Žin. 2000, Nr. 89-2741, i. k. 1001010ISTAI-1968. 195 straipsnis. Rasti adresu: <https://www.e-tar.lt/portal/ru/legalAct/TAR.2B866DFF7D43/mRQMTxiFNt>

⁴⁰ **Lietuviešu valodā – 195 straipsnis.** *Pramoninės nuosavybės teisių pažeidimas 1. Tas, kas pažeidė išimtinę patento savininko ar dizaino savininko teisę arba juridinio asmens teisę į juridinio asmens pavadinimą, baudžiamas bausme arba areštu, arba laisvės atėmimu iki dvejų metų. 2. Už šiame straipsnyje numatytą veiką atsako ir juridinis asmuo.*

Angļu valodā – Article 195. *Violation of Industrial Property Rights 1. A person who violates the exclusive rights of a patent owner or a design owner or the right of a legal entity to the legal entity's name shall be punished by a fine or by arrest or by a custodial sentence for a term of up to two years. 2. A legal entity shall also be held liable for an act provided for in this Article.*

konstatētajām problēmām, kas saistītas galvenokārt ar sodiem par koruptīviem nodarījumiem⁴¹. Proti, ka soda mērs nav samērīgs ar noziedzīga nodarījuma augļiem. Šis atziņas varētu būt attiecināmas arī uz rūpnieciskā īpašuma tiesību pārkāpuma gadījumiem, kuros personas gūst lielu peļņu, un tieši tādēļ uzņemas risku veikt noziedzīgu nodarījumu. Lai šis risks neattaisnotos, draudošam sodam jābūt tādām, kas attur no noziedzīga nodarījuma izdarīšanas.

[3.1.4.] Ņemot vērā, ka 2017. gadā minimālais iztikas minimums Lietuvas Republikā bija 38 eiro, tad par rūpnieciskā īpašuma tiesību pārkāpumiem pirms grozījumiem maksimālais naudas soda apmērs fiziskai personai bija 19 000 eiro, bet pēc grozījumiem – 76 000 eiro. Attiecīgi juridiskai personai par Lietuvas Republikas Kriminālkodeksa 195. pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu pirms grozījumiem maksimālais naudas soda apmērs bija 1 900 000 eiro, pēc – 3 800 000 eiro. Turklāt saskaņā ar Lietuvas Republikas Kriminālkodeksa 43. panta pirmo daļu par noziedzīgu nodarījumu juridiskai personai var tikt piemērots ne tikai naudas sods, bet arī likvidācija vai juridiskās personas darbības ierobežojumi. Saskaņā ar Lietuvas Republikas Kriminālkodeksa 52. panta otro daļu juridiskās personas darbību var ierobežot no viena līdz pieciem gadiem.

[3.1.5.] Atšķirībā no Latvijas Republikā paredzētās kārtības, kurā netiek norobežoti noziedzīgi nodarījumi, par kuriem juridiskai personai var piemērot piespiedu ietekmēšanas līdzekļus, no noziedzīgiem nodarījumiem, par kuriem nevar piemērot šos līdzekļus, Lietuvas Republikas Kriminālkodeksa 20. panta pirmā daļa noteic, ka juridiskā persona atbild tikai par tiem noziedzīgiem nodarījumiem, par kuriem šā kodeksa sevišķajā daļā paredzēta juridiskās personas atbildība. Ņemot vērā, ka Lietuvas Republikas Kriminālkodeksa 195. panta otrā daļa paredz atbildību arī juridiskajām personām, tad rūpnieciskā īpašuma tiesību pārkāpuma gadījumos nepieciešamas izvērtēt arī juridiskās personas lomu noziedzīgajā nodarījumā. Juridiska persona ir atbildīga par fiziskās personas izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem tad, ja nodarījums ir izdarīts juridiskās personas labā vai interesēs. Turklāt saskaņā ar Lietuvas Republikas Kriminālkodeksa 20. panta otro daļu ir jākonstatē fiziskās personas pilnvaras:

- 1) pārstāvēt juridisku personu;
- 2) pieņemt lēmumus juridiskās personas vārdā;
- 3) kontrolēt juridiskās personas darbību.

[3.1.6.] Lietuvas Republikas Kriminālkodeksa 20. panta trešā daļa paredz, ka juridiska persona var tikt saukta pie atbildības arī par noziedzīgu nodarījumu, ja to izdarījis juridiskas personas darbinieks vai pilnvarots pārstāvis juridiskas personas labā, pildot juridiskās personas instrukcijas vai ar otrajā daļā minētās personas atļauju vai nepietiekamas uzraudzības vai kontroles dēļ. Tādējādi Lietuvas Republikā juridiskās personas atbildības izvērtējumā izdala divu veidu fizisko personu statusus, kurus nosacīti var nosaukt: vadība un darbinieks.

[3.1.7.] Atšķirībā no Latvijas Republikā pastāvošās kārtības, kurā vairāku personu piedalīšanos noziedzīgā nodarījumā iedala dalībā un līdzdalībā, Lietuvas Republikas krimināltiesībās netiek norobežoti noziedzīga nodarījuma līdzdalībnieki no noziedzīga nodarījuma dalībniekiem (līdzizdarītājiem). Saskaņā ar Lietuvas Republikas Kriminālkodeksa 24. panta otro daļu līdzdalībnieks ir ne tikai organizētais, uzskūditājs un atbalstītājs, bet arī izpildītājs. Nākamajā, 25. pantā ir sniegta līdzdalības formu uzskaitījums: līdzdalībnieku grupa, organizētā grupa un noziedzīga organizācija.

[3.1.8.] Līdzdalībnieku grupa ir tad, ja jebkurā noziedzīga nodarījuma stadijā divas vai vairākas personas vienojās izdarīt, turpināt vai pabeigt noziedzīgu nodarījumu, ja vismaz divi no viņiem ir izpildītāji. Organizēta grupa ir tad, ja jebkurā noziedzīga nodarījuma stadijā divas vai vairākas personas vienojās izdarīt vairākus noziegumus vai vienu smagu vai sevišķi smagu noziegumu, un katrs grupas loceklis veic īpašu uzdevumu vai lomu nozieguma izdarīšanā. Noziedzīga nodarījuma izdarīšana līdzdalībnieku grupā vai organizētā grupā ir vai nu atbildību

⁴¹ Lietuvos Respublikos Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetas Pagrindinio komiteto išvada dėl Lietuvos Respublikos Baudžiamojo kodekso 43, 47, 54, 62, 63, 64, 681, 682, 71, 75, 90, 226 ir 227 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto XIII P-1066. Rasti adresu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/7fc42420a36311e7a65c90dfe4655c64?jfwid=nl6mpt8p4>

pastiprinošs apstākļi (Lietuvas Republikas Kriminālkodeksa 60. panta pirmās daļas 1. un 2. punkts), vai arī atsevišķu noziedzīgu nodarījumu kvalificējošā pazīme. Tā kā Lietuvas Republikas Kriminālkodeksa 195. pantā nav minēta šāda kvalificējošā pazīme, tad gadījumos, kad rūpnieciskā īpašuma tiesību pārkāpumu veic līdzdalībnieku grupa vai organizētā grupa, minētais apstākļi var tikt atzīts par atbildību pastiprinošo apstākli.

[3.1.9.] Savukārt noziedzīga organizācija kā līdzdalības forma ir kvalificējama saskaņā ar Lietuvas Republikas Kriminālkodeksa 249. pantu kā atsevišķs noziedzīgs nodarījums. Ņemot vērā, ka par noziedzīgo organizāciju atzīst vienu vai vairāku smagu vai sevišķi smagu noziegumu izdarīšanai izveidoto trīs vai vairāk personu grupu, bet Lietuvas Republikas Kriminālkodeksa 195. pantā paredzētais noziedzīgais nodarījums ir mazāk smags noziegums, tādēļ rūpnieciskā īpašuma tiesību pārkāpums nevar tikt kvalificēts pēc Lietuvas Republikas Kriminālkodeksa 249. panta.

3.2. Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga krimināltiesiskā aizsardzība Igaunijas Republikā

[3.2.1.] Igaunijas Republikā noziedzīgiem nodarījumiem, kas apdraud intelektuālo īpašumu, Sodu likumā (igauņu valodā – *Karistusseadustik*) iedalīta atsevišķa 14. nodaļa. Šajā nodaļā preču zīmju, citu atšķirības zīmju un dizainparauga krimināltiesiskā aizsardzība tiek nodrošināta ar soda piedraudējumu 226. un 227. paragrāfā.

[3.2.2.] Sodu likuma 226. paragrāfs paredz atbildību par rūpnieciskā īpašuma tiesību pārkāpumiem:

§ 226. Rūpnieciskā īpašuma tiesību pārkāpums

(1) *Patenta, lietderīgā modeļa, preču zīmes, rūpnieciskā parauga vai integrālo shēmu topoloģijas īpašnieka ekskluzīvo tiesību, kā arī aizsargātās šķirnes selekcionāra vai īpašnieka īpašumtiesību vai no aizsargātās ģeogrāfiskās izcelsmes norādes izrietošo tiesību pārkāpums, ar mērķi iegūt materiālo labumu, – ir sodāms ar naudas sodu līdz 300 soda vienībām.*⁴²

(2) *Tāds pats nodarījums, ja to izdarījusi juridiska persona, – ir sodāma ar naudas sodu līdz 6400 eiro.*

(3) *Tiesa var konfiscēt objektu, kas bija tieši šajā pantā paredzētā nodarījuma izdarīšanas priekšmets.*⁴³

[3.2.3.] Sodu likuma 47. paragrāfa pirmā daļa paredz, ka par pārkāpumu tiesa vai iestāde, kas veic ārpustiesas procesu, var uzlikt naudas sodu trīs līdz trīs simtiem soda vienībām. Soda vienība ir naudas soda pamatsumma, kas ir 4 eiro. Tātad saskaņā ar Sodu likuma 226. paragrāfā paredzēto maksimāli iespējamais soda mērs par rūpnieciskā īpašuma tiesību pārkāpumu fiziskai personai ir naudas sods 1200 eiro apmērā.

[3.2.4.] Ņemot vērā minētajā normā paredzēto soda veidu, rūpnieciskā īpašuma tiesību pārkāpums saskaņā ar Sodu likuma 3. paragrāfa ceturto daļu ir klasificējams kā pārkāpums (igauņu valodā – *väärtegu*; angļu valodā – *misdeemeanours*), kas Latvijas Republikā faktiski būtu atzīstams par kriminālpārkāpumu vai administratīvo pārkāpumu.

⁴² **Igauņu valodā** - § 226. *Tööstusomandi õiguse rikkumine (1) Patendi, kasuliku mudeli, kaubamärgi, tööstusdisainilahenduse või mikrolülituse topoloogia omaniku ainuõiguse, samuti kaitsealuse sordi aretajale või omanikule kuuluvate varaliste õiguste või kaitstud geograafilisest tähisest tulenevate õiguste rikkumise eest varalise kasu saamise eesmärgil – karistatakse rahaträhviga kuni 300 trahviühikut.*

Angļu valodā - § 226. *Infringement of industrial property rights (1) Infringement of sole rights of holders of patents, utility models, trade marks, industrial designs or layout-designs of integrated circuits, and proprietary rights belonging to breeders or owners of protected varieties or rights arising from protected geographical indications in order to receive proprietary benefits – is punishable by a fine of up to 300 fine units.*

⁴³ *Karistusseadustik*. Vastu võetud 06.06.2001. Jõustumine 01.09.2002. Avaldamismärge: RT I 2001, 61, 364. Redaktsiooni jõustumise kp: 15.03.2019. § 226. Saadaval: <https://www.riigiteataja.ee/akt/113032019077>

[3.2.5.] Daudz bargāks ir sods par Soda likuma 227. paragrāfā paredzēto nodarījumu, kas vadoties no Soda likuma 3. paragrāfa trešās daļas jau atbilst noziegumam (igauņu valodā – *kuritegu*; angļu valodā – *criminal offence*).

§ 227. Tirdzniecība ar viltotām precēm

(1) Tādu preču ražošana, pārdošana, iznomāšana, uzglabāšana, pārvešana vai citāda tirdzniecība, kas apzīmētas ar zīmēm, kuras ir identiskas preču zīmēm, kurām piešķirta tiesiskā aizsardzība, pamatojoties uz reģistrāciju, vai pēc būtības neatšķiras no šīm preču zīmēm, to iepakojumiem vai etiķetēm, vai pakalpojuma piedāvājums ar tādu pašu preču zīmi, pārkāpjot preču zīmes īpašnieka ekskluzīvās tiesības, ja pārkāpuma rezultātā iegūtais labums vai nodarītājs kaitējums pārsniedz divdesmit minimālās dienas likmes, – tiek sodīts ar naudas piedziņu vai brīvības atņemšanu līdz diviem gadiem.⁴⁴

(2) Tāds pats nodarījums, ja to izdarījusi juridiska persona, – ir sodāms ar naudas piedziņu.

(3) Tiesa var konfiscēt objektu, kas bija tieši šajā pantā paredzētā nodarījuma izdarīšanas priekšmets.⁴⁵

[3.2.6.] Soda likuma 227. paragrāfā paredzētās sankcijas maksimālais apmērs Latvijas Republikā tiktu atzīts par kritēriju, lai šo nodarījumu klasificētu kā mazāk smagu noziegumu. Saskaņā ar Soda likuma 4. paragrāfa trešo daļu tirdzniecība ar viltotām precēm ir otrās pakāpes noziegums, par kura izdarīšanu kriminālatbildības noilgums saskaņā ar Soda likuma 81. paragrāfa pirmās daļas 2. punktu iestājas pēc pieciem gadiem. Latvijas Republikā šāds kriminālatbildības noilgums paredzēts par mazāk smagiem noziegumiem.

[3.2.7.] Ja Latvijas Republikā preču zīmes, citas atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīgu izmantošanu izdarīja organizēta grupa, tad grupas dalībniekiem draud brīvības atņemšana līdz sešiem gadiem. Nodarījumi, kas Latvijas Republikā tiktu kvalificēti kā organizētā grupā izdarītie noziegumi, Igaunijas Republikā pēc būtības ir kriminalizēti Soda likuma 255. paragrāfā. Minētā norma paredz:

§ 255. Noziedzīga apvienība

(1) Dalība stabilā apvienībā, kas sastāv no trim vai vairāk personām, kuri sadalījuši pienākumus, un kuras darbība ir vērsta uz otrās pakāpes nozieguma izdarīšanu, par kuru ir noteikts maksimālais brīvības atņemšanas termiņš vismaz trīs gadi vai pirmās pakāpes nozieguma izdarīšanu, – tiek sodīta ar brīvības atņemšanu no trīs līdz divpadsmit gadiem.⁴⁶

⁴⁴ **Igaņu valodā** – § 226. Tööstusomandi õiguse rikkumine (1) Registreeringu alusel õiguskaitse saanud kaubamärgiga identse või sellest olemuslikult eristamatu tähisega varustatud kauba, selle pakendi või etiketi valmistamise, müügi, rentimise, hoidmise, edasitoimetamise või muul viisil kauplemise, sealhulgas sellise tähise all teenuse pakkumise eest kaubamärgiomaniku ainuõigust rikkudes, kui rikkumisega saadud kasu või tekitatud kahju ületab kahtekümmend miinimumpäevamäära, – karistatakse rahalise karistuse või kuni kaheaastase vangistusega.

Angļu valodā – § 227. Trade in counterfeit goods (1) Manufacture, selling, renting, storing, delivery of or trading in another manner in goods marked with signs which are identical with or essentially indistinguishably from trade marks which are granted legal protection based on registration, the packaging or labels thereof, and provision of services under such signs in infringement of the sole right of the holder of the trade mark, if the amount of gains or damage caused by the infringement exceeds the amount of twenty minimum daily rates, – is punishable by a pecuniary punishment or up to two years' imprisonment.

⁴⁵ Karistuseseadustik. Vastu võetud 06.06.2001. Jõustumine 01.09.2002. Avaldamismärge: RT I 2001, 61, 364. Redaktsiooni jõustumise kp: 15.03.2019. § 227. Saadaval: <https://www.riigiteataja.ee/akt/113032019077>

⁴⁶ **Igaņu valodā** – § 255. Kuritegelik ühendus (1) Kolmest või enamast isikust koosnevasse püsivasse isikutevahelise ülesannete jaotusega ühendusse, mille tegevus on suunatud teise astme kuritegude, mille eest ettenähtud vangistuse ülemmäär on vähemalt kolm aastat, või esimese astme kuritegude toimepanemisele, kuulumise eest – karistatakse kolme- kuni kaheasteastase vangistusega.

(1¹) *Tāds pats nodarījums, ja to izdarījusi juridiska persona, – ir sodāms ar naudas piedziņu.*

(2) *Par šajā paragrāfā paredzēto noziegumu:*

1) *tiesa saskaņā ar šā likuma 53. pantā⁴⁷ paredzēto kārtību kā papildsodu var piemērot mantiska rakstura sodu, vai*

2) *tiesa saskaņā ar šā likuma 83². pantā paredzēto kārtību var piemērot noziedzīgie iegūtas mantas paplašināto konfiskāciju.⁴⁸*

[3.2.8.] Tātad, ja Sodu likuma 227. paragrāfā paredzēto otrās pakāpes noziegumu – tirdzniecību ar viltotām precēm – izdarīs trīs vai vairākas personas, kuri savā starpā būs sadalījuši pienākumus, tad viņus nevarēs saukt pie kriminālatbildības par Sodu likuma 255. paragrāfā paredzēto noziedzīgo apvienību, jo šajā normā paredzēta kriminālatbildība, ja noziedzīga apvienība izdarīja otrās pakāpes noziegumu, par kuru maksimālais sods ir ne mazāks par trim gadiem brīvības atņemšanas. Par tirdzniecību ar viltotām precēm maksimālais sods ir divi gadi brīvības atņemšanas.

[3.2.9.] Lai sniegtu nelielu ieskatu Igaunijas Republikas sodu sistēmā, jānorāda, ka naudas piedziņas apmēra noteikšanai Soda likuma 44. paragrāfā paredzēta kārtība, kas nodrošina katram vainīgajam individuālo pieeju. Proti, minētās normas pirmā daļa paredz, ka tiesa par noziegumu var noteikt naudas piedziņu no 30 līdz 500 dienas likmēm. Otrajā daļā reglamentēta dienas likmes aprēķināšanas kārtība. Proti, naudas piedziņas dienas likmi tiesa aprēķina, ņemot par pamatu vainīgā vidējos gada ienākumus. Aprēķinātais dienas likmes minimālais apmērs nedrīkst būt mazāks par minimālo dienas likmi, kas ir 10 eiro. Saskaņā ar normas trešo daļu, vidējos gada ienākumus aprēķina, pamatojoties uz ar ienākuma nodokli apliekamiem vainīgās personas ienākumiem tajā gadā, kas ir pirms gada, kad tika uzsākts kriminālprocess, vai, ja nav tādu datu par norādīto gadu, tad par vēl iepriekšējo gadu, nerēķinot ienākuma nodokli. Normas ceturtā daļa paredz, ka dienas likmi nosaka ar 10 centu precizitāti.

[3.2.10.] Saskaņā ar Sodu likuma 44. paragrāfa astoto daļu, juridiskai personai tiesa var noteikt naudas piedziņu no 4 000 līdz 16 000 000 eiro apmērā.

[3.2.11.] Jānorāda, ka Latvijas Republikā, ja persona izdarīja noziegumu, kas pēc sava rakstura ir vērsts uz materiāla vai citāda labuma gūšanu, tad saskaņā ar Krimināllikuma 70.¹¹ panta otro daļu tiesa var konfiscēt vainīgās personas mantu, ja tās vērtība nav samērīga ar personas likumīgiem ienākumiem un persona nepierāda, ka manta ir iegūta likumīgā ceļā. Šo īpašo mantas konfiskāciju, kas tiek vērsta pret noziedzīgās izcelsmes prezumēto mantu, Latvijas Republikā var piemērot arī, ja persona izdarīja preču zīmes, citas atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīgu izmantošanu, gūstot labumu. Igaunijas Republikā analogisks konfiskācijas institūts reglamentēts Sodu likuma 83². paragrāfā. Minētā norma noteic noziedzīgi iegūtas mantas paplašināto konfiskāciju (igauņu valodā – *kuriteoga saadud vara laiendatud konfiskeerimine*; angļu valodā – *extended confiscation of assets acquired through*

Angļu valodā – § 255. *Criminal organisation (1) Membership in a permanent organisation consisting of three or more persons who share a distribution of tasks, which activities are directed at the commission of criminal offences in the second degree for which the maximum term of imprisonment of at least three years is prescribed, or criminal offences in the first degree, – is punishable by three to twelve years' imprisonment.*

⁴⁷ **Igauņu valodā** – § 53. *Varaline karistus (1) Mõistes isiku süüdi kuriteos ja karistades teda üle kolmeaastase või eluaegse vangistusega, võib kohus seaduses sätestatud juhtudel mõista lisakaristusena tasumiseks summa, mille suurus võib ulatuda süüdlase kogu vara väärtuseni. (2) Varalist karistust võib mõista lisakaristusena kuritegude eest, mis on toime pandud enne 2007. aasta 1. veebruari.*

Angļu valodā – § 53. *Fine to the extent of assets (1) If a court convicts a person of a criminal offence and imposes imprisonment for a term of more than three years or life imprisonment, the court may, in the cases provided by law, impose a supplementary punishment according to which the offender is to pay an amount up to the extent of the total value of all the assets of the offender. (2) A fine to the extent of assets may be imposed as a supplementary punishment for a criminal offence committed before 1 February 2007.*

⁴⁸ Karistusseadustik. Vastu vōetud 06.06.2001. Jōustumine 01.09.2002. Avaldamismārgē: RT I 2001, 61, 364. Redaktsiooni jōustumise kp: 15.03.2019. § 255. Saadaval: <https://www.riigiteataja.ee/akt/113032019077>

criminal offence). Tomēr gadījumos, kad persona tiek saukta pie kriminālatbildības pēc Sodu likuma 227. paragrāfa par tirdzniecību ar viltotām precēm, noziedzīgi iegūtās mantas paplašināto konfiskāciju piemērot nedrīkst, jo saskaņā ar Sodu likuma 83². paragrāfa pirmo daļu minēto konfiskāciju piemēro, tikai Sodu likumā noteiktajos gadījumos. Proti, Sodu likuma sevišķās daļas pantos, gadījumos, kad tiesa var piemērot paplašināto konfiskāciju, tiek norādīts uz Sodu likuma 83². paragrāfu. Šāda norāde ir, piemēram, jau pieminētajā Sodu likuma 255. paragrāfā, kas paredz kriminālatbildību par noziedzīgo apvienību. Taču Sodu likuma 227. paragrāfā, kas paredz kriminālatbildību par tirdzniecību ar viltotām precēm šādas norādes nav.

[3.2.12.] Atgriežoties pie Sodu likuma 227. paragrāfā paredzētā otrās pakāpes nozieguma sastāva, jānorāda, ka tirdzniecība ar viltotām precēm kriminalizēta, ja pārkāpuma rezultātā iegūtais labums vai nodarītais kaitējums pārsniedz divdesmit minimālās dienas likmes. Kā jau tika norādīts, saskaņā ar Sodu likuma 44. paragrāfa otro daļu minimālā dienas likme ir 10 eiro. Tātad kriminālatbildība pēc Sodu likuma 227. paragrāfa iestājas, ja iegūtais labums vai nodarītais kaitējums pārsniedz 200 eiro, kas atzīstams par krietni vien zemāku sliekšni salīdzinājumā ar Latvijas Republikā paredzēto sliekšni. Proti, saskaņā ar Krimināllikuma 206. pantā noteikto, kriminālatbildība iestājas, ja nodarījums izdarīts ievērojamā apmērā. No 2016. gada 1. janvāra ievērojams apmērs ir virs 4 300 eiro.

[3.2.13.] Uz autora veiktās intervijas jautājumiem par Soda likuma 227. paragrāfā paredzēto seko konstatēšanu, Igaunijas Republikas Valsts tiesas (Augstākās tiesas) Krimināllietu kolēģijas tiesnesis Hannes Kiris norādīja, ka no 2015. gada līdz 2019. gada 3. oktobrim Igaunijas Republikas pirmās instances tiesās tika izskatītas tikai sešas krimināllietas par Soda likuma 227. paragrāfā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, kurās jautājums par sekām netika aktualizēts. Tiesnesis arī norādīja, ka, ja kaitējuma nodarīšana ir noziedzīga nodarījuma pazīme, tad noziedzīga nodarījuma sastāva esība var tikt pamatota arī ar negūtiem ieņēmumiem.⁴⁹

3.3. Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga krimināltiesiskā aizsardzība Vācijas Federatīvajā Republikā

[3.3.1.] Vācijas Federatīvajā Republikā krimināltiesību normas, kuras paredz kriminālatbildību par rūpnieciskā īpašuma apdraudējumu, nav kodificētas. Piemēram, kriminālatbildība par prettiesisku rīcību ar svešām preču zīmēm, uzņēmumu nosaukumiem un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm paredzēta 1994. gada 25. oktobra Likumā par preču zīmju un citu atšķirības zīmju aizsardzību (vācu valodā - Gesetz über den Schutz von Marken und sonstigen Kennzeichen (Markengesetz – MarkenG))⁵⁰. Dizainparaugu krimināltiesiskā aizsardzība paredzēta 2004. gada 12. marta Dizaina tiesiskās aizsardzības likumā (vācu valodā – Gesetz über den rechtlichen Schutz von Design (Designgesetz - DesignG))⁵¹. Par patenta ekskluzīvo tiesību pārkāpumu kriminālatbildība paredzēta 1936. gada 5. maija Patentu likumā (vācu valodā – Patentgesetz)⁵². Pusvadītāju izstrādājumu topogrāfija tiek aizsargāta 1987. gada 22. oktobra Likumā par mikroelektronisko pusvadītāju izstrādājumu topogrāfijas aizsardzību (vācu valodā – Gesetz über den Schutz der Topographien von mikroelektronischen

⁴⁹ Intervija ar Igaunijas Republikas Valsts tiesas (Augstākās tiesas) Krimināllietu kolēģijas tiesnesi Hannesu Kirisu No: Baumanis J. 2019. gada 1. novembra Latvijas tiesnešu konferences 3. daļas krimināllietu sekcijas prezentācijas materiāli “Ievērojams apmērs un būtisks kaitējums noziedzīgos nodarījumos pret rūpniecisko īpašumu”. Nav publicēti.

⁵⁰ Gesetz über den Schutz von Marken und sonstigen Kennzeichen (Markengesetz - MarkenG). Ausfertigungsdatum: 25.10.1994. Zuletzt geändert durch Art. 1 G v. 11.12.2018 I 2357. Vorhanden: <https://www.gesetze-im-internet.de/markeng/BJNR308210994.html#BJNR308210994BJNG019201360>

⁵¹ Gesetz über den rechtlichen Schutz von Design (Designgesetz - DesignG). Ausfertigungsdatum: 12.03.2004. Zuletzt geändert durch Art. 15 G v. 17.7.2017 I 2541. Vorhanden: https://www.gesetze-im-internet.de/geschmng_2004/BJNR039010004.html

⁵² Patentgesetz. Ausfertigungsdatum: 05.05.1936. Neugefasst durch Bek. v. 16.12.1980; 1981 I 1; zuletzt geändert durch Art. 4 G v. 8.10.2017 I 3546. Vorhanden: <https://www.gesetze-im-internet.de/patg/BJNR201170936.html>

Halbleitererzeugnissen (Halbleiterschutzgesetz - HalblSchG))⁵³. Bet lietderīgo modeļu aizsardzību nodrošina 1936. gada 5. maija Likums par lietderīgiem modeļiem (vācu valodā - Gebrauchsmustergesetz (GebrMG))⁵⁴.

[3.3.2.] Minēto likumu normās vispirms tiek izklāstītas rūpnieciskā īpašuma aizsardzības objektu īpašnieku ekskluzīvas tiesības, norādīti aizliegumi un sniegts aizsardzības saturs, tad, atsaucoties uz šīm normām, tiek paredzēta kriminālatbildība par pārkāpumiem.

[3.3.3.] Līdzīgi kā Latvijas Republikā likuma "Par preču zīmēm un ģeogrāfiskas izcelsmes norādēm" 4. panta sestā daļa, kura paredz, ka personai, uz kuras vārda preču zīme reģistrēta, ir izņēmuma tiesības aizliegt citām personām komercdarbībā izmantot šādus apzīmējumus:

- 1) jebkuru preču zīmei identisku apzīmējumu saistībā ar precēm vai pakalpojumiem, kas ir identiski precēm vai pakalpojumiem, kuriem reģistrēta preču zīme;
- 2) jebkuru apzīmējumu, ja sakarā ar tā identiskumu vai līdzību preču zīmei un to preču vai pakalpojumu identiskumu vai līdzību, kuriem reģistrēta preču zīme un saistībā ar kuriem minēto apzīmējumu lieto, pastāv iespēja, ka attiecīgie patērētāji šo apzīmējumu sajauc ar preču zīmi vai uztver šo apzīmējumu kā tādu, kas saistīts ar preču zīmi,

arī Vācijas Federatīvajā Republikā likuma par preču zīmju un citu atšķirības zīmju aizsardzību 14. paragrāfa otrā daļa paredz:

§ 14. Preču zīmes īpašnieka ekskluzīvās tiesības, tiesiskās aizsardzības prasība, prasība par zaudējumu atlīdzību

[..]

(2) Trešajām personām ir aizliegts bez preču zīmes īpašnieka piekrišanas saistībā ar precēm vai pakalpojumiem

1. izmantot preču zīmei identiskas zīmes precēm vai pakalpojumiem, kas ir identiski tiem, kas tiek aizsargāti

2. izmantot zīmi, kas tā dēļ, ka zīme ir identiska vai līdzīga preču zīmei, un tiek izmantota precēm vai pakalpojumiem, kas ir identiski vai līdzīgi tiem, uz kuriem attiecas preču zīme, rada sabiedrībā sajaukšanas risku, kas ietver iespēju, ka zīme tiks saistīta ar preču zīmi, vai

*3. izmantot ar preču zīmi identisku zīmi vai līdzīgu zīmi precēm un pakalpojumiem, ja preču zīme valstī (Vācijas Federatīvajā Republikā) ir plaši pazīstama preču zīme, un zīmes izmantošana bez tiesiskā pamata netaisnīgi pazemina vai ekspluatē pazīstamas zīmes atšķirtspēju vai reputāciju. [..]*⁵⁵

⁵³ Gesetz über den Schutz der Topographien von mikroelektronischen Halbleitererzeugnissen (Halbleiterschutzgesetz - HalblSchG). Ausfertigungsdatum: 22.10.1987. Zuletzt geändert durch Art. 12 G v. 17.7.2017 I 2541. Vorhanden: <https://www.gesetze-im-internet.de/halblschg/BJNR022940987.html>

⁵⁴ Gebrauchsmustergesetz (GebrMG). Ausfertigungsdatum: 05.05.1936. Zuletzt geändert durch Art. 10 G v. 17.7.2017 I 2541. Vorhanden: <https://www.gesetze-im-internet.de/gebrmg/BJNR201300936.html>

⁵⁵ **Vācu valodā** – § 14 Ausschließliches Recht des Inhabers einer Marke, Unterlassungsanspruch, Schadensersatzanspruch [...] (2) Dritten ist es untersagt, ohne Zustimmung des Inhabers der Marke im geschäftlichen Verkehr in Bezug auf Waren oder Dienstleistungen 1. ein mit der Marke identisches Zeichen für Waren oder Dienstleistungen zu benutzen, die mit denjenigen identisch sind, für die sie Schutz genießt, 2. ein Zeichen zu benutzen, wenn das Zeichen mit einer Marke identisch oder ihr ähnlich ist und für Waren oder Dienstleistungen benutzt wird, die mit denjenigen identisch oder ihnen ähnlich sind, die von der Marke erfasst werden, und für das Publikum die Gefahr einer Verwechslung besteht, die die Gefahr einschließt, dass das Zeichen mit der Marke gedanklich in Verbindung gebracht wird, oder 3. ein mit der Marke identisches Zeichen oder ein ähnliches Zeichen für Waren oder Dienstleistungen zu benutzen, wenn es sich bei der Marke um eine im Inland bekannte Marke handelt und die Benutzung des Zeichens die Unterscheidungskraft oder die Wertschätzung der bekannten Marke ohne rechtfertigenden Grund in unlauterer Weise ausnutzt oder beeinträchtigt.

Angļu valodā – § 14 Exclusive right of the proprietor of a trade mark, right to an injunction, compensation claim [...] (2) A third party shall be prohibited in trade, without the consent of the proprietor of the trade mark, from 1. using a sign which is identical to the trade mark for goods or services which are identical to those for which it

[3.3.4.] Savukārt likuma par preču zīmju un citu atšķirības zīmju aizsardzību 15. paragrāfa otrā un trešā daļa paredz:

§ 15. Uzņēmuma nosaukuma īpašnieka ekskluzīvās tiesības, tiesiskās aizsardzības prasība, prasība par zaudējumu atlīdzību

[..]

(2) Trešajām personām ir aizliegts izmantot uzņēmuma nosaukumu vai līdzīgu zīmi uzņēmējdarbībā bez atļaujas tādā veidā, ka izmantoto zīmi var sajaukt ar aizsargāto nosaukumu.

(3) Ja uzņēmuma nosaukums ir valstī (Vācijas Federatīvajā Republikā) plaši pazīstams uzņēmuma nosaukums, trešajām personām ir aizliegts izmantot uzņēmuma nosaukumu vai līdzīgu zīmi uzņēmējdarbībā, ja nepastāv otrajā daļā minētais sajaukšanas risks, ciktāl zīmes izmantošana bez tiesiskā pamata netaisnīgi pazemina vai ekspluatē pazīstama uzņēmuma nosaukuma atšķirtspēju vai reputāciju. [..]⁵⁶

[3.3.5.] Pēc aizlieguma definējuma Likuma par preču zīmju un citu atšķirības zīmju aizsardzību 143. paragrāfa pirmā daļa, atsaucoties uz minētajām normām, paredz kriminālatbildību:

§ 143. Sodāms atšķirības zīmju aizskārums

(1) Kurš uzņēmējdarbībā nelikumīgi

1. pretēji 14. paragrāfa otrās daļas 1. vai 2. punktam izmanto zīmi;

2. pretēji 14. paragrāfa otrās daļas 3. punktam izmanto zīmi nolūkā pazemināt vai ekspluatēt pazīstamas zīmes atšķirtspēju vai reputāciju;

3. pretēji 14. paragrāfa ceturtās daļas 1. punktam pievieno zīmi, vai pretēji 14. paragrāfa ceturtās daļas 2. vai 3. punktam piedāvā, laiž apgrozījumā, glabā, importē vai eksportē iesaiņojumu vai iepakojumu, vai marķējumu, ciktāl trešajām personām zīmes izmantošana

a) saskaņā ar 14. paragrāfa otrās daļas 1. vai 2. punktu ir aizliegta vai

enjoys protection; 2. using a sign if the likelihood of confusion exists for the public because of the identity or similarity of the sign to the trade mark and the identity or similarity of the goods or services covered by the trade mark and the sign, including the likelihood of association with the trade mark; or 3. using a sign identical with or similar to the trade mark for goods or services which are not similar to those for which the trade mark enjoys protection if the trade mark is a trade mark which has a reputation in Germany and the use of the sign without due cause takes unfair advantage of, or is detrimental to, the distinctive character or the repute of the trade mark which has a reputation.

⁵⁶ **Vācu valodā** – § 15 Ausschließliches Recht des Inhabers einer geschäftlichen Bezeichnung, Unterlassungsanspruch, Schadensersatzanspruch [...] (2) Dritten ist es untersagt, die geschäftliche Bezeichnung oder ein ähnliches Zeichen im geschäftlichen Verkehr unbefugt in einer Weise zu benutzen, die geeignet ist, Verwechslungen mit der geschützten Bezeichnung hervorzurufen. (3) Handelt es sich bei der geschäftlichen Bezeichnung um eine im Inland bekannte geschäftliche Bezeichnung, so ist es Dritten ferner untersagt, die geschäftliche Bezeichnung oder ein ähnliches Zeichen im geschäftlichen Verkehr zu benutzen, wenn keine Gefahr von Verwechslungen im Sinne des Absatzes 2 besteht, soweit die Benutzung des Zeichens die Unterscheidungskraft oder die Wertschätzung der geschäftlichen Bezeichnung ohne rechtfertigenden Grund in unlauterer Weise ausnützt oder beeinträchtigt. [...]

Angļu valodā – § 15 Exclusive right of the proprietor of a commercial designation, right to an injunction, compensation claim [...] (2) Third parties shall be prohibited from using the commercial designation or a similar sign in trade, without authorisation, in a manner liable to cause confusion with the protected designation. (3) If the commercial designation is a commercial designation which has a reputation in Germany, third parties shall be furthermore prohibited from using the commercial designation or a similar sign in trade if there is no likelihood of confusion within the meaning of subsection (2), in so far as the use of the sign without due cause takes unfair advantage of, or is detrimental to, the distinctive character or the repute of the commercial designation. [...]

- b) saskaņā ar 14. paragrāfa otrās daļas 3. punktu ir aizliegta, un darbības tiek veiktas nolūkā pazemināt vai ekspluatēt pazīstamas zīmes atšķirtspēju vai reputāciju;
4. pretēji 15. paragrāfa otrajai daļai izmanto nosaukumu vai zīmi, vai
5. pretēji 15. paragrāfa trešajai daļai izmanto nosaukumu vai zīmi nolūkā pazemināt vai ekspluatēt pazīstamas zīmes atšķirtspēju vai reputāciju,
- sodāms ar brīvības atņemšanu līdz trim gadiem vai naudas sodu.
- (2) Ja 1. daļā minētajos gadījumos likumpārkāpējs rīkojas komerciālā mērogā vai kā līdzizdarītājs bandā, kas izveidota, lai izdarītu šādu nodarījumu, sods ir brīvības atņemšana no trim mēnešiem līdz pieciem gadiem.
- (3) Mēģinājums ir sodāms.
- (4) Par šā panta 1. daļā minētajiem gadījumiem pie atbildības sauc tikai pēc pieteikuma, ja vien prokuratūra neuzskata, ka ex officio iejaukšanās ir nepieciešama, ņemot vērā īpašo sabiedrības interesi. [..]⁵⁷

⁵⁷ **Vācu valodā** – § 143 Strafbare Kennzeichenverletzung (1) Wer im geschäftlichen Verkehr widerrechtlich 1. entgegen § 14 Abs. 2 Satz 1 Nr. 1 oder 2 ein Zeichen benutzt, 2. entgegen § 14 Abs. 2 Satz 1 Nr. 3 ein Zeichen in der Absicht benutzt, die Unterscheidungskraft oder die Wertschätzung einer bekannten Marke auszunutzen oder zu beeinträchtigen, 3. entgegen § 14 Abs. 4 Nr. 1 ein Zeichen anbringt oder entgegen § 14 Abs. 4 Nr. 2 oder 3 eine Aufmachung oder Verpackung oder ein Kennzeichnungsmittel anbietet, in den Verkehr bringt, besitzt, einführt oder ausführt, soweit Dritten die Benutzung des Zeichens a) nach § 14 Abs. 2 Satz 1 Nr. 1 oder 2 untersagt wäre oder b) nach § 14 Abs. 2 Satz 1 Nr. 3 untersagt wäre und die Handlung in der Absicht vorgenommen wird, die Ausnutzung oder Beeinträchtigung der Unterscheidungskraft oder der Wertschätzung einer bekannten Marke zu ermöglichen, 4. entgegen § 15 Abs. 2 eine Bezeichnung oder ein Zeichen benutzt oder 5. entgegen § 15 Abs. 3 eine Bezeichnung oder ein Zeichen in der Absicht benutzt, die Unterscheidungskraft oder die Wertschätzung einer bekannten geschäftlichen Bezeichnung auszunutzen oder zu beeinträchtigen, wird mit Freiheitsstrafe bis zu drei Jahren oder mit Geldstrafe bestraft.

(2) Handelt der Täter in den Fällen des Absatzes 1 gewerbsmäßig oder als Mitglied einer Bande, die sich zur fortgesetzten Begehung solcher Taten verbunden hat, so ist die Strafe Freiheitsstrafe von drei Monaten bis zu fünf Jahren.

(3) Der Versuch ist strafbar.

(4) In den Fällen des Absatzes 1 wird die Tat nur auf Antrag verfolgt, es sei denn, daß die Strafverfolgungsbehörde wegen des besonderen öffentlichen Interesses an der Strafverfolgung ein Einschreiten von Amts wegen für geboten hält.

(5) Gegenstände, auf die sich die Straftat bezieht, können eingezogen werden. § 74a des Strafgesetzbuchs ist anzuwenden. Soweit den in § 18 bezeichneten Ansprüchen auf Vernichtung im Verfahren nach den Vorschriften der Strafprozeßordnung über die Entschädigung des Verletzten (§§ 403 bis 406c der Strafprozeßordnung) stattgegeben wird, sind die Vorschriften über die Einziehung (§§ 74 bis 74f des Strafgesetzbuches) nicht anzuwenden.

(6) Wird auf Strafe erkannt, so ist, wenn der Verletzte es beantragt und ein berechtigtes Interesse daran dartut, anzuordnen, daß die Verurteilung auf Verlangen öffentlich bekanntgemacht wird. Die Art der Bekanntmachung ist im Urteil zu bestimmen.

Angļu valodā – § 143 Punishable infringement of signs (1) Any person who, in trade, unlawfully 1. uses a sign contrary to section 14 (2) no. 1 or 2; 2. uses a sign contrary to section 14 (2) no. 3 with the intention of taking advantage of or impairing the distinctive character or the repute of a trade mark which has a reputation; 3. affixes a sign contrary to section 14 (4) no. 1 or offers, puts on the market, stocks, imports or exports contrary to section 14 (4) no. 2 or 3 a wrapping or packaging or a means of identification, in so far as to third parties the use of the sign a) would be prohibited in accordance with section 14 (2) no. 1 or 2; or b) would be prohibited to third parties in accordance with section 14 (2) no. 3 and the act is carried out with the intention of facilitating the taking advantage of or impairment of the distinctive character or the repute of a trade mark which has a reputation; 4. uses a designation or a sign contrary to section 15 (2); or 5. uses a designation or a sign contrary to section 15 (3) with the intention of exploiting or impairing the distinctive character or the repute of a commercial designation which has a reputation shall be liable to imprisonment of up to three years or a fine.

(2) If the offender acts on a commercial basis or as a member of a gang formed for the purpose of the continued commission of such offences in cases coming under subsection (1), the penalty shall be imprisonment for between three months to five years.

(3) An attempt shall be punishable.

[3.3.6.] Kā redzams, Vācijas Federatīvajā Republikā preču zīmes krimināltiesiskā aizsardzība tiek nodrošināta ar soda piedraudējumu par nodarījumu ar formālo sastāvu, kurā kā obligāta pazīme nav paredzētas sekas. Arī minētā noziedzīga nodarījuma mēģinājums ir sodāms. Turklāt par šo noziedzīgo nodarījumu ar formālo sastāvu atbildība ir bargāka, ja nodarījums tiek izdarīts komerciālā mērogā vai dalībā bandas sastāvā. Jēdziens banda Vācijas Federatīvajā Republikā apzīmē trīs personu izveidoto apvienību, kura radīta nolūkā kopīgi izdarīt noziedzīgus nodarījumus.⁵⁸ Tādējādi šis jēdziens lielā mērā līdzīgs organizētās grupas jēdzienam Krimināllikuma 21. panta izpratnē Latvijas Republikā.

[3.3.7.] Likuma par preču zīmju un citu atšķirības zīmju aizsardzību 143.a paragrāfā atsevišķi tiek aizsargātas Eiropas Savienības preču zīmes. Minētā norma paredz:

§ 143a. Sodāms Kopienas zīmju aizskārums

(1) Kurš pārkāpj Kopienas preču zīmes īpašnieka tiesības saskaņā ar Regulas Par Kopienas preču zīmi 9. panta 1. punktu, veicot uzņēmējdarbību, neraugoties uz aizliegumu un bez preču zīmes īpašnieka piekrišanas,

1. izmantojot zīmi, kas ir identiska Kopienas preču zīmei, precēm vai pakalpojumiem, kas ir identiski tiem, kam tā ir reģistrēta;

2. izmantojot zīmi, kas dēļ tā, ka zīme ir identiska vai līdzīga Kopienas preču zīmei, vai tiek izmantota precēm vai pakalpojumiem, kas ir identiski vai līdzīgi tiem, uz kuriem attiecas Kopienas preču zīme, rada sabiedrībā sajaukšanas risku, kas ietver iespēju, ka zīme tiks saistīta ar preču zīmi, vai

3. izmantojot zīmi vai līdzīgu zīmi, kas ir identiska Kopienas preču zīmei precēm vai pakalpojumiem, kas nav līdzīgi tiem, attiecībā uz kuriem Kopienas preču zīme ir reģistrēta, ja preču zīme Eiropas Savienībā ir plaši pazīstama preču zīme, un zīmes izmantošana bez tiesiskā pamata netaisnīgi pazemina vai ekspluatē Kopienas zīmes atšķirtspēju vai reputāciju,

sodāms ar brīvības atņemšanu līdz trim gadiem vai naudas sodu.

(2) Attiecīgi tiek piemērota 143. paragrāfa 2. līdz 6. daļai.⁵⁹

(4) In the cases referred to in subsection (1), the offence shall be prosecuted upon motion only, unless the criminal prosecution authorities consider ex officio intervention imperative on account of the particular public interest in criminal prosecution.

(5) Objects to which the criminal offence relates may be confiscated. Section 74a of the Criminal Code (Strafgesetzbuch) shall apply. Where the claims to destruction referred to in section 18 are upheld in proceedings pursuant to the provisions of the Code of Criminal Procedure governing compensation for the aggrieved person (sections 403 to 406c of the Code of Criminal Procedure), the provisions on confiscation (sections 74 to 74f of the Code of Criminal Procedure) shall not apply.

(6) Where a penalty is imposed, an order shall be made upon motion by the aggrieved party and upon demonstration of a legitimate interest to the effect that the conviction be made public upon demand. The nature of the publication shall be laid down in the judgment.

⁵⁸ Bundesgerichtshofs, Urteil vom 22. März 2001. Vorhanden: <https://www.hrr-strafrecht.de/hrr/1/00/gst-1-00.php3>

⁵⁹ **Vācu valodā** – § 143a Strafbare Verletzung der Unionsmarke (1) Wer die Rechte des Inhabers einer Unionsmarke nach Artikel 9 Absatz 1 der Unionsmarkenverordnung verletzt, indem er trotz eines Verbotes und ohne Zustimmung des Markeninhabers im geschäftlichen Verkehr 1. ein mit der Gemeinschaftsmarke identisches Zeichen für Waren oder Dienstleistungen benutzt, die mit denjenigen identisch sind, für die sie eingetragen ist, 2. ein Zeichen benutzt, wenn wegen der Identität oder Ähnlichkeit des Zeichens mit der Gemeinschaftsmarke und der Identität oder Ähnlichkeit der durch die Gemeinschaftsmarke und das Zeichen erfassten Waren oder Dienstleistungen für das Publikum die Gefahr von Verwechslungen besteht, einschließlich der Gefahr, dass das Zeichen mit der Marke gedanklich in Verbindung gebracht wird, oder 3. ein mit der Gemeinschaftsmarke identisches Zeichen oder ein ähnliches Zeichen für Waren oder Dienstleistungen benutzt, die nicht denen ähnlich sind, für die die Gemeinschaftsmarke eingetragen ist, wenn diese in der Gemeinschaft bekannt ist und das Zeichen in der Absicht benutzt wird, die Unterscheidungskraft oder die Wertschätzung der Gemeinschaftsmarke ohne rechtfertigenden Grund in unlauterer Weise auszunutzen oder zu beeinträchtigen, wird mit Freiheitsstrafe bis zu drei Jahren oder mit Geldstrafe bestraft.

(2) § 143 Abs. 2 bis 6 gilt entsprechend.

[3.3.8.] Šajā normā ir atsauce uz 2009. gada 26. februāra Padomes Regulu Nr. 207/2009 Par Kopienas preču zīmi⁶⁰. Ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 16. decembra Regulu Nr. 2015/2424 Regulas Nr. 207/2009 nosaukums “Kopienas preču zīmi” tika aizstāts ar nosaukumu “Eiropas Savienības preču zīmi”⁶¹. Vērtējot šo grozījumu ietekmi uz Likuma par preču zīmju un citu atšķirības zīmju aizsardzību 143.a paragrāfa pirmās daļas piemērošanu, Vācijas Federālā tiesa (vācu valodā – Bundesgerichtshof) norādīja, ka minētā norma nav blanketā norma. Tajā minētās regulas grozījumi neietekmē atbildētāja kriminālatbildību.⁶²

[3.3.9.] Regulas Nr. 207/2009 110. panta otrā daļa paredz, ka, ja vien nav noteikts citādi, šī regula neskar tiesības uzsākt lietas izskatīšanas procesu atbilstoši dalībvalsts civiltiesībām, administratīvajām vai krimināltiesībām vai atbilstoši Kopienas tiesību aktu noteikumiem, lai aizliegtu Kopienas preču zīmes izmantošanu, ja atbilstoši valsts vai Kopienas tiesību aktiem var aizliegt valsts preču zīmes izmantošanu. Latvijas Republikā Eiropas Savienības preču zīmes krimināltiesiski tiek aizsargātas Krimināllikuma 206. pantā tieši tāpat kā jebkuras preču zīmes.

[3.3.10.] Jānorāda, ka saskaņā ar Vācijas Federatīvas Republikas Kriminālprocesa likuma⁶³ (vācu valodā – Strafprozeßordnung) 374. paragrāfa pirmās daļas 8. punktu, par Likuma par preču zīmju un citu atšķirības zīmju aizsardzību 143. paragrāfa pirmajā daļā un 143.a paragrāfa pirmajā daļā norādītajiem noziedzīgajiem nodarījumiem cietušais var ierosināt kriminālvajāšanu privātās apsūdzības kārtībā. Salīdzinājumam jāpiemin, ka, kopš 2011. gada 1. janvāra, kad spēkā stājās 2010. gada 21. oktobra likums “Grozījumi Kriminālprocesa likumā”⁶⁴, Latvijas Republikā vairs nav paredzēts privātās apsūdzības institūts kriminālprocesā.

[3.3.11.] Kā privātās apsūdzības kārtībā izskatāmie noziedzīgie nodarījumi Vācijas Federatīvas Republikas Kriminālprocesa likuma 374. paragrāfa pirmās daļas 8. punktā ir minēti arī pārējie noziedzīgie nodarījumi, kas apdraud rūpniecisko īpašumu, bez kvalificējošām pazīmēm. Tostarp noziedzīgi nodarījumi, kas paredzēti 1936. gada 5. maija Patentu likuma 142. paragrāfa pirmā daļā, 1936. gada 5. maija Likuma par lietderīgiem modeļiem 25. paragrāfa pirmajā daļā, 1987. gada 22. oktobra Likuma par mikroelektronisko pusvadītāju izstrādājumu topogrāfijas aizsardzību 10. paragrāfa pirmajā daļā un 2004. gada 12. marta Dizaina tiesiskās aizsardzības likuma 51. paragrāfa pirmajā daļā un 65. paragrāfa pirmajā daļā.

Angļu valodā – § 143a Punishable infringement of a Community trade mark (1) Any person who infringes the rights of the proprietor of a Community trade mark in accordance with Article 9 paragraph 1, second sentence, of Council Regulation on the Community trade mark by 1. using a sign that is identical to the Community trade mark for goods or services which are identical to those in respect of which it is registered; 2. using a sign if, because of the identity or similarity of the sign to the Community trade mark and the identity or similarity of the goods or services covered by the Community trade mark and the sign, there is a likelihood of confusion for the public, including the likelihood of association with the trade mark; or 3. using a sign which is identical with or similar to the Community trade mark for goods or services which are not similar to those for which the Community trade mark is registered if the latter has a reputation in the Community and the sign is used with the intention without good cause to take unfair advantage of or be detrimental to the distinctive character or the repute of the Community trade mark despite a prohibition and without the consent of the trade mark proprietor in trade, shall be liable to imprisonment of up to three years or a fine.

(2) Section 143 (2) to (6) shall apply mutatis mutandis.

⁶⁰ 2009. gada 26. februāra Padomes Regula Nr. 207/2009. Par Kopienas preču zīmi. Pieejama: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A02009R0207-20130701>

⁶¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 16. decembra Regulu Nr. 2015/2424., ar ko groza Padomes Regulu Nr. 207/2009 par Kopienas preču zīmi, Komisijas Regulu Nr. 2868/95, ar ko īsteno Padomes Regulu Nr. 40/94 par Kopienas preču zīmi, un atceļ Komisijas Regulu Nr. 2869/95 par maksām, kas jāmaksā Iekšējā tirgus saskaņošanas birojam (preču zīmes, paraugi un modeļi). Pieejama: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A32015R2424>

⁶² Bundesgerichtshofs, Beschluss vom 23. Januar 2018. Vorhanden: <https://www.hrr-strafrecht.de/hrr/5/17/5-554-17.php>

⁶³ Strafprozeßordnung (StPO). Ausfertigungsdatum: 12.09.1950. Zuletzt geändert durch Art. 5 Abs. 20 G v. 21.6.2019 I 846 Vorhanden: <https://www.gesetze-im-internet.de/stpo/BJNR006290950.html>

⁶⁴ Likums “Grozījumi Kriminālprocesa likumā”. Pieņemts: 21.10.2010. Stājas spēkā: 01.01.2011. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 178 (4370), 10.11.2010.

[3.3.12.] Visās šajās normās paredzēta kriminālatbildība par noziedzīgiem nodarījumiem pret rūpniecisko īpašumu. Visi šie noziedzīgie nodarījumi ir ar formālo sastāvu, un par tiem paredzētais kriminālsods ir naudas sods vai brīvības atņemšana uz trim gadiem. Turklāt arī par visu šo noziedzīgo nodarījumu mēģinājumu ir paredzēta kriminālatbildība.

[3.3.13.] Tomēr, ja tiek konstatēta kvalificējošā pazīme, ka minētie nodarījumi tiek izdarīti komerciālā mērogā (vācu valodā – *Handelt der Täter gewerbsmäßig*), tad šādas lietas izskata tikai publiskās apsūdzības kārtībā un tad personām draud brīvības atņemšana līdz pieciem gadiem.

3.4. Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga krimināltiesiskā aizsardzība Zviedrijas Karalistē

[3.4.1.] Saskaņā ar Zviedrijas Karalistes Kriminālkodeksa 1. nodaļas 1. paragrāfu, noziegumi ir ne tikai šajā kodeksā, bet arī citos likumos paredzētie nodarījumi, par kuriem draud sods⁶⁵. Zviedrijas Karalistē tāpat kā Vācijas Federatīvajā Republikā krimināltiesību normas, kuras paredz kriminālatbildību par rūpnieciskā īpašuma apdraudējumu, nav kodificētas. Preču zīmes krimināltiesiski tiek aizsargātas 2010. gada 09. decembra Preču zīmju likumā (zviedru valodā – *Varumärkeslag* (2010:1877))⁶⁶. Pusvadītāju izstrādājumu topogrāfija krimināltiesiski tiek aizsargāta 1992. gada 17. decembra Likumā par pusvadītāju izstrādājumu topogrāfijas aizsardzību (zviedru valodā – *Lag* (1992:1685) *om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter*)⁶⁷. Par patenta ekskluzīvo tiesību pārkāpumu kriminālatbildība paredzēta 1967. gada 01. decembra Patentu likumā (zviedru valodā – *Patentlag* (1967:837))⁶⁸. Visbeidzot kriminālatbildība par nelikumīgām darbībām ar dizainparaugiem paredzēta 1970. gada 29. jūnija Dizaina aizsardzības likumā (zviedru valodā – *Mönsterskyddslag* (1970:485))⁶⁹.

[3.4.2.] Minēto likumu normās vispirms tiek izklāstītas rūpnieciskā īpašuma aizsardzības objektu īpašnieku ekskluzīvās tiesības, un tad paredzēta kriminālatbildība par pārkāpumiem.

[3.4.3.] Līdzīgi kā Latvijas Republikā Dizainparauga likuma 12. pantā, arī Zviedrijas Karalistes Dizaina aizsardzības likuma 5. paragrāfs paredz, ka neviens nedrīkst izmantot dizainparaugu bez personas, kurai pieder dizainparauga tiesības (dizainparauga īpašnieka), piekrišanas. Tad tiek izskaidrots, kas tiek saprasts ar dizainparauga izmantošanu, īpaši norādot uz izstrādājuma izgatavošanu, piedāvāšanu, tirdzniecību, importu vai eksportu no Zviedrijas un citiem izmantošanas veidiem, kam seko norma, kurā paredzēta kriminālatbildība. Proti, Dizaina aizsardzības likuma 35. paragrāfs paredz:

§ 35. Dizainparauga tiesību pārkāpums (dizainparauga pārkāpums), ja tas ir izdarīts tīši vai rupjas neuzmanības dēļ, sodāms ar naudas sodu vai brīvības atņemšanu uz laiku līdz diviem gadiem. [..]

⁶⁵ Brottsbalk (1962:700). Utfärdad: 1962-12-21. Ändrad: t.o.m. SFS 2019:464. 1 kap. 1 §. Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/brottsbalk-1962700_sfs-1962-700

⁶⁶ Varumärkeslag (2010:1877). Utfärdad: 2010-12-09. Ändrad: t.o.m. SFS 2018:1652. Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/varumarkeslag-20101877_sfs-2010-1877

⁶⁷ Lag (1992:1685) om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter. Utfärdad: 1992-12-17. Ändrad: t.o.m. SFS 2018:278. Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-19921685-om-skydd-for-kretsmonster-for_sfs-1992-1685

⁶⁸ Patentlag (1967:837). Utfärdad: 1967-12-01. Omtryck: SFS 1983:433. Ändrad: t.o.m. SFS 2018:273. Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/patentlag-1967837_sfs-1967-837

⁶⁹ Mönsterskyddslag (1970:485). Utfärdad: 1970-06-29. Ändrad: t.o.m. SFS 2018:1656. Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/monsterskyddslag-1970485_sfs-1970-485

Pirmajā daļā paredzēta noziedzīga nodarījuma sagatavošana vai mēģinājums ir sodāms saskaņā ar Kriminālkodeksa 23. nodaļu.

Prokuroram ir tiesības ierosināt kriminālvajāšanu par pirmajā vai otrajā daļā minēto pārkāpumu tikai tad, ja ir cietušās puses iesniegta sūdzība un kriminālvajāšana ir nepieciešama sabiedrības interesēs.⁷⁰

[3.4.4.] Līdzīgi tiek formulētas arī pārējās normas, kurās paredzēta kriminālatbildība par rūpnieciskā īpašuma pārkāpumiem. Gan 2010. gada 09. decembra Preču zīmju likuma 8. nodaļas 1. paragrāfs, gan 1992. gada 17. decembra Likumā par pusvadītāju izstrādājumu topogrāfijas aizsardzību 9. paragrāfs, 1967. gada 01. decembra Patentu likumā 57. paragrāfs paredz kriminālatbildību par noziedzīgiem nodarījumiem ar formālo sastāvu, kuros objektīvajā pusē ietilpst tikai rūpnieciskā īpašuma īpašnieka ekskluzīvo tiesību pārkāpums, bet subjektīvā pusē var izpausties gan nodoma formā, gan rupjās neuzmanības formā.

[3.4.5.] Jānorāda, ka visās normās, kas paredz kriminālatbildību par rūpnieciskās īpašuma pārkāpumiem, ir minēta Kriminālkodeksa 23. nodaļa, norādot, ka arī šo noziedzīgo nodarījumu sagatavošana un mēģinājums ir kriminālsodāms. Kriminālkodeksa 23. nodaļa veltīta ne tikai nepabeigtiem noziedzīgiem nodarījumiem (gatavošanai un mēģinājumam), bet arī jautājumam par vairāku personu piedalīšanos noziedzīgā nodarījumā, kas faktiski atbilst dalības, līdzdalības un piesaistības institūtiem Latvijas Republikas krimināltiesībās. Ja rūpnieciskā īpašuma pārkāpumu izdara vairākas personas, tai skaitā arī līdzdalībā, sods šīm personām tiek noteikts saskaņā ar sankcijām, kas norādītas šajos īpašajos rūpniecisko īpašumu aizsargājošajos likumos. Visās šajās normās paredzētais sods ir naudas sods vai brīvības atņemšana uz laiku līdz diviem gadiem.

[3.4.6.] Fiziskajām personām piemērojamā naudas soda apmēru reglamentē Kriminālkodeksa 25. nodaļa. Saskaņā ar minētās nodaļas 1. paragrāfu, Zviedrijas Karalistē pastāv trīs naudas soda veidi: dienas naudas sodi (zviedru valodā: dagsböter; angļu valodā: day-fines), summētie naudas sodi (zviedru valodā: penningböter; angļu valodā: summary fines) un standartizētie naudas sodi (zviedru valodā: normerade böter; angļu valodā: standardised fines). Ja par noziedzīgo nodarījumu nav paredzēts konkrētais naudas sods, kā tas, piemēram, ir Dizaina aizsardzības likuma 35. paragrāfā, tad naudas sodu nosaka dienas naudas sodos. Saskaņā ar Kriminālkodeksa 25. nodaļas 2. paragrāfu naudas sodu dienas nosaka vismaz trīsdesmit un ne vairāk kā simt piecdesmit. Katra naudas soda diena tiek noteikta kā fiksētā naudas summa no piecdesmit līdz viens tūkstošis zviedru kronu apmērā, ņemot vērā atbildētāja ienākumus, labklājības līmeni un citus finansiālos apstākļus. Minimālais naudas sods var būt septiņi simti piecdesmit zviedru kronas.

[3.4.7.] Gluži tāpat kā Latvijas Republikā, Zviedrijas Karalistē juridiskām personām ir paredzēta nevis kriminālatbildība, bet “kvazikriminālatbildība” (sui generis). Proti, attiecībā pret juridisku personu saskaņā ar Kriminālkodeksa 36. nodaļas 7. paragrāfu var tikt piemērots korporatīvais naudas sods (zviedru valodā: företagsbot; angļu valodā: corporate fines). Saskaņā

⁷⁰ **Zviedru valodā** – 35 § Gör någon intrång i en mönsterrätt (mönsterintrång) och sker det uppsåtligen eller av grov oaksamhet, skall han eller hon dömas till böter eller fängelse i högst två år. [...] För försök eller förberedelse till brott enligt första stycket döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken. Åklagaren får väcka åtal för brott som avses i första eller andra stycket endast om målsäganden anger brottet till åtal och åtal av särskilda skäl är påkallat från allmän synpunkt.

Angļu valodā – 35 § If a person commits an act of infringement of a design right (design infringement) and it is committed wilfully or with gross negligence, he or she shall be punished by fines or imprisonment for not more than two years. [...] Attempts to commit, or preparatory acts in respect of, offences under the first paragraph, shall be punishable according to Chapter 23 of the Criminal Code. A public prosecutor is entitled to initiate a prosecution for a violation referred to in the first or second paragraphs only if there is a complaint from the injured party and a prosecution is called for in the public interest.

ar Kriminālkodeksa 36. nodaļas 8. paragrāfu korporatīvais naudas sods nosakāms no 5000 līdz 10 miljonu zviedru kronu apmērā⁷¹.

[3.4.8.] Dizaina aizsardzības likuma 35. paragrāfa trešajā daļā, gluži tāpat kā Preču zīmju likuma 8. nodaļas 1. paragrāfa ceturtajā daļā, Likumā par pusvadītāju izstrādājumu topogrāfijas aizsardzību 9. paragrāfa trešajā daļā un Patentu likumā 57. paragrāfa trešajā daļā paredzēta kārtība, kad kriminālvajāšana nepieciešama sabiedrības interesēs, faktiski atbilst Latvijas Republikas kriminālprocesa tiesībās esošai privāti publiskai apsūdzībai, kas paredzēta Kriminālprocesa likuma 7. panta otrajā daļā. Pārējos gadījumos, kad kriminālvajāšana nav nepieciešama sabiedrības interesēs, rūpnieciskā īpašuma krimināltiesiskā aizsardzība Zviedrijas Karalistē tiek nodrošināta privātās apsūdzības kārtībā saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 47. nodaļu⁷². Vienlaikus jānorāda, ka Latvijas Republikā kriminālprocesi par preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīgu izmantošanu noris tikai publiskās apsūdzības kārtībā.

[3.4.9.] Dizaina aizsardzības likuma 45. paragrāfa pirmā daļa, Preču zīmju likuma 4. nodaļas 4. paragrāfa pirmā daļa un Patentu likumā 71. paragrāfa pirmā daļa paredz, ka, ja rūpnieciskā īpašuma īpašnieks ir ārvalstīs un neveic uzņēmējdarbību Zviedrijas Karalistē, tad viņam jābūt Zviedrijas Karalistē reģistrētam pārstāvim (zviedru valodā – ombud, angļu valodā – representative), kurš pilnvarots saņemt pavēstes un citus dokumentus. Izņēmums ir attiecināms uz krimināllietas iztiesāšanu, kur rūpnieciskā īpašuma īpašniekam, pēc tiesas uzaicinājuma ir pienākums ierasties personīgi.

[3.4.10.] Jānorāda, ka saskaņā ar Dizaina aizsardzības likuma 43. paragrāfu, Preču zīmju likuma 10. nodaļas 1. paragrāfu, Likumā par pusvadītāju izstrādājumu topogrāfijas aizsardzību 14. paragrāfu un Patentu likumā 65. paragrāfu no 2016. gada 1. septembra lietas par noziedzīgiem nodarījumiem pret rūpniecisko īpašumu ir piekritīgas Patentu un tirgus tiesai (zviedru valodā – Patent- och marknadsdomstolen; angļu valodā – Patent and Market court). Šīs tiesas publicētie nolēmumi⁷³ norāda, ka noziedzīgi nodarījumi pret rūpniecisko īpašumu tiek kvalificēti kopībā ar noziedzīgiem nodarījumiem pret autortiesībām. Piemēram, Patentu un tirgus tiesas 2018-01-25 nolēmumā lietā Nr. B 9635-16 konstatēts, ka Menas salā reģistrēts uzņēmums tirgoja, tai skaitā internetā pārdeva dizaina mēbeļu un citas kopijas klientiem Zviedrijas Karalistē. Šāda labi plānota un organizēta uzņēmējdarbība turpinājās vairākus gadus (no 2010. līdz 2014. gadam) un guva lielu peļņu (plānotā peļņa 5 miljoni sterliņu marciņu). Patentu un tirgus tiesa šajā lietā trīs apsūdzētos notiesāja par noziedzīgiem nodarījumiem, kas paredzēti Likuma par literāro un mākslas darbu autortiesībām (Zviedru valodā – Lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk)⁷⁴ 7. nodaļas 53. paragrāfā, Preču zīmju likuma (2010:1877) 8. nodaļas 1. paragrāfā un iepriekšējā Preču zīmju likuma redakcijas (1960:644) 37 paragrāfā, piespriežot trim personām brīvības atņemšanu no 1,5 līdz 2 gadiem. Ceturtais apsūdzētais tika notiesāts par līdzdalību Likuma par literāro un mākslas darbu autortiesībām pārkāpumā, piespriežot dienas naudas sodu.⁷⁵

⁷¹ Brottsbalk (1962:700). Utfärdad: 1962-12-21. Ändrad: t.o.m. SFS 2019:464. 36 kap. 7 och 8 §. Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/brottsbalk-1962700_sfs-1962-700

⁷² Rättegångsbalk (1942:740). Utfärdad: 1942-07-18. Ändrad: t.o.m. SFS 2019:298. 47 kap. Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/rattengangsbalk-1942740_sfs-1942-740

⁷³ Avgöranden från Patent- och marknadsöverdomstolen. Tillgänglig: <http://www.patentochmarknadsoverdomstolen.se/Avgoranden-fran-Patent--och-marknadsoverdomstolen/>

⁷⁴ Lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk. Utfärdad: 1960-12-30. Ändrad: t.o.m. SFS 2018:1099. Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-1960729-om-upphovsratt-till-litterara-och_sfs-1960-729

⁷⁵ Patent- och marknadsöverdomstolen. Dom 2018-01-25. Mål nr. B 9635-16. Tillgänglig: <http://www.patentochmarknadsoverdomstolen.se/Domstolar/pmod/2018/Svea%20HR%20B%209635-16%20Dom%202018-01-25.pdf>

4. KRIMINĀLTIESISKIE ASPEKTI LIETĀS PAR PREČU ZĪMES, CITAS ATŠĶIRĪBAS ZĪMES VAI DIZAINPARAUGA NELIKUMĪGU IZMANTOŠANU

[4.0.1.] Latvijas Republikā visi noziedzīgi nodarījumi, tai skaitā arī intelektuālo īpašumu apdraudošie, kodificēti vienā likumā – Krimināllikumā. Tomēr Krimināllikuma sevišķajā daļā likumdevējs nav atsevišķi izdalījis nodaļu, kurā tiktu ietverti visi noziedzīgi nodarījumi pret intelektuālo īpašumu. Tādēļ šādi nodarījumi, tostarp arī noziedzīgie nodarījumi pret rūpniecisko īpašumu ir ietverti dažādās Krimināllikuma sevišķās daļas nodaļās. Kā rezultātā dizainera ekskluzīvo tiesību aizsardzībai, dizaina darba aizsardzībai un dizainparauga aizsardzībai jāpiemēro trīs dažādi Krimināllikuma panti. Dizaineru tiesības tiek aizsargātas kā personas pamattiesības un pamatbrīvības Krimināllikuma XIV nodaļas 147. pantā. Šīs pašas nodaļas 148. pantā ir ietverts noziedzīgs nodarījums, kura priekšmets ir dizaina darbs kā autortiesību objekts. Savukārt dizainparaugs tiek aizsargāts Krimināllikuma XIX nodaļas 206. pantā kā tautsaimniecības intereses elements. Šāds sadrumstalots tiesiskais regulējums krimināltiesību normu piemērotājiem prasa risināt sarežģītus normu konkurences jautājumus vai veidot komplicētas noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības struktūras.

[4.0.2.] Lietuvas Republikā, Vācijas Federatīvā Republikā un Zviedrijas Karalistē preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīgā izmantošana kriminalizēta kā noziedzīgs nodarījums ar formālo sastāvu, neakcentējot uzmanību arī uz noziedzīga nodarījuma priekšmeta apmēriem. Savukārt Igaunijas Republikas Soda likuma 227. paragrāfā, tieši tāpat kā Latvijas Republikas Krimināllikuma 206. pantā, kvalificējošo pazīmju klāstā ir sekas un noteikts apmērs, kas sasaistīts ar noziedzīga nodarījuma priekšmetu. Ņemot vērā minēto, turpinājumā, analizējot Krimināllikuma 206. pantā paredzēta noziedzīga nodarījuma sastāvu, tas tiks galvenokārt salīdzināts ar Igaunijas Republikas Soda likuma 227. paragrāfā paredzēta nodarījuma sastāvu.

4.1. Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīgās izmantošanas objekts

[4.1.1.] Raksturojot Krimināllikuma 206. pantā paredzēta noziedzīga nodarījuma objektu, jānorāda, ka šis nodarījums apdraud tautsaimniecības intereses ar rūpniecisko īpašumu saistītā sfērā, kurā ietilpst gan ražošanas nozare, gan pakalpojumu nozare.

[4.1.2.] Preču zīmes, citas atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīga izmantošana pirmkārt apdraud rūpnieciska īpašuma īpašnieka ekonomiskās intereses, jo samazina viņa peļņu, kā arī iedragā īpašnieka reputāciju un mazina uzticību sniegtajiem pakalpojumiem un piedāvātajām precēm.

[4.1.3.] Otrkārt cieš arī pakalpojuma saņēmēji vai preču patērētāji, kuri ar nelikumīgu preču zīmju, citu atšķirības zīmju vai dizainparaugu izmantošanu tiek maldināti par preču vai pakalpojumu saturu, raksturu, kvalitāti un citām īpašībām vai pazīmēm.

[4.1.4.] Treškārt kaitējums tiek nodarīts arī valsts interesēm tautsaimniecības jomā, jo šis noziedzīgais nodarījums apdraud godīgu konkurenci, mazina uzticību tiesiskai kārtībai, kā arī rada augsni citu svarīgu interešu aizskārumam, piemēram, ģenerējot valsts nekontrolētos resursus, kas var tikt izmantoti citu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanā.

[4.1.5.] Ieskicētais valsts, sabiedrības un atsevišķu personu likumisko interešu klāsts konkrētos preču zīmju, citu atšķirības zīmju vai dizainparaugu nelikumīgās izmantošanas gadījumos var tikt papildināts ar vēl citām gan materiālām, gan nemateriālām vērtībām noziedzīga nodarījuma objekta izpratnē. Tradicionāli krimināltiesiskajā doktrīnā visu šo interešu kopumu, kuru apdraud Krimināllikuma 206. pantā paredzētais noziedzīgais nodarījums, skaidro samērā lakoniski: “Nozieguma objekts ir tautsaimniecības intereses preču

aprites un pakalpojumu sniegšanas sfērā”⁷⁶, nenorādot uz konkrētām personām, kuru interešu aizsardzībai minētā norma radīta.

[4.1.6.] Šķiet, ka tiesiskās aizsardzības spektrs kļūtu skaidrāks, ja Latvijas Republikas Krimināllikuma sevišķajā daļā, gluži tāpat kā Lietuvas Republikas un Igaunijas Republikas krimināllikumos, tiktu izveidota atsevišķa nodaļa, kurā tiktu iekļauti visi noziedzīgi nodarījumi, kas apdraud intelektuālo īpašumu. Šobrīd Latvijas Republikā likumdevējs Krimināllikuma XVIII nodaļā atsevišķi no noziedzīgiem nodarījumiem pret personas pamattiesībām un pamatbrīvībām, kā arī atsevišķi no noziedzīgiem nodarījumiem pret tautsaimniecību izdalīja noziedzīgus nodarījumus pret īpašumu. Taču noziedzīgus nodarījumus pret intelektuālo īpašumu saskaldīja, cenšoties tajos atrast aizsargājamās intereses dažādas dimensijas, un iekļāva dažādās Krimināllikuma sevišķās daļas nodaļās.

[4.1.7.] Ja visi noziedzīgi nodarījumi pret intelektuālo īpašumu, tostarp arī noziedzīgi nodarījumi pret rūpniecisko īpašumu tiktu apvienoti vienā Krimināllikuma nodaļā zem nosaukuma “Noziedzīgi nodarījumi pret intelektuālo īpašumu”, tad Krimināllikuma komentāros, visticamāk, tiktu norādīts, ka šo noziedzīgu nodarījumu objekts ir nevis tautsaimniecības intereses, bet fiziskās vai juridiskās personas mantiskās intereses, kas nodrošina likuma ietvaros valdījuma, lietojuma un rīcības iespējas ar viņu īpašumā un likumīgā valdījumā esošo intelektuālo īpašumu.

4.2. Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīgās izmantošanas objektīvās puses vispārīgs raksturojums

[4.2.1.] Krimināllikuma 206. panta pirmajā daļā paredzēta noziedzīga nodarījuma objektīvās puses izpausmes kā minimums var iedalīt 18 veidos (sk. Pielikumu Nr. 3.). Šādu apjomu pamatā veido noziedzīga nodarījuma priekšmetu dažādība sasaistē ar noziedzīgas darbības formām, priekšmeta vērtībām un sekām.

[4.2.2.] Krimināllikuma 206. panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīga nodarījuma objektīvo pusi raksturo: 1) noziedzīga nodarījuma priekšmets (preču zīme, preču vai pakalpojumu citāda atšķirības zīme, dizainparaugs, viltota preču zīme, preču vai pakalpojumu citāda atšķirības zīme); 2) noziedzīga darbība (nelikumīga izmantošana, viltošana un viltotā izmantošana vai izplatīšana); 3) priekšmeta vērtība (ievērojams apmērs) vai kā alternatīva 4) sekas (būtisks kaitējums), kuru esības gadījumā jākonstatē arī 5) cēloņsakarību starp darbību un sekām.

[4.2.3.] Detalizētāk Krimināllikuma 206. pantā paredzēta noziedzīga nodarījuma objektīvās puses saturu iespējams noskaidrot tikai ieskatoties vairākos citos likumos. Krimināllikuma 206. pants ir blanketa tiesību norma. Šā noziedzīga nodarījuma priekšmetu un noziedzīgās darbības izpausmi atklāj 1999. gada 16. jūnija likums “Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” un 2004. gada 28. oktobra Dizainparaugu likums. Bet preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīgās izmantošanas priekšmeta vērtības un seku noteikšanas kārtību reglamentē 1998. gada 15. oktobra likums “Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību”.

4.3. Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīgā izmantošana kā darbība

[4.3.1.] Krimināllikuma 206. pantā norādītas sekojošas preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīgās izmantošanas darbības:

- nelikumīga izmantošana;
- viltošana;
- viltotā izmantošana;

⁷⁶ Krastiņš U., Liholaja V., Hamkova D. Krimināllikuma komentāri. Trešā daļa (XVIII–XXV nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016. 156. lpp.

- viltotā izplatīšana.

[4.3.2.] Preču zīmes nelikumīgās izmantošanas detalizētāks skaidrojums pieejams likuma “Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” 27. pantā, kura pirmā daļa paredz, ka par preču zīmes nelikumīgu izmantošanu uzskatāma preču zīmes īpašnieka izņēmuma tiesību pārkāpšana, tas ir, šā likuma 4. panta sestās daļas 1. vai 2. punktā vai 4. panta septītajā daļā minēto apzīmējumu izmantošana komercdarbībā bez preču zīmes īpašnieka atļaujas, arī šādu apzīmējumu izmantošana 4.panta astotajā daļā minētajos veidos.

[4.3.3.] Attiecīgi likuma “Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” 4. panta sestā daļa paredz, ka personai, uz kuras vārda preču zīme reģistrēta, ir izņēmuma tiesības aizliegt citām personām komercdarbībā izmantot šādus apzīmējumus:

1) jebkuru preču zīmei identisku apzīmējumu saistībā ar precēm vai pakalpojumiem, kas ir identiski precēm vai pakalpojumiem, kuriem reģistrēta preču zīme;

2) jebkuru apzīmējumu, ja sakarā ar tā identiskumu vai līdzību preču zīmei un to preču vai pakalpojumu identiskumu vai līdzību, kuriem reģistrēta preču zīme un saistībā ar kuriem minēto apzīmējumu lieto, pastāv iespēja, ka attiecīgie patērētāji šo apzīmējumu sajauc ar preču zīmi vai uztver šo apzīmējumu kā tādu, kas saistīts ar preču zīmi.

[4.3.4.] Savukārt likuma “Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” 4. panta septītā daļa norāda, ka neatkarīgi no šā panta sestās daļas noteikumiem Latvijā plaši pazīstamas preču zīmes (8. panta izpratnē) īpašniekam ir tiesības aizliegt komercdarbībā lietot jebkuru apzīmējumu, kurā sajaucami atveidota, imitēta, tulkota vai transliterēta plaši pazīstama preču zīme, saistībā ar precēm vai pakalpojumiem, kuri ir identiski vai līdzīgi plaši pazīstamas preču zīmes precēm vai pakalpojumiem. Latvijā plaši pazīstamas preču zīmes īpašniekam ir tiesības aizliegt komercdarbībā lietot apzīmējumu, kurā atveidota, imitēta, tulkota vai transliterēta plaši pazīstama preču zīme, arī saistībā ar precēm vai pakalpojumiem, kas nav līdzīgi plaši pazīstamas preču zīmes precēm vai pakalpojumiem, bet ar nosacījumu, ka minētā apzīmējuma lietošanu patērētāji var uztvert kā norādi uz saistību starp šīm precēm vai pakalpojumiem un plaši pazīstamas preču zīmes īpašnieku un ka šāda lietošana var kaitēt plaši pazīstamas preču zīmes īpašnieka interesēm.

[4.3.5.] Visbeidzot likuma “Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” 4. panta astotā daļa paredz, ka saskaņā ar šā panta sestās un septītās daļas noteikumiem var aizliegt arī šādas darbības:

1) minēto apzīmējumu lietošanu (uzdrukāšanu, piestiprināšanu) uz precēm vai to iepakojuma;

2) preču piedāvāšanu, laišanu tirgū vai uzglabāšanu šādiem nolūkiem saistībā ar šiem apzīmējumiem;

3) pakalpojumu sniegšanu vai piedāvāšanu saistībā ar šiem apzīmējumiem;

4) preču importu vai eksportu saistībā ar šiem apzīmējumiem;

5) minēto apzīmējumu izmantošanu lietišķajos dokumentos un reklāmā.

[4.3.6.] Ņemot vērā minēto normu saturu, var izdalīt sekojošas preču apzīmējuma nelikumīgās izmantošanas izpausmes: lietošana (uzdrukāšana, piestiprināšana), piedāvāšana, laišana tirgū vai uzglabāšana, sniegšana vai piedāvāšana, importēšana vai eksportēšana un citāda izmantošana. Turklāt šie darbības vārdi ir reducēti gan uz preču zīmi, gan uz preci vai pakalpojumu, kas saistīts ar preču zīmi.

[4.3.7.] Svarīgākā atziņa, kas izriet no likuma “Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” 27. panta pirmās daļas, ka preču zīmes nelikumīga izmantošana ir preču zīmes īpašnieka izņēmuma tiesību pārkāpšana. Respektīvi, noziedzīga nodarījuma objektīvās puses konstatēšanā uzsvars jāliek uz rūpnieciskā īpašuma īpašnieka tiesību pārkāpšanu, nevis uz apzīmējuma kā tāda izmantošanu.

[4.3.8.] Savukārt rūpnieciskā īpašuma īpašnieka tiesību pārkāpuma saturu veido darbības, kurās tiek veiktas pamatā ar pakalpojumiem un precēm, saistībā ar preču zīmi. Piemēram, likuma “Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” 4. panta astotās daļas 2., 3. un 4. punkts kā preču zīmes nelikumīgās izmantošanas darbību min:

- preču piedāvāšanu, laišanu tirgū vai uzglabāšanu šādiem nolūkiem saistībā ar šiem apzīmējumiem;
- pakalpojumu sniegšanu vai piedāvāšanu saistībā ar šiem apzīmējumiem;
- preču importu vai eksportu saistībā ar šiem apzīmējumiem.

[4.3.9.] Tātad, analizējot preču zīmes nelikumīgas izmantošanas darbības, secināms, ka Krimināllikuma 206. pantā paredzēta noziedzīga nodarījuma priekšmeta neatņemama sastāvdaļa ir pakalpojumi un preces, kuras ir saistītas ar aizsargājamo apzīmējumu.

[4.3.10.] Arī Dizainparaugu likuma 48. panta pirmā daļa norāda, ka par dizainparauga nelikumīgu izmantošanu uzskatāma dizainparauga īpašnieka izņēmuma tiesību pārkāpšana, tas ir, dizainparauga izmantošana bez īpašnieka atļaujas, ja tā notiek laikā, kad ir spēkā dizainparauga reģistrācija. Turklāt minētās normas otrajā daļā precizēts, ka, kvalificējot dizainparauga īpašnieka izņēmuma tiesību pārkāpumu, ņem vērā darbības ar izstrādājumiem, kuru ārējais veidols attiecināms uz reģistrēta dizainparauga tiesiskās aizsardzības apjomu, šā likuma noteikumus par izņēmuma tiesību ierobežojumiem, kā arī šajā likumā minētās iepriekšlietojuma tiesības.

[4.3.11.] Tātad darbības ar izstrādājumiem ir dizainparauga nelikumīgas izmantošanas kvalifikāciju ietekmējošā pazīme.

[4.3.12.] Minētais ļauj secināt, ka Krimināllikuma 206. pantā paredzētās darbības tiek veiktas ar precēm, pakalpojumiem un izstrādājumiem, kas ir saistīti ar aizsargājamo zīmi vai ārējo veidolu. Arī Krimināllikuma 206. panta komentāros nelikumīgās darbības ir sasaistītas ar precēm, pakalpojumiem vai izstrādājumiem. “Ar preču zīmes, preču vai pakalpojumu citādas atšķirības zīmes vai dizainparauga viltošanu jāsaprot, piemēram, preču ražošana, bez preču zīmes īpašnieka atļaujas, imitējot oriģinālo preci (izmantojot identisku krāsu, ornamentu salikumu), marķējot imitēto preci ar oriģinālās preces zīmi, kura ir jau reģistrēta noteiktam preču veidam, kā rezultātā patērētājs tiek maldināts par preces izcelsmi”⁷⁷.

[4.3.13.] Kamēr nav konstatēts būtisks kaitējums vai nodarījuma izdarīšana ievērojamā apmērā, preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīga izmantošana kvalificējama pēc Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 166.¹⁷ panta.

4.4. Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīgās izmantošanas priekšmets

[4.4.1.] Preču zīmes vai citas atšķirības zīmes skaidrojums ir sniegts likumā “Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm”, kura 1. panta 1. punktā norādīts, ka preču zīme ir apzīmējums, kuru lieto, lai kāda uzņēmuma preces atšķirtu no citu uzņēmumu precēm⁷⁸. Šis likums aizsargā arī pakalpojumu zīmes, kolektīvās zīmes un ģeogrāfiskās izcelsmes norādes. Visus šajā likumā aizsargātos apzīmējumus īsumā var nosaukt par preču vai pakalpojumu atšķirības zīmēm. Savukārt dizainparauga jēdziens sniegts Dizainparaugu likuma 1. panta 1. punktā, kurā norādīts, ka dizainparaugs ir izstrādājuma vai tā daļas ārējais veidols, kas izriet no izstrādājuma vai tā rotājuma (ornamenta) īpatnībām, it sevišķi no līniju, apveida, krāsu, formas, virsmas struktūras vai izmantoto materiālu īpatnībām.⁷⁹ Ņemot vērā minēto, jāsecina, ka Krimināllikuma 206. pants neaizsargā visus rūpnieciskā īpašuma objektus. Šajā normā ir minētas tikai preču un pakalpojumu atšķirības zīmes un dizainparaugi, bet nav minēta pusvadītāju izstrādājumu topogrāfija, izgudrojumi vai izstrādājumu, tostarp arī patentējamo saturs.

⁷⁷ Krastiņš U., Liholaja V., Hamkova D. Krimināllikuma komentāri. Trešā daļa (XVIII–XXV nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016. 159. lpp.

⁷⁸ Likums “Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm”. Pieņemts: 16.06.1999. Stājas spēkā: 15.07.1999. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 216 (1676), 01.07.1999.; Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 14, 22.07.1999. Ar grozījumiem, kas stājas spēkā 01.01.2016. 1. panta 1. punkts.

⁷⁹ Dizainparaugu likums. Pieņemts: 28.10.2004. Stājas spēkā: 18.11.2004. Ar grozījumiem, kas stājas spēkā 01.01.2016. 1. panta 1. punkts.

[4.4.2.] Krimināllikuma 206. pantā paredzēta noziedzīga nodarījuma priekšmets pirmšķietami ir preces vai pakalpojuma apzīmējums vai izstrādājuma vai tā daļas ārējais izskats kā noteiktas substances forma, bet ne tās saturs. Tomēr, atšķirības zīme un ārējais izskats kā substances forma ir nesaraujami saistīta ar pakalpojuma, preces vai cita izstrādājuma kā substances saturu. Substances formas vērtība ir atkarīga no substances satura. Katrā ziņā pieprasījumu veido substances forma sasaistē ar substances satura pazīmēm, kuras tikai vienotā veselumā rada pieprasījumu. Minētās atziņas attiecās gan uz preču vai pakalpojumu atšķirības zīmēm, gan uz dizainparaugiem.

[4.4.3.] Proti, saistībā ar atšķirības zīmēm jānorāda, ka saskaņā ar likuma “Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” 4. panta sesto daļu, personai, uz kuras vārda preču zīme reģistrēta, ir izņēmuma tiesības aizliegt citām personām komercdarbībā izmantot ne tikai jebkuru preču zīmei identisku apzīmējumu saistībā ar precēm vai pakalpojumiem, kas ir identiski precēm vai pakalpojumiem, kuriem reģistrēta preču zīme, bet arī jebkuru apzīmējumu, ja sakarā ar tā identiskumu vai līdzību preču zīmei un to preču vai pakalpojumu identiskumu vai līdzību, kuriem reģistrēta preču zīme un saistībā ar kuriem minēto apzīmējumu lieto, pastāv iespēja, ka attiecīgie patērētāji šo apzīmējumu sajauc ar preču zīmi vai uztver šo apzīmējumu kā tādu, kas saistīts ar preču zīmi.

[4.4.4.] Tātad izmantotā atšķirības zīme var būt ne tikai identiska oriģinālam, bet arī tikai līdzīga oriģinālam. Turklāt jāsecina, ka minētā norma tiešā veidā cieši sasaista atšķirības zīmi ar preci un pakalpojumu, norādot arī uz preču vai pakalpojumu identiskumu vai līdzību, kuriem reģistrēta preču zīme un saistībā ar kuriem apzīmējumu lieto.

[4.4.5.] Turklāt, analizējot atšķirības zīmi kā noziedzīga nodarījuma priekšmetu, svarīgi šo zīmi sasaistīt gan ar oriģinālo, gan ar kontrafakto preci vai pakalpojumu, kā tas tiek darīts likuma “Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” 4. panta sestajā daļā, kurā ir minēta gan prece un pakalpojums, ar kuru nelikumīgi tiek izmantota atšķirības zīme, gan oriģināla prece un pakalpojums. Šī atziņa būs svarīga, analizējot preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīgu izmantošanu ievērojamā apmērā.

[4.4.6.] Visbeidzot, ņemot vērā iepriekš konstatēto, ka Krimināllikuma 206. pants ir blanketā norma, un zinot likuma “Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” 4. panta astotās daļas 2., 3. un 4. punktu, jāatzīst, ka Krimināllikuma 206. pantā paredzēta noziedzīga nodarījuma priekšmets ir nevis vienkārši preču zīme, bet gan preču zīme sasaistē ar preci un pakalpojumu, kurā tā tiek izmantota.

[4.4.7.] Savukārt, iepriekš sniegtais, Dizainparaugu likuma 1. panta 1. punktā iekļautais dizainparauga skaidrojums satur norādi uz izstrādājumu vai tās daļu. Dizainparaugu likuma 4. panta otrajā daļā, sniedzot dizainparaugu, kas īstenots vai iekļauts izstrādājumā, tiek minēta kompleksa izstrādājuma sastāvdaļa (komponents).

[4.4.8.] Kā redzams, dizainparauga definējumā nevar iztikt bez izstrādājuma, tās daļu, sastāvdaļu (komponentu) pieminēšanas. Kļūdaini uzskatīt, ka dizainparaugs ir tikai ārējais izskats, nenorādot uz to, kam tad tas ārējais izskats ir. Ārējais izskats kā substances forma bez substances satura faktiski ir neiespējams.

[4.4.9.] Šobrīd literatūrā formulētais Krimināllikuma 206. pantā paredzēta noziedzīga nodarījuma priekšmeta definējums ir ļoti lakonisks: “Nozieguma priekšmets – preču zīme, preču vai pakalpojuma citāda atšķirības zīme, dizainparaugs”⁸⁰. Šis lakoniskais definējums izriet no Krimināllikuma 206. panta pirmās daļas formulējuma: “Par preču zīmes, preču vai pakalpojumu citādas atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīgu izmantošanu, [..]”.

[4.4.10.] Ņemot vērā iepriekš secināto par formas nesaraujamo saistību ar saturu, nekādā gadījumā šo sniegto lakonisko noziedzīga nodarījuma priekšmeta skaidrojumu nevajadzētu sašaurināt līdz izpratnei, kas reducēta tikai uz noteikto substances formu raksturojošiem jēdzieniem: “zīme”, “apzīmējums” un “ārējais izskats”. Noziedzīga nodarījuma

⁸⁰ Krastiņš U., Liholaja V., Hamkova D. Krimināllikuma komentāri. Trešā daļa (XVIII–XXV nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016. 156. lpp.

priekšmeta definējumā obligāti jāliek uzsvars arī uz substances saturu, kuru atspoguļo jēdzieni: “pakalpojums”, “prece”, kā arī termina “dizainparaugs” skaidrojumā ietilpstošie jēdzieni: “izstrādājums vai tā daļa”, “sastāvdaļa (komponents)”.

[4.4.11.] Turklāt jānorāda, ka saistībā ar zīmes viltošanu Krimināllikuma komentāros tiek akcentēta uzmanība nevis uz viltotās zīmes skaidrojumu, bet gan viltotas preces skaidrojumu. “Viltota prece ir tāda, kura apzināti veidota tā, lai pēc noteiktām īpašībām (parasti – ārējā rakstura) tā izskatītos identiska ar kādu atpazīstamu cita ražotāja precī. Viltotiem izstrādājumiem ir preču zīme vai logotips, kas ir identisks cita izstrādājuma preču zīmei vai būtiski neatšķiras. Tādā veidā vainīgā persona mēģina atdarināt produkta zīmola iezīmes, lai izskatītos, ka viltojums ir īsts zīmola īpašnieka produkts.”⁸¹

[4.4.12.] Apkopojot iepriekš konstatēto, jāsecina, ka Krimināllikuma 206. pantā paredzēta noziedzīga nodarījuma priekšmets ir sasaistīts ar precēm, pakalpojumiem vai izstrādājumiem.

[4.4.12.1.] Noziedzīga nodarījuma priekšmets ir, pirmkārt, jebkurš apzīmējums, kas ir identisks vai līdzīgs preču vai pakalpojumu aizsargājamaī atšķirības zīmei, sasaistē ar identiskām vai līdzīgām precēm vai pakalpojumiem, kuriem reģistrēta aizsargājama atšķirības zīme. Šajā skaidrojumā var vēl norādīt, ka atšķirības zīmes izmantošana rada iespēju, ka attiecīgie patērētāji šo apzīmējumu var sajaukt ar preču zīmi, vai uztvert šo apzīmējumu kā tādu, kas saistīts ar preču zīmi. Tomēr šī piebilde ir lieka, jo jēdziens: “identisks” un jēdziens “līdzīgs” daudzējādā ziņā sevī jau ietver sajaukšanas iespēju.

[4.4.12.1.] Otrkārt, noziedzīga nodarījuma priekšmets ir dizainparaugs kā izstrādājuma vai tā daļas tiesiski aizsargāts ārējais veidols, sasaistē ar izstrādājumu vai tās daļu. Šo skaidrojumu varētu papildināt arī ar norādi, ka izstrādājuma vai tā daļas ārējais veidols ir jauns un tam ir individuāls raksturs, uzskaitot vēl citas būtiskas pazīmes. Tomēr šāda piebilde būs lieka, jo šajā skaidrojumā ir norāde uz tiesisko aizsardzību un tikai jauniem un ar individuālo raksturu esošiem izstrādājuma ārējiem veidoliem tiek piešķirta tiesiskā aizsardzība.

[4.4.13.] Latvijā tiesību normu piemērotajam sarežģītās sistēmiskās un teleoloģiskās interpretācijas rezultātā jāsaprot, ka nelikumīga preču zīmes izmantošana ir nevis preču zīmes piedāvāšana, laišana tirgū vai uzglabāšana, bet gan tieši preču piedāvāšana, laišana tirgū vai uzglabāšana.

[4.4.14.] Ņemot vērā minēto, jāatzīst, ka daudz veiksmīgāks šāda noziedzīga nodarījuma formulējums ir paredzēts Igaunijas Republikas Soda likuma 227. paragrāfā, no kura satura viennozīmīgi ir izsecināmas konkrētas darbības, kā arī noziedzīga nodarījuma priekšmets.

4.5. Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīgā izmantošana ievērojamā un lielā apmērā

[4.5.1.] Preču zīmes, citas atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīgās izmantošanas viena no kvalificējošām pazīmēm ir noziedzīga nodarījuma priekšmeta apmērs. Krimināllikuma 206. panta pirmā daļa kā noziedzīgu nodarījumu paredz nelikumīgo darbību izdarīšanu ievērojamā apmērā, bet panta trešajā daļā – lielā apmērā.

[4.5.2.] Likuma “Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 23.¹ panta pirmā daļa izskaidro ievērojamā apmēra aprēķināšanas kārtību, norādot, ka atbildība par Krimināllikumā paredzēto noziedzīgu nodarījumu, kas izdarīts ievērojamā apmērā, iestājas, ja noziedzīga nodarījuma priekšmeta kopējā vērtība nodarījuma izdarīšanas brīdī nav bijusi mazāka par desmit tai laikā Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu kopsummu.

[4.5.3.] Arī lielie apmēri minētā likuma 20. pantā sasaistīti ar minimālo mēnešalgu kopsummu. Proti, atbildība par Krimināllikumā paredzēto noziegumu, kas izdarīts lielā apmērā,

⁸¹ Krastiņš U., Liholaja V., Hamkova D. Krimināllikuma komentāri. Trešā daļa (XVIII–XXV nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016. 159. lpp.

iestājas, ja nozieguma priekšmeta kopējā vērtība nodarījuma izdarīšanas brīdī nav bijusi mazāka par piecdesmit tai laikā Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu kopsummu.

[4.5.4.] Priekšmetu vērtība nosakāma atbilstoši tirgus cenām vai tām pielīdzinātām cenām nodarījuma izdarīšanas laikā.

[4.5.5.] Ņemot vērā, ka Krimināllikuma 206. panta priekšmets pirmšķietami normu piemērotajam asociējas tikai ar apzīmējumu un ārējo izskatu, nav skaidrs, kāpēc likumdevējs, paredzot Krimināllikuma 206. pantā ievērojamo un lielo apmēru kā kvalificējošo pazīmi, nav parūpējies izskaidrot, kā ievērojamo apmēru jāaprēķina apzīmējumiem un ārējam izskatam?

[4.5.6.] Nenoliedzami, ka katram apzīmējumam vai ārējam izskatam ir sava vērtība. Tomēr ievērojama un liela apmēra konstatēšanā nav pieļaujams vadīties tikai no tās. Pretējā gadījumā veidosies situācija, ka starptautiski un vietējā mērogā plaši pazīstamas preču zīmes izmantošana uz tikai vienas preces, kuras pašizmaksa un pārdošanas iespējama peļņa ir ļoti neliela, vienmēr veidos ievērojamo vai lielo apmēru. Citos gadījumos, kad aizsargātās preču zīmes vērtība būs ļoti neliela, tās izmantošana uz ļoti daudzām precēm, gūstot lielu peļņu, neveidos pat ievērojamo apmēru.

[4.5.7.] Likuma "Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" 20. panta un 23.¹ panta pirmā daļa apmēru sasaista ar noziedzīga nodarījuma priekšmetu. Atsevišķi tikai prece, pakalpojums vai izstrādājums nav Krimināllikuma 206. pantā paredzētā noziedzīga nodarījuma priekšmets, bet drīzāk ir noziedzīga nodarījuma izdarīšanas priekšmets. Jānorāda arī, ka oriģinālo preču vērtība un kontrafakto preču vērtība nav identiska. Tādēļ ievērojamā un lielā apmēra noteikšanā vadīties no preces un pakalpojuma vērtības pirmšķietami varētu būt problemātiski.

[4.5.8.] Tomēr, jāatzīst, ka oriģinālās vai kontrafaktās preces, pakalpojuma vai izstrādājuma vērtība, kā arī nelikumīgās izmantošanas rezultātā gūto ieņēmumu apjoms nenoliedzami var tikt izmantots, lai konstatētu atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīgo izmantošanu ievērojamā vai lielā apmērā, jo, kā jau tika secināts, atšķirības zīme un ārējais izskats nesaraucjami ir sasaistīti ar precī, pakalpojumu vai izstrādājumu.

[4.5.9.] Atšķirības zīme un ārējais izskats ir pakalpojuma, preces vai izstrādājuma pazīme un mēģinājumi šo pazīmi atraut no kopējās substances ir kā mēģinājums apgalvot, ka cilvēka nelabojams sejas izkēmojums nav smags miesas bojājums, jo cilvēka sejas ārējais izskats nav miesas saturs.

[4.5.10.] Analogija ar cilvēka sejas ārējo izskatu, kura nelabojams izkēmojums saskaņā ar likuma "Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" 3. pielikuma 14. punkta 5. apakšpunktu ir smags miesas bojājums, norāda, ka substances (miesas) ārējais izskats nav atdalāms no pašas substances (miesas) satura.

[4.5.11.] Atkārtoti arī jānorāda, ka likuma "Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm" 4. panta astotajā daļā kā preču zīmes nelikumīgās izmantošanas darbības minētas darbības ar pakalpojumiem un precēm, tādēļ ievērojams apmērs nosakāms tieši sasaistē ar šo substanču saturu.

[4.5.12.] Ņemot vērā minētās atziņas, preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīgā izmantošana ievērojamā vai lielā apmērā var izpausties trijos veidos.

[4.5.12.1.] Pirmkārt, kaitīguma kā Krimināllikuma 6. panta pirmajā daļā paredzētās noziedzīga nodarījuma pazīmes sliekšnis nenoliedzami tiek sasniegts, ja atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīgās izmantošanas rezultātā no pakalpojuma, preces vai izstrādājuma tiek gūti ieņēmumi ievērojamā vai lielā apmērā. Ieņēmumos ietilpst gan peļņa, gan pakalpojuma, preces vai izstrādājuma pašizmaksa. Turklāt nav jāņem vērā, ka oriģinālā pakalpojuma, preces vai izstrādājuma likumīgās izmantošanas rezultātā ieņēmumi var būt arī mazāki, piemēram, tādas situācijas var rasties, kad prece, pakalpojums vai izstrādājums ir deficīts. Nebūtu pareizi arī šajos ieņēmumos meklēt ārējā izskata (dizainparauga) vai atšķirības zīmes pienesuma daļu. Šādi meklējumi, izmantojot iepriekš sniegto analogiju, faktiski rada apgalvojumu, ka cilvēka sejas vizuālais ārējais izskats nav miesas saturs, bet gan forma, kuru

izķēmošana nav atzīstama par miesas bojājumu. Šāds apgalvojums apriori ir kļūdains, jo forma pastāv tikai sasaistē ar saturu.

[4.5.12.2.] Otrkārt, iespējamās situācijas, kad nelikumīgās izmantošanas rezultātā ieņēmumi nesasniedz ievērojamus apmērus vai arī prece netiek realizēta un ieņēmuma daļa nav zināma, bet izmantošanā, tai skaitā kontrafaktās precēs, pakalpojumos vai izstrādājumos tiek ieguldīti resursi ievērojamā vai pat lielā apmērā, kas faktiski ir preces, pakalpojuma vai izstrādājuma pašizmaksa. Tādos gadījumos iespējams arī peļņa var būt ar negatīvu zīmi. Šādas situācijas var rasties, kad nav pieprasījuma. Tādēļ jāatzīst, ka kaitīguma sliekšnis šādās situācijās tiek sasniegts arī tad, kad tiek konstatēts, ka kontrafaktās preces, pakalpojuma vai izstrādājuma pašizmaksa ir ievērojamā vai lielā apmērā. Apgalvojums, ka pašizmaksa ievērojamā vai lielā apmērā ieguldīta tikai saturā, nevis formā, situācijā, kad iecerēts ekspluatēt formu, pat negūstot ieņēmumus, ir analogisks apgalvojumam, ka krūts implantam, ārsta kvalifikācijai un visam, kas tiek ieguldīts plastiskajā vai rekonstruktīvajā ķirurģijā, nav nekāda sakara ar krūts formu, par kuru tiek samaksāts krietni zem pašizmaksas. Substances formas vērtību veido tieši substances saturā ieguldītie resursi.

[4.5.12.3.] Visbeidzot, treškārt, iespējamās situācijas, kad ieņēmumi no kontrafaktas preces, pakalpojuma vai izstrādājuma, vai arī to pašizmaksa ir mazāka par ievērojamo apmēru, bet līdzīgas oriģinālās preces, pakalpojuma vai izstrādājuma cena sasniedz ievērojamo apmēru. Šādās situācijās jāatzīst, ka kaitīguma sliekšnis tiek sasniegts arī tad, ja atšķirības zīme vai dizainparaugs nelikumīgi tiek izmantots precēm, pakalpojumiem vai izstrādājumiem, kuru oriģinālu cena sasniedz ievērojamo apmēru. Apgalvojot pretējo, tiek pieļauta situācija, ka rūpnieciskā īpašnieka ekskluzīvās tiesības var tikt pilnībā ignorētas, kad preču, pakalpojumu vai izstrādājumu pašizmaksa ir ļoti, ļoti neliela un tās tiek izplatītas par brīvu. Apgalvojums, ka oriģinālā prece, pakalpojums vai izstrādājums nav nelikumīgās atšķirības zīmes vai dizainparauga izmantošanas priekšmets, ir maldinošs, jo, kā jau pētījumā, analizējot Krimināllikuma 206. pantā paredzētā noziedzīga nodarījuma priekšmetu, tika norādīts – ārējais izskats un atšķirības zīme kā priekšmets nesaraucami ir sasaistīts gan ar oriģinālo, gan ar kontrafakto precī, pakalpojumu vai izstrādājumu.

[4.5.13.] Respektīvi, situācijā, kad forma ir noziedzīgā nodarījuma priekšmets, kas ir kaitīguma indikators, tad ievērojamā vai lielā apmēra konstatēšanā jāvadās no ar formu cieši sasaistītā satura vērtības.

[4.5.14.] Ja atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīgajā izmantošanā (kurā ietilpst preces, pakalpojuma un izstrādājuma pašizmaksa) tiek ieguldīts, vai nelikumīgās izmantošanas rezultātā tiek gūti ieņēmumi, vai arī oriģinālās preces, pakalpojuma vai izstrādājuma cena ir kā minimums desmit Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu apjomā, droši var apgalvot, ka atšķirības zīmes un dizainparauga izmantošana notika ievērojamā apmērā un tādēļ tas ir noziedzīgs nodarījums, nevis administratīvais pārkāpums.

[4.5.15.] Tomēr jāatzīst, ka saistībā ar 3. variantu, kad apmēru (kas sasniedz ievērojamā apmēra līmeni, bet nesasniedz lielus apmērus, kas paredzēti Krimināllikuma 206. panta trešajā daļā) aprēķina, vadoties no oriģinālās preces, pakalpojuma vai izstrādājuma cenas, lietderīgi būtu šā nodarījuma kaitīguma pamatošanā likt uzsvaru nevis uz noziedzīga nodarījuma priekšmetu, bet gan uz sekām. Respektīvi, šādi nodarījumi, kad līdzīgas oriģinālās preces, pakalpojuma vai izstrādājuma cena kā minimums ir ievērojamā apmērā, viennozīmīgi rada būtisku kaitējumu, kas ir nākamā Krimināllikuma 206. pantā paredzētā noziedzīga nodarījuma kvalificējošā pazīme. Taču likumdevējs Krimināllikuma 206. panta trešajā daļā nav minējis sekas, bet gan tikai priekšmetu, kas sasniedz lielos apmērus. Tādēļ 3. variants nepieciešams lielo apmēru gadījumā, jo šāds nodarījums, kas ir paredzēts Krimināllikuma 206. panta trešajā daļā, ir kaitīgāks salīdzinājumā ar panta pirmajā daļā paredzēto. Savukārt, akceptējot, ka Krimināllikuma 206. panta trešajā daļā priekšmetu var aprēķināt, izejot no 3. variantā, dīvaini būtu, ka šo variantu neatzīst ievērojama apmēra aprēķināšanā. Situācijas risinājums ir, paredzēt Krimināllikuma 206. panta trešajā daļā sekas – smagas sekas, kas tiktu aprēķinātas likuma “Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 24. pantā noteiktajā kārtībā.

[4.5.16.] Situācijā, ja tiek atbalstīts piedāvājums Krimināllikuma 206. panta trešajā daļā paredzēt smagas sekas kā noziedzīga nodarījuma kvalificējošo pazīmi, tad ievērojama apmēra un liela apmēra konstatēšanai jāizmanto 1. un 2. variants, kuru vajadzētu paredzēt likuma “Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 23.¹ pantā trešo daļu sekojošā redakcijā:

(3) Atbildība par Krimināllikuma 206. pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, kas izdarīts ievērojamā apmērā, iestājas, ja preču zīmes, citas atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīgās izmantošanas rezultātā no pakalpojuma, preces vai izstrādājuma tiek gūti ieņēmumi vai izmantošanā, tai skaitā kontrafaktās precēs, pakalpojumos vai izstrādājumos tiek ieguldīti resursi, kuru kopējā vērtība nodarījuma izdarīšanas brīdī nav bijusi mazāka par desmit tai laikā Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu kopsummu.

[4.5.17.] Arī attiecībā uz lielo apmēru noteikšanu vajadzētu paredzēt analogisku formulējumu. Proti, likumā “Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” vajadzētu ietvert 20.² pantu sekojošā redakcijā:

20.² pants. Atbildība par Krimināllikuma 206. pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, kas izdarīts lielā apmērā, iestājas, ja preču zīmes, citas atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīgās izmantošanas rezultātā no pakalpojuma, preces vai izstrādājuma tiek gūti ieņēmumi vai izmantošanā, tai skaitā kontrafaktās precēs, pakalpojumos vai izstrādājumos tiek ieguldīti resursi, kuru kopējā vērtība nodarījuma izdarīšanas brīdī nav bijusi mazāka par piecdesmit tai laikā Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu kopsummu.

[4.5.18.] Ņemot vērā minēto, atkārtoti jāatzīst, ka daudz veiksmīgāks šāda noziedzīga nodarījuma formulējums ir paredzēts Igaunijas Republikas Soda likuma 227. paragrāfā, no kura satura viennozīmīgi ir izsecināms, ka atbildība paredzēta par pārkāpuma rezultātā noteikta apmēra labuma iegūšanu. Taču Igaunijas Republikas Soda likuma 227. paragrāfa piemērošana varētu būt problemātiska, ja prece noteiktā apmērā tiek eksportēta un glabāta, bet vēl netiek realizēta, proti, kad jāveido nepabeigta noziedzīga nodarījuma sastāvu.

4.6. Cēloņsakarība un sekas preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīgā izmantošanā

[4.6.1.] Iesākumā autors atļausies nepiekrīst Krimināllikuma komentētājiem, kas norāda, ka Krimināllikuma 206. panta pirmajā daļā paredzētajam noziedzīgajam nodarījumam ir tikai materiāls sastāvs. Formulējums: “Kriminālatbildība paredzēta, ja minētās darbības izdarītas ievērojamā apmērā vai ar tām ir radīts būtisks kaitējums ar likumu aizsargātām personas interesēm (materiāls sastāvs)”⁸² ir maldinošs, jo jēdziens “ievērojams apmērs” apzīmē noziedzīga nodarījuma priekšmetu, nevis sekas.

[4.6.2.] Krimināllikuma 206. panta pirmajā daļā paredzēts gan noziedzīgs nodarījums ar formālu sastāvu, gadījumos, kad darbības izdarītas ievērojamā apmērā, gan arī noziedzīgs nodarījums ar materiālu sastāvu, gadījumos, kad ar darbībām radīts būtisks kaitējums.

[4.6.3.] Visos gadījumos, kad noziedzīga nodarījuma objektīvās puses pamatpazīme ir sekas, nepieciešams konstatēt cēloņsakarību starp darbību vai bezdarbību un sekām. Krimināllikuma 206. panta pirmās daļas gadījumā jākonstatē cēloņsakarību starp preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīgu izmantošanu un būtisko kaitējumu.

⁸² Krastiņš U., Liholaja V., Hamkova D. Krimināllikuma komentāri. Trešā daļa (XVIII–XXV nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016. 159. lpp.

[4.6.4.] Būtiska kaitējuma saturs atklāts likuma “Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 23. panta pirmajā daļā, kas paredz, ka atbildība par Krimināllikumā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, ar kuru radīts būtisks kaitējums, iestājas, ja noziedzīgā nodarījuma rezultātā iestājušās kādas no minētajām sekām:

- 1) nodarīts mantisks zaudējums, kas noziedzīga nodarījuma izdarīšanas brīdī nav bijis mazāks par piecu tai laikā Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu kopsummu, un apdraudētas vēl citas ar likumu aizsargātās intereses;
- 2) nodarīts mantisks zaudējums, kas noziedzīga nodarījuma izdarīšanas brīdī nav bijis mazāks par desmit tai laikā Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu kopsummu;
- 3) ievērojami apdraudētas citas ar likumu aizsargātās intereses.

[4.6.5.] Attīstot iepriekš sniegto piemēru, kurā atšķirības zīme vai dizainparaugs nelikumīgi tiek izmantots precēm, pakalpojumiem vai izstrādājumiem, kuru oriģinālu cena sasniedz ievērojamo apmēru, jeb desmit Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu kopsummu, jānorāda, ka šajā piemērā uz noziedzīga nodarījuma priekšmetu attiecināma summa ietilpst arī būtiskajā kaitējumā kā mantisks zaudējums, kas noziedzīga nodarījuma izdarīšanas brīdī nav bijis mazāks par desmit tai laikā Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu kopsummu negūto ieņēmumu veidolā.

[4.6.6.] To, ka noziedzīga nodarījuma sekas var būt arī negūtie ieņēmumi, apstiprina, piemēram, Rīgas rajona tiesas 2018. gada 15. marta spriedums lietā Nr. 12814001613 (arhīva Nr. K33-0311-18/26)⁸³, kas atstāts negrozīts ar Rīgas apgabaltiesas 2018. gada 11. oktobra lēmumu, kurš, savukārt, atstāts negrozīts ar Latvijas Republikas Senāta Krimināllietu departamenta 2019. gada 24. jūlija lēmumu. Lai gan minētajos nolēmumos nav analizēts Krimināllikuma 206. pantā paredzēta noziedzīga nodarījuma sastāvs, tomēr atziņas, kas izriet no konkrētajā lietā sniegtā noziedzīga nodarījuma apraksta par sekām, lietojamas ne vien konkrētajā, bet arī citos nolēmumos. Proti, šajā lietā persona atzīta par vainīgu neizdevīga telpu nomas līguma noslēgšanā, kas radīja sekas, kas veidojas no nesaņemtās nomas maksas.

[4.6.7.] Krimināllikumā ir pat noziedzīgi nodarījumi, kuros sekas parasti izpaužas tieši kā negūtie ieņēmumi. Piemēram, Krimināllikuma 218. pantā paredzēta kriminālatbildība par izvairīšanos no nodokļu vai tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas vai par ienākumu, peļņas vai citu ar nodokli apliekamo objektu slēpšanu vai samazināšanu, ja ar to nodarīti zaudējumi valstij vai pašvaldībai lielā apmērā. Šajā normā minētos zaudējumus veido valsts vai pašvaldības budžetā negūtie ieņēmumi. Arī Krimināllikuma 190. panta pirmo daļu, kurā paredzēta kriminālatbildība par kontrabandu, laika posmā, kad šajā normā kā kvalificējošā pazīme bija paredzēts būtisks kaitējums, piemēroja, aprēķinot valsts budžetā negūtos ieņēmumus.

[4.6.8.] Visbeidzot, saistībā ar būtisko kaitējumu jānorāda, ka Krimināllikuma 206. panta pirmās daļas satura uzbūve ir līdzīga Krimināllikuma 148. panta pirmās daļas satura uzbūvei. Abas normas paredz atbildību par intelektuālā īpašuma īpašnieka ekskluzīvu tiesību pārkāpšanu, ja ar to radīts būtisks kaitējums ar likumu aizsargātām personas interesēm. Vērtējot ar Krimināllikuma 148. panta pirmās daļas piemērošanu saistīto tiesu praksi, jāatzīst, ka par būtisko kaitējumu autortiesību un blakustiesību pārkāpšanas gadījumā atzīst īpašnieka negūtos ieņēmumus. Piemēram, Zemgales rajona tiesas 2018. gada 23. jūlija spriedumā kriminālprocesā Nr. 11816000816 (arhīva Nr. K73-0789-18/41) par noziedzīga nodarījuma sekām norādīts: “SIA „All Media Latvia” nodarītais materiālais kaitējums 6972 EUR apmērā ir šīs kapitālsabiedrības nesaņemtie ienākumi, un tas izpaudies kā SIA „All Media Latvia” pienākošās naudas summas par SIA „All Media Latvia” blakustiesību objektu izmantošanas

⁸³ Rīgas rajona tiesas 2018. gada 15. marta spriedums lietā Nr. 12814001613 (arhīva Nr. K33-0311-18/26) ECLI:LV:RIRT:2018:0315.12814001613.1.S Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi>

atļaujas par laika periodu no 2015. gada 9. septembra līdz 2016. gada 25. oktobrim izsniegšanu nemaksāšana kapitālsabiedrībai SIA „All Media Latvia”, ko izdarīja /pers. B/.”⁸⁴

[4.6.9.] Ņemot vērā minēto, jāsecina, ka negūtie ieņēmumi var tikt kvalificēti kā noziedzīga nodarījuma sekas, ja tās izraisa tieši noziedzīga darbība vai bezdarbība. Respektīvi, pastāv cēloņsakarība starp darbību un bezdarbību un sekām.

[4.6.10.] Izplatot pat par brīvu preces un izstrādājumus ar tiesiski aizsargāto atšķirības zīmi vai ārējo izskatu, kā arī sniedzot pakalpojumus zem tiesiski aizsargātās atšķirības zīmes pat par brīvu, cieš tiesiski aizsargātās atšķirības zīmes vai dizainparauga īpašnieks.

[4.6.11.] Domājams, ka oponenti norādīs, ka nav jau garantēts, ka atšķirības zīmes vai dizainparauga īpašnieks būtu saņēmis peļņu, ja minētā prettiesiskā izplatīšana nenotiktu. Tomēr, jāņem vērā, ka kontrafaktas preces, pakalpojuma vai izstrādājuma izplatīšana ekspluatē tieši tiesiski aizsargāto atšķirības zīmi un dizainparaugu, un, ja ir pieprasījums un patērētājs izvēlās šādu preci, pakalpojumu vai izstrādājumu, tiesiski aizsargātās zīmes vai dizainparauga īpašniekam par to būtu jāsaņem atbilstoša peļņa. Tādēļ, pat, ja kontrafaktas preces, pakalpojuma vai izstrādājuma neizplatīšana negarantē ieņēmumus, tās nelikumīga izplatīšana rada zaudējumus. Tādēļ cēloņsakarības esību šādos gadījumos faktiski varētu atzīt par vispārzināmo faktu. Jānorāda arī, ka sekas faktiski rodas, kad kontrafaktās precēs, pakalpojums vai izstrādājums ir izplatīts patērētājiem. Kamēr sekas nav radītas, jāvērtē nepabeigta noziedzīga nodarījuma sastāva esība.

[4.6.12.] Atkārtoti jānorāda, ka meklēt kontrafaktajās precēs, pakalpojumos vai izstrādājumos tikai atšķirības zīmes vai dizainparauga vērtību un to atzīt par zaudējumiem, kas rodas, ir absurdi, jo arī oriģinālajās precēs, pakalpojumos vai izstrādājumos nav iespējams izdalīt šo vērtību. Substances saturs pastāv tikai kopā ar substances formu. Un, ja tiek ekspluatēta forma uz neoriģinālā satura, tad zaudējumi rodas formas īpašniekam oriģinālā satura vērtības apmērā.

[4.6.13.] Turklāt vienmēr jāpatur prātā, ka tiesiski aizsargātās atšķirības zīmes vai dizainparauga ekspluatēšana rada ne tikai mantiskos zaudējumus negūtās peļņas veidolā, bet arī apdraud vēl citas ar likumu aizsargātās intereses. Šāda ekspluatēšana apdraud godīgu konkurenci, mazina uzticību tiesiski aizsargātai atšķirības zīmei vai dizainparaugam, ierobežo iespēju patērētājiem saņemt savu tiesību aizsardzību, kā arī kaitējums var tikt nodarīts citām aizsargātām interesēm. Ja mantisko zaudējumu gadījumā kā būtiskā kaitējuma indikators galvenokārt kalpo atšķirības zīmes vai dizainparauga īpašnieks kā aizskartā persona, tad citu ar likumu aizsargāto interešu apdraudējuma gadījumā indikators daudzējādā ziņā ir arī patērētājs, kura sniegtās ziņas ļaus identificēt visu kaitējuma spektru.

[4.6.14.] Identificējot citu ar likumu aizsargāto interešu apdraudējumu, galvenā uzmanība būtu jāpievērš cēloņsakarības esībai starp tiesiski aizsargātās atšķirības zīmes vai dizainparauga ekspluatēšanu un šo apdraudējumu.

[4.6.15.] Ņemot vērā, ka Krimināllikuma 206. panta pirmajā daļā kā noziedzīga nodarījuma kvalificējošās pazīmes norādītas gan noziedzīga nodarījuma sekas, gan noziedzīga nodarījuma priekšmets, lietderīgi būtu Krimināllikuma 206. panta trešajā daļā paredzēt ne tikai noziedzīga nodarījuma priekšmetu, bet arī sekas, izsakot trešo daļu sekojošā redakcijā:

(3) Par preču zīmes, preču vai pakalpojumu citādas atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīgu izmantošanu, zīmes viltošanu vai viltotas zīmes apzinātu izmantošanu vai izplatīšanu, ja tas izdarīts lielā apmērā vai izraisījis smagas sekas, vai par šā panta pirmajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, ja to izdarījusi organizēta grupa, [..]

⁸⁴ Zemgales rajona tiesas 2018. gada 23. jūlija spriedums lietā Nr. 11816000816 (arhīva Nr. K73-0789-18/41) ECLI:LV:ZRT:2018:0723.11816000816.3. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi>

[4.6.16.] Lai Krimināllikuma 206. panta piemērotājiem nerastos šaubas par būtiska kaitējuma vai smagu seku noteikšanas jautājumiem, lietderīgi būtu likumā “Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” paredzēt normu sekojošā redakcijā:

Krimināllikuma 206. pantā paredzēta noziedzīga nodarījuma rezultātā radītās sekas nosakāmas atbilstoši oriģinālās preces, pakalpojuma vai izstrādājuma tirgus cenām vai tām pielīdzinātām cenām nodarījuma izdarīšanas laikā.

4.7. Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīgās izmantošanas subjektīvā puse

[4.7.1.] Komentējot Krimināllikuma 206. pantā paredzētā noziedzīga nodarījuma subjektīvo pusi, tiek norādīts, ka “no subjektīvās puses preču zīmes, preču vai pakalpojumu citādas atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīga izmantošana, zīmes viltošana vai viltotas zīmes apzināta izmantošana vai izplatīšana raksturojas ar tiešu nodomu, jo vainīgā persona apzinās savas darbības kaitīgumu un to apzināti veic. Pret sekām – būtisku kaitējumu – personas attieksme var izpausties gan nodoma, gan neuzmanības formā”⁸⁵. Šāds skaidrojums ir pieskaņots Krimināllikuma 9. un 10. pantā definētajam subjektīvās puses saturs iedalījumam, kur netiešu nodomu, noziedzīgo pašpaļāvību un noziedzīgo nevērību sasaista ar sekām, bet noziedzīgas darbības vai bezdarbības gadījumā iespējams konstatēt tikai tiešo nodomu.

[4.7.2.] Šāds Krimināllikuma 9. un 10. panta saturs Latvijas Republikā jau radīja jautājumus saistībā ar formāla sastāva noziedzīgiem nodarījumiem eventuālā nodoma (Dolus Eventualis) gadījumos⁸⁶. Domājams, ka šo jautājumu risināšanā radītās atziņas ir reducējamas arī uz preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīgu izmantošanu ievērojamā vai lielā apmērā, jo šie nodarījumi ir ar formālo sastāvu. Minēto atziņu izmantošana ir neizbēgama, kad personai tiks inkriminētas darbības ar nevis identiskām, bet līdzīgām precēm, pakalpojumiem un līdzīgām preču zīmēm vai citādām līdzīgām atšķirības zīmēm. Šādos nodarījumos formulējums: “persona apzinājusies savas darbības vai bezdarbības kaitīgumu un to apzināti veikusi vai pieļāvusi” būs nepietiekams. Īpaši jāuzsver, ka šajā formulējumā jēdziens “pieļāva” attiecas uz bezdarbību, nevis uz intelektuālo momentu. Intelektuālā momenta latīņu šajā skaidrojumā atklāj jēdziens “apzinājusies”.

[4.7.3.] Piemēram, Krimināllikuma 195. pantā paredzēta noziedzīga nodarījuma (Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšana) gadījumā analogisku problēmu atrisināja, iekļaujot Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma 5. pantā 1^l. daļu, kura paredz, ka “par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju ir atzīstamas arī [...] darbības, kad persona apzināti pieļāva, ka līdzekļi ir noziedzīgi iegūti”⁸⁷. Domājams, ka arī saistībā ar preču zīmes vai citas atšķirības zīmes nelikumīgu izmantošanu intelektuālā momenta latīņu jāapzīmē ar vārdu “pieļāvusi”, nevis “apzinājusies”. Proti,

⁸⁵ Krastiņš U., Liholaja V., Hamkova D. Krimināllikuma komentāri. Trešā daļa (XVIII–XXV nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016. 161. lpp.

⁸⁶ Sk. Lūsis R. Tiešs nodoms Krimināllikumā un OECD konvencijā. Jurista Vārds, 08.03.2016., Nr. 10 (913), Krastiņš, U. Eventuāls nodoms vai netiešs nodoms. Jurista Vārds 01.11.2016 Nr.44 (947), Krastiņš, U. Subjektīvā attieksme un vaina kukuļdošanā, izmantojot starpnieku. Jurista Vārds 03.05.2016. Nr.18 (921), Krastiņš U. Vainas ietekme uz noziedzīga nodarījuma kvalifikāciju. Jurista Vārds, 2003. Nr. 21 (279), Leja, M. Turpinot diskusiju par vainas formām krimināltiesībās. Jurista Vārds 27.09.2016 Nr.39 (942), Leja, M. Netieša nodoma īpatnības formāla sastāva noziedzīgos nodarījumos. Jurista Vārds 05.07.2016 Nr.27 (930), Leja, M. Vai Krimināllikumā bija nepieciešama jauna nodoma definīcija. Jurista Vārds 22.03.2016. Nr.12 (915), Opincāns, P., Baumanis, J. Nodoms kukuļdošanā. No: Latvijas Republikas Augstākās tiesas Biļetens. Nr.13/2016. Rīga: Latvijas Republikas Augstākā tiesa, 2016. 23.-26.lpp. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/par-augstako-tiesu/informativie-materiali/augstakas-tiesas-biletens>.

⁸⁷ Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums. Pieņemts: 17.07.2008. Stājas spēkā: 13.08.2008. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 116, 30.07.2008.; Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 16, 28.08.2008. Ar grozījumiem, kas stājas spēkā 01.07.2019. 5. pants.

risinājums varētu būt norma, kas paredz, ka par preču zīmes vai citas atšķirības zīmes nelikumīgu izmantošanu ir atzīstamas arī likuma Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm 27. pantā minētās darbības, kad persona apzināti pieļāva, ka preču zīme vai citāda atšķirības zīme ir līdzīga tiesiski aizsargājamajai zīmei un tā tiek izmantota uz precēm vai pakalpojumiem, kas līdzīgi precēm vai pakalpojumiem uz kurām attiecās aizsargājamā atšķirības zīme.

[4.7.4.] Turklāt lietderīgi preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīgās izmantošanas skaidrojumā būtu paredzēt īpašu nolūku, līdzīgi kā Vācijas Federatīvās Republikas Likuma par preču zīmju un citu atšķirības zīmju aizsardzību 143. paragrāfa pirmajā daļā. Proti, ir apšaubāms tautsaimniecības interešu aizskārums un preču zīmes vai dizainparauga īpašnieka ekskluzīvo tiesību aizskārums, kad, piemēram, mākslinieks radīs lielu daudzumu dažādas aizsargājamās atšķirības zīmes vai dizainparaugus, lai attīstītu savas mākslinieciskās spējas un prasmes, nevis ar nolūku pazemināt vai ekspluatēt pazīstamas zīmes atšķirtspēju vai reputāciju. Tieši nolūks pazemināt vai ekspluatēt pazīstamas zīmes atšķirtspēju vai reputāciju norobežo kaitīgu preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga izmantošanu no nekaitīgas izmantošanas.

[4.7.5.] Minētos grozījumus vajadzētu paredzēt spēkā esoša likuma “Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” 27. pantā. Tomēr jānorāda, ka uz pētījuma izstrādes laiku Latvijas Republikas Saeimā tika uzsākts izskatīt likumprojektu “Preču zīmju likums” Nr: 409/Lp13. Uz otro lasījumu likumprojektā nav iekļauta spēkā esoša likuma “Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” 27. pantam analogiskā norma, bet ir sniegts administratīvā pārkāpuma formulējums.

[4.7.6.] Proti, uz otro lasījumu likumprojekta Nr. 409/Lp13 redakcijas 91. pants paredz:

91. pants. Administratīvā atbildība preču zīmju un ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības jomā

(1) Par tāda apzīmējuma izmantošanu saistībā ar precēm vai pakalpojumiem, kurš ir identisks tādām pašām preču vai pakalpojumu veidam reģistrētai un spēkā esošai preču zīmei vai kuru tā būtiskajos elementos nevar atšķirt no šādas preču zīmes, ja šāds apzīmējums tiek izmantots bez attiecīgās preču zīmes īpašnieka atļaujas, vai šādu preču izgatavošanu, preču vai pakalpojumu piedāvāšanu pārdošanai, pārdošanu vai citāda veida izplatīšanu tirgū un uzglabāšanu minētajiem nolūkiem piemēro naudas sodu fiziskajām personām no piecdesmit sešām līdz simt četrdesmit naudas soda vienībām, bet juridiskajām personām – no divsimt astoņdesmit līdz divtūkstoš astoņsimt naudas soda vienībām.

(2) Par normatīvajos aktos noteikto prasību pārkāpšanu saistībā ar Eiropas Savienībā aizsargātu lauksaimniecības un pārtikas produktu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu izmantošanu piemēro naudas sodu fiziskajām personām no divdesmit astoņām līdz septiņdesmit naudas soda vienībām, bet juridiskajām personām – no simt četrdesmit līdz tūkstoš četrsimt naudas soda vienībām.

(3) Par tāda marķējuma vai pavaddokumentācijas, tostarp iepakojuma, etiķetes, uzlīmes, brošūras, lietošanas instrukcijas, garantijas dokumenta vai cita līdzīga izstrādājuma izgatavošanu, izplatīšanu, pārdošanu vai piedāvāšanu pārdošanai (arī atsevišķi no precēm vai pakalpojumiem), kas pārkāpj tiesības uz preču zīmi vai ģeogrāfiskās izcelsmes norādi un kurā bez attiecīgās preču zīmes īpašnieka atļaujas vai pretrunā ar ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiesiskās aizsardzības noteikumiem ir norādīta reģistrēta un spēkā esoša preču zīme vai ģeogrāfiskās izcelsmes norāde, vai tāds nosaukums vai apzīmējums, kuru tā būtiskajos elementos nevar atšķirt no šādas preču zīmes vai ģeogrāfiskās izcelsmes norādes un kuru var izmantot saistībā ar tā paša veida precēm vai pakalpojumiem, kādiem ir aizsargāta preču zīme vai ģeogrāfiskās

*izcelsmes norāde, piemēro naudas sodu fiziskajām personām līdz septiņdesmit naudas soda vienībām, bet juridiskajām personām – līdz sešsimt naudas soda vienībām.*⁸⁸

[4.7.7.] Ņemot vērā, ka likumprojekts vēl nav pieņemts, kā variants preču zīmju krimināltiesiskās aizsardzības efektivitātes uzlabošanai varētu būt grozījumi Krimināllikuma 206. pantā, paredzot noziedzīga nodarījuma sastāvā īpašo nolūku:

206. pants. Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīga izmantošana

*(1) Par preču zīmes, preču vai pakalpojumu citādas atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīgu izmantošanu, zīmes viltošanu vai viltotas zīmes apzinātu izmantošanu vai izplatīšanu, **nolūkā pazemināt vai ekspluatēt pazīstamas zīmes atšķirtspēju vai reputāciju**, ja tā izdarīta ievērojamā apmērā vai ja ar to radīts būtisks kaitējums ar likumu aizsargātām personas interesēm. [..]*

[4.7.8.] Savukārt tiesībpārkāpuma subjektīvās puses intelektuālā momenta latīņu attiecībā uz noziedzīga nodarījuma priekšmetu, kad tiek izmantotas līdzīgas atšķirības zīmes, vajadzētu paredzēt jaunajā Preču zīmju likumā, iekļaujot tajā normu:

Par nelikumīgām darbībām ar preču zīmi ir atzīstamas arī darbības, kad persona apzināti pieļāva, ka atšķirības zīme ir līdzīga tiesiski aizsargājamajai zīmei un tā tiek izmantota uz precēm vai pakalpojumiem, kas līdzīgi precēm vai pakalpojumiem uz kurām attiecās aizsargājamā atšķirības zīme.

4.8. Ar noziedzīga nodarījuma klasifikāciju saistītie krimināltiesiskie aspekti lietās par preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīgu izmantošanu

[4.8.1.] Likuma “Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” 28. panta pirmā daļa paredz: “Atbildība par preču zīmes nelikumīgu izmantošanu iestājas, ja atbilstoši šā likuma 27. panta noteikumiem ir pierādīts preču zīmes pārkāpuma fakts. Atbildību par preču zīmes nelikumīgu izmantošanu var noteikt arī tad, ja konstatē, ka preču zīmes īpašnieka izņēmuma tiesības var tikt pārkāptas vai tiks pārkāptas drīzumā (iespējams pārkāpums), jo atbildētājs pats vai ar citas personas (starpnieka) palīdzību ir veicis pasākumus, kas atzīstami par sagatavošanos preču zīmes nelikumīgai izmantošanai.”⁸⁹

[4.8.2.] Jāatzīst, ka likuma “Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” 28. panta pirmā daļa tikai daļēji ir realizējama, piemērojot krimināltiesību normas.

[4.8.3.] Saskaņā ar Krimināllikuma 15. panta trešo daļu kriminālatbildība iestājas tikai par sagatavošanos smagiem vai sevišķi smagiem noziegumiem. Krimināllikuma 206. panta pirmajā daļā paredzētais noziedzīgais nodarījums ir mazāk smags noziegums, tādēļ par sagatavošanos izdarīt šo nodarījumu kriminālatbildība nav paredzēta. Par sagatavošanos nelikumīgi izmantot preču zīmi personu pie kriminālatbildības var saukt tikai, ja noziedzīgu nodarījumu gatavojas izdarīt personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās vai organizēta grupa, vai arī preču zīmju nelikumīga izmantošana tiks izdarīta lielā apmērā, proti, gadījumos, kad gatavoto noziedzīgo nodarījumu kvalificēs pēc Krimināllikuma 206. panta otrās vai trešās daļas, kurās paredzēts smags noziegums.

[4.8.4.] Zviedrijas Karalistē visās normās, kas paredz kriminālatbildību par rūpnieciskās īpašuma pārkāpumiem, ir minēta Zviedrijas Karalistes Kriminālkodeksa 23. nodaļa, norādot,

⁸⁸ Likumprojekts “Preču zīmju likums” Nr. 409/Lp13. pirms otrā lasījuma. Pieejams: <https://titania.saeima.lv/LIVS13/saeimalivs13.nsf/0/256FA5C6A3C4B3EFC225847E0022DEBB?OpenDocument>

⁸⁹ Likums “Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm”. Pieņemts: 16.06.1999. Stājas spēkā: 15.07.1999. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 216 (1676), 01.07.1999.; Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 14, 22.07.1999. Ar grozījumiem, kas stājas spēkā 01.01.2016. 28. panta pirmā daļa.

ka arī šo noziedzīgo nodarījumu sagatavošana un mēģinājums ir kriminālsodāms. Domājams, ka arī Latvijas Republikā Krimināllikuma 206. panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīga nodarījuma sagatavošanu vajadzētu kriminalizēt, paredzot šajā normā sankciju, kas saskaņā ar Krimināllikuma 7. panta ceturto daļu atbilstu smagam noziegumam, attiecīgi palielinot arī panta otrās daļas sankcijā paredzēta soda mēru:

206. pants. Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīga izmantošana

(1) Par preču zīmes, preču vai pakalpojumu citādas atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīgu izmantošanu, zīmes viltošanu vai viltotas zīmes apzinātu izmantošanu vai izplatīšanu, ja tā izdarīta ievērojamā apmērā vai ja ar to radīts būtisks kaitējums ar likumu aizsargātām personas interesēm, —

soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz ~~diviem~~ četriem gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu.

(2) Par šā panta pirmajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, ja to izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās, —

soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz ~~četriem~~ pieciem gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu. [..]

[4.8.5.] Jānorāda, ka spēkā esošajā Krimināllikuma 206. pantā visās daļās paredzēto noziedzīgo nodarījumu klasifikācija atbilst nozieguma klasifikācijai, tādēļ saskaņā ar Krimināllikuma 15. panta sesto daļu personu var saukt pie kriminālatbildības par šo noziegumu mēģinājumu.

[4.8.6.] Jāņem vērā, ka ir iespējamās situācijas, ka persona kļūdās attiecībā uz noziedzīga nodarījuma priekšmetu. Proti, kad persona kaut ko, kas nav aizsargāta atšķirības zīme vai dizainparaugs, uzskata par aizsargāto. „Kļūda noziedzīga nodarījuma priekšmetā nodarījuma kvalifikāciju ietekmē tikai tad, ja vainīgais ir nodomājis vērst savu nodarījumu pret tādu priekšmetu, kurš ir speciāli norādīts krimināltiesību normā. Šī kļūda var būt saistīta gan ar priekšmeta piederību tai vai citai priekšmetu grupai, gan arī ar noziedzīgā priekšmeta derīgumu tam paredzētajiem mērķiem.”⁹⁰ Krimināllikuma 206. pantā ir norādīts konkrēts nozieguma priekšmets, tādēļ, ja pastāv kļūda šā nozieguma priekšmetā, nodarījums jākvalificē kā nozieguma mēģinājums. Ņemot vērā minēto, Krimināllikuma 206. pantā paredzētā noziedzīga nodarījuma kvalifikācijā būtiski pievērst uzmanību ne tikai noziedzīga nodarījuma priekšmeta pazīmju esamībai, bet arī, ja šīs pazīmes nav, uzmanība jāpievērš noziedzīga nodarījuma subjektīvajai pusei.

⁹⁰ Liholaja, V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: Likums. Teorija. Prakse. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2007, 74.lpp.

5. KRIMINĀLPROCESUĀLIE ASPEKTI LIETĀS PAR PREČU ZĪMES, CITAS ATŠĶIRĪBAS ZĪMES VAI DIZAINPARAUGA NELIKUMĪGU IZMANTOŠANU

[5.0.1.] Kriminālprocesa kārtību, kas nodrošina efektīvu Krimināllikuma normu piemērošanu un krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu bez neattaisnotas iejaukšanās personas dzīvē nosaka Kriminālprocesa likums, kuru jāievēro lietās par preču zīmes, citas atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīgu izmantošanu.

5.1. Kriminālprocesa uzsākšana un izmeklēšanas taktika lietās par preču zīmes, citas atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīgu izmantošanu

[5.1.1.] Latvijas Republikā atšķirībā no Vācijas Federatīvās Republikas un Zviedrijas Karalistes vairs nav kriminālprocesa privātās apsūdzības lietās. Arī Kriminālprocesa likuma 7. panta otrajā daļā nav minēts Krimināllikuma 206. pants. Tādēļ kriminālprocesu par minēto noziedzīgo nodarījumu var uzsākt ne tikai gadījumos, kad tiek saņemts pieteikums no personas, kurai nodarīts kaitējums. Respektīvi, kriminālprocesa uzsākšanas iemesli šajās lietās var būt gan ziņas, kuras norāda cietušā persona savā pieteikumā, gan informācija no citiem avotiem.

[5.1.2.] Arī trauksmes cēlēji var ziņot izmeklēšanas iestādei par precēm vai pakalpojumiem, kuros, iespējams, izmantota aizsargājamā preču zīme, un, vadoties no šīs informācijas var tikt uzsākts kriminālprocess. Preces vai pakalpojumus tiesībaizsardzības iestādes var konstatēt pildot savas funkcijas, piemēram, pārbaudot valsts robežu šķērsojošo kravu, vai veicot pārbaudes pakalpojumus sniedzošā vai preces izplatošā uzņēmumā.

[5.1.3.] Tomēr, jāņem vērā, ka par preču zīmes un dizainparauga nelikumīgu izmantošanu uzskatāma preču zīmes vai dizainparauga īpašnieka izņēmuma tiesību pārkāpšana, nevis preču, pakalpojumu vai izstrādājumu patērētāju vai lietotāju tiesību aizskārums. Tādēļ, ja tiek lemts par kriminālprocesa uzsākšanu bez preču zīmes vai dizainparauga īpašnieka pieteikuma, jānoskaidro vai preču zīmes vai dizainparauga īpašnieks ir vai nav devis atļauju preču zīmes vai dizainparauga izmantošanai.

[5.1.4.] Kriminālprocesa uzsākšanas pamats saistīts ar materiālo tiesību normu interpretāciju. Krimināllikuma 206. pantā paredzētajā noziedzīga nodarījuma priekšmetā ietilpst ne tikai preču zīmei identisks apzīmējums, bet arī apzīmējums, kuru sakarā ar tā identiskumu vai līdzību preču zīmei un to preču vai pakalpojumu identiskumu vai līdzību, kuriem reģistrēta preču zīme un saistībā ar kuriem minēto apzīmējumu lieto, pastāv iespēja, ka attiecīgie patērētāji šo apzīmējumu sajauc ar preču zīmi vai uztver šo apzīmējumu kā tādu, kas saistīts ar preču zīmi. Jāatzīst, ka ne vienmēr, uzsākot kriminālprocesu, būs pietiekami daudz ziņu, kas apstiprina izmantojamā apzīmējuma līdzību aizsargājamai preču zīmei. Tomēr Kriminālprocesa likuma 370. panta otrā daļa⁹¹ paredz, ka kriminālprocesu var uzsākt arī tad, ja ziņas satur informāciju par iespējamu notikušu noziedzīgu nodarījumu un tās ir iespējams pārbaudīt tikai ar kriminālprocesa līdzekļiem un metodēm. Tādēļ Kriminālprocesa likums neierobežo kompetento amatpersonu tiesības uzsākt kriminālprocesu arī gadījumos, kad izmantojamais apzīmējums ir tikai līdzīgs aizsargājamajai preču zīmei, lai, izmeklējot konkrēto nodarījumu, konstatētu visas Krimināllikuma 206. pantā paredzētas noziedzīga nodarījuma pazīmes. Kriminālprocesu veicošo amatpersonu vienota izpratne par Krimināllikuma 206. pantā paredzēta noziedzīga nodarījuma sastāvu veicinās kriminālprocesu pamatotu uzsākšanu un virzību.

[5.1.5.] Jānorāda, ka, izmeklējot un iztiesājot lietas par preču zīmes, citas atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīgu izmantošanu, galvenā uzmanība būtu jāpievērš nevis noziedzīga nodarījuma priekšmeta pierādīšanai, bet gan noziedzīga nodarījuma subjektīvās puses pierādīšanai. Vispilgtāk minēto apgalvojumu var pamatot saistībā ar nelikumīgām

⁹¹ Kriminālprocesa likums. Pieņemts: 21.04.2005. Stājas spēkā: 01.10.2005. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 74, 11.05.2005.; Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 11, 09.06.2005. Ar grozījumiem, kas stājas spēkā 01.01.2019. 370. panta otrā daļa

darbībām, kurās analizējamais noziedzīgais nodarījums tiek izdarīts nevis ar aizsargājamajai preču zīmei identisku preču zīmi, bet gan līdzīgu preču zīmi. Šādos kriminālprocesos jāakcentē uzmanība nevis uz apzīmējuma līdzību, bet gan uz faktu, ka persona, izmantojot apzīmējumu, apzinājās, ka tā ir līdzīga aizsargājamajai preču zīmei un vēlējās izmantot šo apzīmējumu tieši dēļ tās līdzības aizsargājamajai preču zīmei.

[5.1.6.] Ņemot vērā minēto, pierādījumu iegūšanā galvenā uzmanība jāpievērš zīmes tapšanas procesam, cenšoties iegūt tās tapšanā izstrādātus projektus, noskaidrot personas, kas bija iesaistītas preču zīmes tapšanā un noplatināt tās, īpašu uzmanību pievēršot līdzīgas preču zīmes autora noskaidrošanai un pratināšanai, nevis ekspertīzēm, kuros eksperts konstatē līdzību.

[5.1.7.] Izmeklēšanas un apsūdzības uzturēšanas taktika, kurā galvenā uzmanība tiek pievērsta tikai preču zīmes līdzības faktam, ir garantēti neveiksmīga, jo šajos procesos tiks pierādīts tas, ka procesa virzītājs pirmstiesas kriminālprocesā un apsūdzības uzturētājs šo zīmi uzskata par līdzīgu, nevis tas, ka persona, kurai ir tiesības uz aizstāvību uzskata, ka šī zīme ir līdzīga.

[5.1.8.] Jāņem vērā, ka apsūdzības uzturētāja uzskats par preču zīmes līdzību ir saistošs tikai lai pareizi kvalificētu pabeigtu vai nepabeigtu noziedzīgu nodarījumu. Proti, ja apsūdzības uzturētājs uzskata, ka zīme ir līdzīga aizsargājamajai preču zīmei, un tiek pierādīts, ka persona, kurai ir tiesība uz aizstāvību, arī uzskata, ka izmantota zīme ir līdzīga aizsargājamajai preču zīmei, tad nodarījums jākvalificē kā pabeigtu Krimināllikuma 206. pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu. Savukārt, ja apsūdzības uzturētājs uzskata, ka izmantota zīme nav līdzīga aizsargājamajai preču zīmei, bet persona, kurai ir tiesība uz aizstāvību izdarot nodarījumu uzskatīja, ka zīme ir līdzīga aizsargājamajai preču zīmei, tad notika kļūda un nodarījumu jākvalificē kā mēģinājumu izdarīt Krimināllikuma 206. pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu.

[5.1.9.] Viens no krimināltiesisko attiecību noregulējuma veidiem ir kaitējuma kompensācija. Lai nodrošinātu cietušajam nodarītā kaitējuma kompensācijas piedziņu, procesa virzītājam laicīgi saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 361. pantā paredzēto jāuzliek arests personas (gan fiziskas, gan juridiskās personas), no kuras šī kompensācija var tikt piedzīta, mantai.

[5.1.10.] Kriminālprocesa likuma 350. panta pirmā daļa paredz, ka kompensācija ir naudas izteiksmē noteikta samaksa, ko persona, kura ar noziedzīgu nodarījumu radījusi kaitējumu, samaksā cietušajam kā gandarījumu par morālo aizskārumu, fiziskajām ciešanām un mantisko zaudējumu. Tātad kompensācijas aprēķināšanā jāvadās no noziedzīga nodarījuma radītā kaitējuma. Mantiska zaudējuma aprēķināšana saistīta ar noziedzīga nodarījuma sekām. Akceptējot [4.6.16.] rindkopā izteikto piedāvājumu un vadoties no piedāvājuma motivācijas, jāatzīst, ka Krimināllikuma 206. pantā paredzēta noziedzīga nodarījuma rezultātā radīta mantiska kaitējuma kompensāciju jānosaka atbilstoši oriģinālās preces, pakalpojuma vai izstrādājuma tirgus cenām vai tām pielīdzinātām cenām nodarījuma izdarīšanas laikā. Turklāt jāvērtē, vai sekas ir iestājušās vai arī nē.

[5.1.11.] Ja Krimināllikuma 206. pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu juridiskās personas interesēs, šīs personas labā vai tās nepienācīgas pārraudzības vai kontroles rezultātā izdarījusi fiziskā persona, rīkodamās individuāli vai kā attiecīgās juridiskās personas koleģiālās institūcijas loceklis balstoties uz tiesībām pārstāvēt juridisko personu vai darboties tās uzdevumā, balstoties uz tiesībām pieņemt lēmumus juridiskās personas vārdā vai īstenodama kontroli juridiskās personas ietvaros, tad procesa virzītājam obligāti jāsāk arī procesu par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu juridiskajai personai.

5.2. Ziņas par faktiem (pierādījumi) un fakta legālā prezumpcija lietās par preču zīmes, citas atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīgu izmantošanu

[5.2.1.] Izmantojot iepriekš veikto analogiju ar sejas izķēmojumu, jānorāda uz Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2013. gada 25. aprīļa lēmumā

lietā Nr. 11521029410 (arhīva Nr. SKK –109/2013) norādīto: “[..] nelabojams sejas izķēmojums nav medicīnisks jēdziens. Par to, vai eksperta konstatētais sejas nelabojams bojājums atzīstams par sejas nelabojamu izķēmojumu ir jāvērtē prokuroram, pieņemot lēmumu par personas saukšanu pie kriminālatbildības, kā arī tiesai, ja lieta tiek iztiesāta tiesā.”⁹² Arī jautājumu par zīmes līdzību aizsargājamajai preču zīmei ir jāvērtē procesa virzītājam, kurš, nenoliedzami var izmantot arī ekspertu atzinumus, tai skaitā pieaicināto ekspertu atzinumus. Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 34. panta pirmajā daļā paredzēto, procesa virzītājs var pieaicināt un ar lēmumu uzdot ekspertīzi veikt personai, kura nav ekspertīžu iestādes eksperts, bet kuras zināšanas un praktiskā pieredze ir pietiekama ekspertīzes izdarīšanai.

[5.2.2.] Pieaicinātais eksperts saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 3. nodaļā paredzēto ir amatpersona, kura veic kriminālprocesu. Tādēļ, izvēloties pieaicinātos ekspertus, īpaša uzmanība jāpievērš Kriminālprocesa likuma 50., 51. un 53. pantā norādītajām interešu konflikta situācijām.

[5.2.3.] Proti, pieaicinātais eksperts nedrīkst uzņemties veikt ekspertīzi, ja tādējādi šī persona nonāktu interešu konfliktā, proti, ja tās personiskās intereses gan tieši, gan netieši nesakrīt ar kriminālprocesa mērķi vai pastāv apstākļi, kas kriminālprocesā iesaistītajai personai pamatoti dod iemeslu pieļaut šādu ieinteresētību. Personām, kuras veic kriminālprocesu, ir pienākums panākt interešu konfliktā esošas personas izslēgšanu no kriminālprocesa veikšanas, pieņemot lēmumu savas kompetences ietvaros vai piesakot noraidījumu.

[5.2.4.] Bez jebkādas papildu apstākļu noskaidrošanas tiek atzīta interešu konflikta pastāvēšana, ja eksperts, kas veic ekspertīzi:

1) ir radniecības attiecībās līdz trešajai pakāpei, svainībā līdz otrajai pakāpei vai sastāv laulībā ar personu, kura īsteno aizstāvību, vai ar cietušo vai viņa pārstāvi;

2) pati, tās laulātais, bērni vai vecāki saņem ienākumus no personas, kura īsteno aizstāvību, vai no cietušā vai viņa pārstāvja;

3) ir saistīta ar kopīgu saimniecību ar personu, kura īsteno aizstāvību, vai ar cietušo vai viņa pārstāvi;

4) atrodas nepārprotamā personiskā konfliktā ar personu, kura īsteno aizstāvību, vai ar cietušo vai viņa pārstāvi;

5) šajā procesā ir liecinieks, cietušais vai viņa pārstāvis vai persona, kura īsteno aizstāvību vai ir veikusi aizstāvību vai cietušā pārstāvību.

[5.2.5.] Turklāt saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 52. pantā noteikto eksperta noraidījuma pamats var būt arī nepietiekama profesionālā sagatavotība attiecīgo pienākumu veikšanai.

[5.2.6.] Praksē esošās problēmas ekspertu piesaistē galvenokārt ir saistītas ar to, ka izvēlētais eksperts pārstāv vai ir saistīts ar cietušo personu (sk. [2.1.4.] un [2.1.6.] rindkopu). Kriminālprocesa likumā paredzētais regulējums nerada šķēršļus ekspertu piesaistei no ar kriminālprocesā iesaistītām personām nesaistītām zinātniskajām institūcijām, dažādām organizācijām vai iestādēm, piemēram, no Patentu valdes vai Rūpnieciskā īpašuma apelācijas padomes.

[5.2.7.] Analizējot tiesu praksi saistībā ar Krimināllikuma 148. pantu, konstatējams, ka intelektuālā īpašuma apdraudējuma pierādīšanā bieži tiek izmantota Kriminālprocesa likuma 125. panta otrā daļa.

[5.2.8.] Rīgas apgabaltiesas 2018. gada 20. jūnija spriedumā lietā Nr. 11816015611 (arhīva Nr. KA04-1110-17/15) norādīts: “SIA “/Nosaukums A/” valdes loceklis /pers. A/, nespēja iesniegt nevienu dokumentu vai instalācijas nesēju, kas pamatotu uzskaitīto datorprogrammu legālo izcelsmi, kā arī nespēja ticami izskaidrot vai pamatot šo tiesību iegūšanu vai izcelsmi, tādējādi, saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 125. panta otro daļu, ir

⁹² Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2013. gada 25. aprīļa lēmums lietā Nr. 11521029410 (arhīva Nr. SKK –109/2013). Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/kriminallietu-departaments/hronologiska-seciba?year=2013>

uzskatāms par pierādītu, ka persona ir pārkāpusi tiesiskā īpašnieka autortiesības un minētās 14 programmas ir uzskatāmas par reproducētām, pārkāpjot autortiesības.”⁹³

[5.2.9.] Arī Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2015. gada 9. februāra spriedumā lietā Nr. 11816006114 (arhīva Nr. K27-0231-15/4)⁹⁴, Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2015. gada 3. jūnija spriedumā lietā Nr. 11816009813 (arhīva Nr. K30-0347-15/14)⁹⁵ un Zemgales rajona tiesas 2018. gada 30. maija spriedumā lietā Nr. 11816004716 (arhīva Nr. K73-0142-18/39)⁹⁶, atzīstot personas par vainīgām Krimināllikuma 148. pantā paredzēta noziedzīga nodarījuma izdarīšana, tiesa minēja Kriminālprocesa likuma 125. panta otro daļu, atreferējot minētās normas saturu.

[5.2.10.] Kriminālprocesa likuma 125. panta otrā daļa kā fakta legālo prezumpciju paredz, ka ir uzskatāms par pierādītu, ka persona ir pārkāpusi tiesiskā īpašnieka autortiesības, blakustiesības vai tiesības uz preču zīmi, ja vien tā nespēj ticami izskaidrot vai pamatot šo tiesību iegūšanu vai izcelsmi. Minētā norma nav grozīta kopš 2005. gada 1. oktobra, kad spēkā stājās Kriminālprocesa likums.

[5.2.11.] Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2006. gada 16. februāra lēmumā lietā Nr. 01810001403 (arhīva Nr. SKK-95/2006) norādīts: “Fakta legālā prezumpcija nav absolūta. Tās apšaubīšanas kritēriji ir sapratīgu šaubu radīšana par Kriminālprocesa likuma 125. pantā minētajiem apstākļiem, ievērojot samērīgumu fakta legālās prezumpcijas apjomā un saglabājot efektīvas aizstāvības tiesības un nevainīguma prezumpciju”⁹⁷.

[5.2.12.] Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2006. gada 18. aprīļa lēmumā lietā Nr. 1816002703 (arhīva Nr. SKK-213/06) norādīts: “[...] apelācijas instances tiesas rīcība par fakta legālās prezumpcijas piemērošanu konkrētajā gadījumā neatbilst Kriminālprocesa likuma 125., 126. panta trešās daļas prasībām. Minētās likuma normas jāsaprot tā, ka personai jābūt dotai iespējai pierādīt pretējo nekā to nosaka fakta legālā prezumpcija. Konkrētajā lietā tikai apelācijas instances tiesas spriedumā ir norādes uz Kriminālprocesa likuma 125. panta otro daļu un uzskatīts par pierādītu, ka J.A. pārkāpusi autortiesības. Taču lietas iztiesāšanas gaitā nav nekādas norādes uz šāda pierādījuma izmantošanas iespējamību, tātad nav dota reāla iespēja apsūdzētajai tiesā pierādīt pretējo. Tāpēc Krimināllietu departaments atzīst, ka tādā veidā ir ierobežotas apsūdzētās tiesības kā uz pilnvērtīgu aizstāvību, tā arī uz taisnīgu tiesu un taisnīgu krimināltiesisko attiecību noregulējumu.”⁹⁸

[5.2.13.] Saistībā ar Kriminālprocesa likuma 125. panta otro daļu uzziņas līdzekļos sniegts izsmelošs un pamatots komentārs: “Komentējamā panta otrajā daļā ietverta prezumpcija, kas attiecināma uz autortiesību, blakustiesību vai tiesību uz preču zīmi iespējamiem pārkāpumiem. Prezumpcijas vārdiskā izteiksme var radīt maldīgu priekšstatu, ka tiek prezumēta Krimināllikuma 148. panta pirmā daļa “Par autortiesību vai blakustiesību pārkāpšanu, ja ar to radīts būtisks kaitējums ar likumu aizsargātām interesēm” vai Krimināllikuma 206. panta pirmā daļa “Par preču zīmes, [...] nelikumīgu izmantošanu, zīmes

⁹³ Rīgas apgabaltiesas 2018. gada 20. jūnija spriedums lietā Nr. 11816015611 (arhīva Nr. KA04-1110-17/15) ECLI:LV:RAT:2018:0620.11816015611.3.S Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi>

⁹⁴ Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2015. gada 9. februāra spriedums lietā Nr. 11816006114 (arhīva Nr. K27-0231-15/4). Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi>

⁹⁵ Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2015. gada 3. jūnija spriedums lietā Nr. 11816009813 (arhīva Nr. K30-0347-15/14). Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi>

⁹⁶ Zemgales rajona tiesas 2018. gada 30. maija spriedumā lietā Nr. 11816004716 (arhīva Nr. K73-0142-18/39). ECLI:LV:ZRT:2018:0530.11816004716.3.S Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi>

⁹⁷ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2006. gada 16. februāra lēmums lietā Nr. 01810001403 (arhīva Nr. SKK-95/2006). Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/kriminallietu-departaments/hronologiska-seciba?year=2006>

⁹⁸ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2006. gada 18. aprīļa lēmums lietā Nr. 1816002703 (arhīva Nr. SKK-213/06) Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/kriminallietu-departaments/hronologiska-seciba?year=2006>

viltšanu vai viltotas zīmes apzinātu izmantošanu vai izplatīšanu, ja tā izdarīta ievērojamā apmērā vai ja ar to radīts būtisks kaitējums ar likumu aizsargātām personas interesēm” paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva, izņemot tā sekas, pastāvēšana. Tomēr šī norma skatāma kopsakarā ar tajā uzlikto “izskaidrošanas pienākumu” un nevainīguma prezumpcijas principu. Tādējādi faktiski tas, kas tiek prezumēts, ir autortiesību, blakustiesību vai tiesību uz preču zīmi aizskārums, ja netiek sniegts izskaidrojums par tiesību iegūšanu vai izcelsmi. Šis jautājums, protams, ir ietilpināms attiecīgā noziedzīga nodarījuma sastāva objektīvajā pusē, taču nav vienīgais to raksturojošais elements. Attiecībā uz citiem, tāpat kā noziedzīga nodarījuma sastāva pārējiem elementiem, pierādīšana veicama vispārējā kārtībā.”⁹⁹

[5.2.14.] Ņemot vērā minēto, jāsecina, ka Kriminālprocesa likuma 125. panta otrajā daļā paredzētā prezumpcija, ka ir uzskatāms par pierādītu, ka persona ir pārkāpusi tiesības uz preču zīmi, ja vien tā nespēj ticami izskaidrot vai pamatot šo tiesību iegūšanu vai izcelsmi, ir izmantojama noziedzīga nodarījuma objektīvo pazīmju pierādīšanā. Tomēr, jāņem vērā, ka fakta legālā prezumpcija nav absolūta. Tās apšaubīšanas kritērijs ir saprātīgu šaubu radīšana par prezumpcijā minētajiem apstākļiem. Turklāt, personai, kurai ir tiesības uz aizstāvību, jābūt dotai iespējai pierādīt pretējo nekā to nosaka fakta legālā prezumpcija.

[5.2.15.] Kriminālprocesa likuma 125. panta otrajā daļā prezumētais tiesību uz preču zīmi pārkāpums nozīmē tikai to, ka Krimināllikuma 206. pantā ietverta noziedzīga nodarījuma dažas objektīvās puses pazīmes (neskaitot noziedzīga nodarījuma sekas un priekšmeta apjomu) pastāv, ja vien procesa noteiktā kārtībā netiek pierādīts pretējais.

⁹⁹ Kriminālprocesa likuma komentāri. A daļa. K. Stradas-Rozenbergas zinātniskā redakcijā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2019. 423. lpp.

SECINĀJUMI UN TO APROBĀCIJA

[6.1.1.] Konceptuāli svarīgākais pētījuma secinājums, uz kura balstās pārējās krimināltiesiskās atziņas, ir, ka Krimināllikuma 206. pants ir blanketa norma, jo minētajā normā paredzētā noziedzīga nodarījuma sastāva pazīmes izklāstītas citos likumos (sk. [2.1.14.], [2.1.15.], [2.1.16.], [4.2.3.] un [4.4.6.] rindkopu:).

[6.1.2.] Atzīstot, ka Krimināllikuma 206. pants ir blanketa norma, secināms, ka šajā normā paredzētā noziedzīga nodarījuma priekšmets ir sasaistīts ar precēm, pakalpojumiem un izstrādājumiem. Proti, noziedzīga nodarījuma priekšmets ir jebkurš apzīmējums, kas ir identisks vai līdzīgs preču vai pakalpojumu aizsargājama atšķirības zīmei, sasaistē ar identiskām vai līdzīgām precēm vai pakalpojumiem, kuriem reģistrēta aizsargājama atšķirības zīme. Kā arī noziedzīga nodarījuma priekšmets ir dizainparaugs kā izstrādājuma vai tā daļas tiesiski aizsargāts ārējais veidols, sasaistē ar izstrādājumu vai tās daļu (sk. [4.4.12.], [4.4.12.1.] un [4.4.12.1.] rindkopu).

[6.1.3.] Atzīstot, ka Krimināllikuma 206. pants ir blanketa norma, secināms, ka tajā paredzētā noziedzīga nodarījuma priekšmetā ietilpst ne tikai preču zīmei identisks apzīmējums, bet arī apzīmējums, kuru sakarā ar tā identiskumu vai līdzību preču zīmei un to preču vai pakalpojumu identiskumu vai līdzību, kuriem reģistrēta preču zīme un saistībā ar kuriem minēto apzīmējumu lieto, pastāv iespēja, ka attiecīgie patērētāji šo apzīmējumu sajauc ar preču zīmi vai uztver šo apzīmējumu kā tādu, kas saistīts ar preču zīmi (sk. [4.3.3.], [4.3.4.], [4.4.3.] un [4.4.4.] rindkopu).

[6.1.4.] Preču zīmes, preču vai pakalpojumu citādas atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīga izmantošana, zīmes viltošana vai viltotas zīmes apzināta izmantošana vai izplatīšana tiek izdarīta ievērojamā apmērā vai lielā apmērā, ja atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīgās izmantošanas rezultātā no pakalpojuma, preces vai izstrādājuma tiek gūti ieņēmumi ievērojamā vai lielā apmērā (sk. [4.5.12.1.], [4.5.13.] un [4.5.14.] rindkopu).

[6.1.5.] Preču zīmes, preču vai pakalpojumu citādas atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīga izmantošana, zīmes viltošana vai viltotas zīmes apzināta izmantošana vai izplatīšana tiek izdarīta ievērojamā apmērā vai lielā apmērā, ja izmantošanā, tai skaitā kontrafaktās precēs, pakalpojumos vai izstrādājumos tiek ieguldīti resursi ievērojamā vai lielā apmērā, kas faktiski ir šo preču, pakalpojumu vai izstrādājumu pašizmaksa (sk. [4.5.12.2.], [4.5.13.] un [4.5.14.] rindkopu).

[6.1.6.] Preču zīmes, preču vai pakalpojumu citādas atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīga izmantošana, zīmes viltošana vai viltotas zīmes apzināta izmantošana vai izplatīšana tiek izdarīta ievērojamā apmērā vai lielā apmērā, ja atšķirības zīme vai dizainparaugs nelikumīgi tiek izmantots precēm, pakalpojumiem vai izstrādājumiem, kuru oriģinālu cena sasniedz ievērojamo vai lielo apmēru (sk. [4.5.12.3.], [4.5.13.], [4.5.14.] un [4.5.15.] rindkopu).

[6.1.7.] Krimināllikuma 206. pantā paredzētās sekas kā mantisks zaudējums ir atšķirības zīmes vai dizainparauga īpašnieka negūtie ieņēmumi, kurus aprēķina, vadoties no oriģinālās preces, pakalpojuma vai izstrādājuma vērtības. Sekas rodas, ja kontrafakta prece, pakalpojums vai izstrādājums tiek izplatīts (sk. [4.6.5.], [4.6.8.], [4.6.9.] un [4.6.10.] rindkopu).

[6.1.8.] 2019. gada 1. novembrī Latvijas tiesnešu konferences III daļā autors prezentēja pētījuma daļu par ievērojamo apmēru un būtisko kaitējumu noziedzīgos nodarījumos pret rūpniecisko īpašumu, aprobējot [6.1.3.], [6.1.4.], [6.1.5.], [6.1.6.] un [6.1.7.] rindkopā norādītos secinājumus. Konferencs laikā tika aptaujāti 62 tiesneši, kuri tiesā iztiesā krimināllietas. Tiesnešiem tika piedāvāti septiņi apgalvojumi un lūgts, ņemot vērā Krimināllikuma 206. panta uzbūvi, atzīmēt tos apgalvojumus, kuriem viņi piekrīt (sk. Pielikumu Nr. 4. un 5.).

[6.1.9.] Nerēķinot vienu respondentu, kurš atturējās, pārējie visi aptaujātie tiesneši piekrita, ka Krimināllikuma 206. pantā paredzētajā noziedzīga nodarījuma priekšmetā ietilpst ne tikai preču zīmei identisks apzīmējums, bet arī apzīmējums, kuru sakarā ar tā identiskumu vai līdzību preču zīmei un to preču vai pakalpojumu identiskumu vai līdzību, kuriem reģistrēta

preču zīme un saistībā ar kuriem minēto apzīmējumu lieto, pastāv iespēja, ka attiecīgie patērētāji šo apzīmējumu sajauc ar preču zīmi vai uztver šo apzīmējumu kā tādu, kas saistīts ar preču zīmi.

[6.1.10.] Lai gan lielāka daļa tieņu piekrita [6.1.4.], [6.1.5.], [6.1.6.] un [6.1.7.] rindkopā norādītajiem secinājumiem, tomēr bija daži, kuriem šie secinājumi radīja šaubas, tādēļ lietderīgi būtu šos jautājumus atrisināt ar likuma grozījumiem.

[6.1.11.] Vajadzētu paredzēt likuma “Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 23.¹ pantā trešo daļu (Sk. [4.5.16.] rindkopu ar tai sekojošo pamatojumu) sekojošā redakcijā:

(3) Atbildība par Krimināllikuma 206. pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, kas izdarīts ievērojamā apmērā, iestājas, ja preču zīmes, citas atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīgās izmantošanas rezultātā no pakalpojuma, preces vai izstrādājuma tiek gūti ieņēmumi vai izmantošanā, tai skaitā kontrafaktās precēs, pakalpojumos vai izstrādājumos tiek ieguldīti resursi, kuru kopējā vērtība nodarījuma izdarīšanas brīdī nav bijusi mazāka par desmit tai laikā Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu kopsummu.

[6.1.12.] Vajadzētu arī likumā “Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” ietvert 20.² pantu (Sk. [4.5.17.] rindkopu ar tai sekojošo pamatojumu) sekojošā redakcijā:

20.² pants. Atbildība par Krimināllikuma 206. pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, kas izdarīts lielā apmērā, iestājas, ja preču zīmes, citas atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīgās izmantošanas rezultātā no pakalpojuma, preces vai izstrādājuma tiek gūti ieņēmumi vai izmantošanā, tai skaitā kontrafaktās precēs, pakalpojumos vai izstrādājumos tiek ieguldīti resursi, kuru kopējā vērtība nodarījuma izdarīšanas brīdī nav bijusi mazāka par piecdesmit tai laikā Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu kopsummu.

[6.1.13.] Savukārt saistībā ar seku noteikšanas jautājumiem lietderīgi būtu likumā “Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” paredzēt normu (Sk. [4.6.16.] rindkopu ar tai sekojošo pamatojumu) sekojošā redakcijā:

Krimināllikuma 206. pantā paredzēta noziedzīga nodarījuma rezultātā radītās sekas nosakāmas atbilstoši oriģinālās preces, pakalpojuma vai izstrādājuma tirgus cenām vai tām pielīdzinātām cenām nodarījuma izdarīšanas laikā.

[6.1.14.] Atbalstot [6.1.11.] un [6.1.12.] rindkopā izteikto piedāvājumu un, ņemot vērā, ka Krimināllikuma 206. panta pirmajā daļā kā noziedzīga nodarījuma kvalificējošās pazīmes norādītas gan noziedzīga nodarījuma sekas, gan noziedzīga nodarījuma priekšmets, lietderīgi būtu Krimināllikuma 206. panta trešajā daļā paredzēt ne tikai noziedzīga nodarījuma priekšmetu, bet arī sekas, izsakot trešo daļu (Sk. [4.6.15.] rindkopu ar tai sekojošo pamatojumu) sekojošā redakcijā:

(3) Par preču zīmes, preču vai pakalpojumu citādas atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīgu izmantošanu, zīmes viltošanu vai viltotas zīmes apzinātu izmantošanu vai izplatīšanu, ja tas izdarīts lielā apmērā vai izraisījis smagas sekas, vai par šā panta pirmajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, ja to izdarījusi organizēta grupa, [..]

[6.1.15.] Krimināltiesiskās aizsardzības efektivitātes uzlabošanai, lai kā noziedzīgi nodarījumi netiktu atzīti mazkaitīgi nodarījumi, lietderīgi būtu Krimināllikuma 206. pantā paredzēt noziedzīga nodarījuma īpašo nolūku (Sk. [4.7.7.] rindkopu ar tai sekojošo pamatojumu):

206. pants. Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīga izmantošana

*(1) Par preču zīmes, preču vai pakalpojumu citādas atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīgu izmantošanu, zīmes viltošanu vai viltotas zīmes apzinātu izmantošanu vai izplatīšanu, **nolūkā pazemināt vai ekspluatēt pazīstamas zīmes atšķirtspēju vai reputāciju**, ja tā izdarīta ievērojamā apmērā vai ja ar to radīts būtisks kaitējums ar likumu aizsargātām personas interesēm. [..]*

[6.1.16.] Savukārt tiesībpārkāpuma subjektīvās puses intelektuālā momenta latīņu attiecībā uz noziedzīga nodarījuma priekšmetu, kad tiek izmantotas līdzīgas atšķirības zīmes, vajadzētu paredzēt jaunajā Preču zīmju likumā (Sk. [4.7.8.] rindkopu ar tai sekojošo pamatojumu), iekļaujot tajā normu:

Par nelikumīgām darbībām ar preču zīmi ir atzīstamas arī darbības, kad persona apzināti pieļāva, ka atšķirības zīme ir līdzīga tiesiski aizsargājamajai zīmei un tā tiek izmantota uz precēm vai pakalpojumiem, kas līdzīgi precēm vai pakalpojumiem uz kurām attiecās aizsargājamā atšķirības zīme.

[6.1.17.] Ņemot vērā Zviedrijas Karalistē paredzēto tiesisko regulējumu, domājams, ka arī Latvijas Republikā Krimināllikuma 206. panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīga nodarījuma sagatavošanu vajadzētu kriminalizēt, paredzot šajā normā sankciju, kas saskaņā ar Krimināllikuma 7. panta ceturto daļu atbilstu smagam noziegumam, attiecīgi palielinot arī panta otrās daļas sankcijā paredzēta soda mēru (Sk. [4.8.4.] rindkopu ar tai sekojošo pamatojumu):

206. pants. Preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga nelikumīga izmantošana

(1) Par preču zīmes, preču vai pakalpojumu citādas atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīgu izmantošanu, zīmes viltošanu vai viltotas zīmes apzinātu izmantošanu vai izplatīšanu, ja tā izdarīta ievērojamā apmērā vai ja ar to radīts būtisks kaitējums ar likumu aizsargātām personas interesēm, —

*soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz ~~diviem~~ **četriem** gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu.*

(2) Par šā panta pirmajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, ja to izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās, —

*soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz ~~četriem~~ **pieciem** gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu. [..]*

[6.1.18.] Atbildot uz pētījuma [0.7.] rindkopā formulēto pirmo jautājumu, jānorāda, ka Kriminālprocesa likums neierobežo kompetento amatpersonu tiesības uzsākt kriminālprocesu arī gadījumos, kad izmantojamais apzīmējums ir tikai līdzīgs aizsargājamajai preču zīmei, lai, izmeklējot konkrēto nodarījumu, konstatētu visas Krimināllikuma 206. pantā paredzētas noziedzīga nodarījuma pazīmes (sk. [5.1.4.] rindkopu ar tai sekojošo pamatojumu). Jautājumu par zīmes līdzību aizsargājamajai preču zīmei ir jāvērtē procesa virzītājam, kurš, nenoliedzami var izmantot arī ekspertu atzinumus, tai skaitā pieaicināto ekspertu atzinumus (sk. [5.2.1.] rindkopu ar tai sekojošo pamatojumu).

[6.1.19.] Atbildot uz pētījuma [0.7.] rindkopā formulēto otro jautājumu, jānorāda, ka, ja Krimināllikuma 206. pantā paredzēta noziedzīga nodarījuma rezultātā tiek radītas sekas, tad mantiska kaitējuma kompensāciju jānosaka atbilstoši oriģinālās preces, pakalpojuma vai izstrādājuma tirgus cenām vai tām pielīdzinātām cenām nodarījuma izdarīšanas laikā (sk. [5.1.10.] rindkopu ar tai sekojošo pamatojumu).

[6.1.20.] Pētījuma [0.8.] rindkopā formulētajam pirmajam uzdevumam veltīta pētījuma 5. nodaļa, otrajam uzdevumam veltīta pētījuma 3. nodaļa, trešajam uzdevumam veltīta pētījuma 4. nodaļa, visbeidzot, pētījuma [0.8.] rindkopā formulētajam ceturtajam uzdevumam veltīta pētījuma 5.2. apakšnodaļa. Rezultātā tika izpētīti ar preču zīmes, citas atšķirības zīmes un dizainparauga krimināltiesisko aizsardzību saistītie praktiskie un tiesiskie aspekti, identificējot esošās problēmas šajā jomā un tika piedāvāti to risinājumi, tādējādi sasniedzot pētījuma mērķi.

[6.1.21.] Saistībā ar pētījuma pirmā uzdevuma izpildi, jāsecina, ka kriminālprocesa uzsākšanas pamats saistīts ar materiālo tiesību normu interpretāciju. Kriminālprocesu veicošo amatpersonu vienota izpratne par Krimināllikuma 206. pantā paredzēta noziedzīga nodarījuma sastāvu veicinās kriminālprocesu pamatotu uzsākšanu un virzību (sk. [5.1.4.] rindkopu).

[6.1.22.] Kriminālprocesa likuma 125. panta otrajā daļā paredzētā prezumpcija, ka ir uzskatāms par pierādītu, ka persona ir pārkāpusi tiesības uz preču zīmi, ja vien tā nespēj ticami izskaidrot vai pamatot šo tiesību iegūšanu vai izcelsmi, ir izmantojama noziedzīga nodarījuma objektīvo pazīmju pierādīšanā. Tomēr šajā normā prezumētais tiesību uz preču zīmi pārkāpums nozīmē tikai to, ka Krimināllikuma 206. pantā ietverta noziedzīga nodarījuma dažas objektīvās puses pazīmes (neskaitot noziedzīga nodarījuma sekas un priekšmeta apjomu) pastāv, ja vien procesa noteiktā kārtībā netiek pierādīts pretējais (sk. [5.2.14.] un [5.2.15.] rindkopu).

[6.1.23.] Saistībā ar pētījuma otrā uzdevuma izpildi, jāsecina, ka Latvijas Republikas normatīvo aktu pilnveidē lietderīgi izmantot Igaunijas Republikas tiesību normu formulējumus saistībā ar noziedzīga nodarījuma sekām un priekšmetu, Vācijas Federatīvās Republikas tiesību normu formulējumus saistībā ar noziedzīga nodarījuma subjektīvo pusi un Zviedrijas Karalistes tiesību normu formulējumus saistībā ar nepabeigto noziedzīgo nodarījumu kriminalizēšanu.

[6.1.24.] Saistībā ar pētījuma trešā uzdevuma izpildi, jāsecina, ka [6.1.11.], [6.1.12.], [6.1.13.] un [6.1.14.] rindkopā piedāvātie grozījumi, kas saistīti ar noziedzīga nodarījuma seku un priekšmeta noteikšanu, ļautu akcentēt procesa virzītāju uzmanību uz būtiskākajiem pierādīšanas priekšmetā ietilpstošajiem elementiem.

[6.1.25.] Saistībā ar pētījuma ceturta uzdevuma izpildi, jāsecina, ka Kriminālprocesa likumā paredzētais regulējums nerada šķēršļus ekspertu piesaistei no ar kriminālprocesā iesaistītām personām nesaistītām zinātniskajām institūcijām, dažādām organizācijām vai iestādēm, piemēram, no Patentu valdes vai Rūpnieciskā īpašuma apelācijas padomes (sk. [5.2.1.], [5.2.2.], [5.2.3.], [5.2.4.], [5.2.5.] un [5.2.6.] rindkopu).

PIELIKUMS NR. 1. Pārskats par Latvijas Republikā reģistrētajiem Krimināllikuma 206. pantā paredzētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem¹⁰⁰

KL gads	206. panta pirmā daļa	206. panta otrā daļa	206. panta trešā daļa
2018.	3	0	3
2017.	2	1	4
2016.	8	0	0
2015.	5	2	0
2014.	4	0	1
2013.	1	0	0
2012.	11	0	2
2011.	18	0	0

¹⁰⁰ Kriminālā statistika. Iekšlietu ministrijas Informācijas centrs. Pieejama: <http://www.ic.iem.gov.lv/lv/node/109>

PIELIKUMS NR. 2. Pēc krimināllikuma 206. panta notiesājošie un attaisnojošie spriedumi¹⁰¹

Gads	Notiesājošie spriedumi		Attaisnojošie spriedumi	
	Notiesāto personu skaits	Kriminālprocesa Nr.	Attaisnoto personu skaits	Kriminālprocesa Nr.
2005.	1	1816000103	0	
2006.	0		0	
2007.	0		0	
2008.	0		0	
2009.	0		0	
2010.	1	11810001308	0	
2011.	1	11816009510	0	
2012.	1	11810000809	0	
2013.	0		0	
2014.	0		0	
2015.	0		1	11270014514
2016.	0		0	
2017.	0		1 2	11816015110 11120115906
2018.	2 1	11816008617 11810007805	0	
2019. līdz 1.okt.	0		0	
KOPĀ	7		4	

¹⁰¹ Pēc Krimināllikuma 206. panta notiesājošie un attaisnojošie spriedumi. No: Baumanis J. 2019. gada 1. novembra Latvijas tiesnešu konferences 3. daļas krimināllietu sekcijas prezentācijas materiāli "Ievērojams apmērs un būtisks kaitējums noziedzīgos nodarījumos pret rūpniecisko īpašumu". Nav publicēti.

PIELIKUMS Nr. 3. Krimināllikuma 206. panta pirmajā daļā paredzēta noziedzīga nodarījuma objektīvās puses izpausmes veidi

Krimināllikuma 206. panta pirmajā daļā paredzēta noziedzīga nodarījuma objektīvā puse, kurā obligāta pazīme ir PRIEKŠMETA VĒRTĪBA		Krimināllikuma 206. panta pirmajā daļā paredzēta noziedzīga nodarījuma objektīvā puse, kurā obligāta pazīme ir SEKAS	
1.	Preču zīmes nelikumīga izmantošana ievērojamā apmērā	10.	Preču zīmes nelikumīga izmantošana, ja ar to radīts būtisks kaitējums ar likumu aizsargātām personas interesēm
2.	Preču vai pakalpojumu citādas atšķirības zīmes, kas nav preču zīme, nelikumīga izmantošana ievērojamā apmērā	11.	Preču vai pakalpojumu citādas atšķirības zīmes, kas nav preču zīme, nelikumīga izmantošana, ja ar to radīts būtisks kaitējums ar likumu aizsargātām personas interesēm
3.	Dizainparauga nelikumīga izmantošana ievērojamā apmērā	12.	Dizainparauga nelikumīga izmantošana, ja ar to radīts būtisks kaitējums ar likumu aizsargātām personas interesēm
4.	Preču zīmes viltošana ievērojamā apmērā	13.	Preču zīmes viltošana, ja ar to radīts būtisks kaitējums ar likumu aizsargātām personas interesēm
5.	Preču vai pakalpojumu citādas atšķirības zīmes viltošana ievērojamā apmērā	14.	Preču vai pakalpojumu citādas atšķirības zīmes viltošana, ja ar to radīts būtisks kaitējums ar likumu aizsargātām personas interesēm
6.	Viltotas preču zīmes izmantošana ievērojamā apmērā	15.	Viltotas preču zīmes izmantošana, ja ar to radīts būtisks kaitējums ar likumu aizsargātām personas interesēm
7.	Viltotas preču vai pakalpojumu citādas atšķirības zīmes, kas nav preču zīme, izmantošana ievērojamā apmērā	16.	Viltotas preču vai pakalpojumu citādas atšķirības zīmes, kas nav preču zīme, izmantošana, ja ar to radīts būtisks kaitējums ar likumu aizsargātām personas interesēm
8.	Viltotas preču zīmes izplatīšana ievērojamā apmērā	17.	Viltotas preču zīmes izplatīšana, ja ar to radīts būtisks kaitējums ar likumu aizsargātām personas interesēm
9.	Viltotas preču vai pakalpojumu citādas atšķirības zīmes, kas nav preču zīme, izplatīšana ievērojamā apmērā	18.	Viltotas preču vai pakalpojumu citādas atšķirības zīmes, kas nav preču zīme, izplatīšana, ja ar to radīts būtisks kaitējums ar likumu aizsargātām personas interesēm

PIELIKUMS Nr. 4. Aptauijas anketa

Rajona (pilsētas) tiesas tiesnesis ☐; Apgabaltiesas tiesnesis ☐; Augstākās tiesas tiesnesis ☐

Nemot vērā Krimināllikuma 206.panta uzbūvi, kuriem apgalvojumiem Jūs piekrītat:

1. Krimināllikuma 206.pantā paredzētajā noziedzīga nodarījuma priekšmetā ietilpst ne tikai preču zīmei identisks apzīmējums, bet arī apzīmējums, kuru sakarā ar tā identiskumu vai līdzību preču zīmei un to preču vai pakalpojumu identiskumu vai līdzību, kuriem reģistrēta preču zīme un saistībā ar kuriem minēto apzīmējumu lieto, pastāv iespēja, ka attiecīgie patērētāji šo apzīmējumu sajauc ar preču zīmi vai uztver šo apzīmējumu kā tādu, kas saistīts ar preču zīmi. ☐
2. Preču zīmes, preču vai pakalpojumu citādas atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīga izmantošana, zīmes viltošana vai viltotas zīmes apzināta izmantošana vai izplatīšana tiek izdarīta ievērojamā apmērā vai lielā apmērā, ja:
 - 2.1. Atšķirības zīmes vai dizainparauga nelikumīgās izmantošanas rezultātā no pakalpojuma, preces vai izstrādājuma tiek gūti ieņēmumi ievērojamā vai lielā apmērā. ☐
 - 2.2. Izmantošanā, tai skaitā kontrafaktās precēs, pakalpojumos vai izstrādājumos tiek ieguldīti resursi ievērojamā vai lielā apmērā. ☐
 - 2.3. Atšķirības zīme vai dizainparaugs nelikumīgi tiek izmantots precēm, pakalpojumiem vai izstrādājumiem, kuru oriģinālu cena sasniedz ievērojamo apmēru. ☐
 - 2.4. Atšķirības zīme vai dizainparaugs nelikumīgi tiek izmantots precēm, pakalpojumiem vai izstrādājumiem, kuru oriģinālu cena sasniedz lielo apmēru. ☐
3. Krimināllikuma 206.pantā paredzētās sekas var būt atšķirības zīmes vai dizainparauga īpašnieka negūtie ieņēmumi. ☐
4. Krimināllikuma 206.pantā paredzētās sekas kā negūtos ieņēmumus aprēķina, vadoties no oriģinālās preces, pakalpojuma vai izstrādājuma vērtības. ☐

PIELIKUMS Nr. 5. Aptaujas rezultāti

1. Rajona (pilsētas) tiesas tiesneši.

Respondenta numurs	Aptaujas jautājuma numurs						
	1.	2.1.	2.2.	2.3.	2.4.	3.	4.
1.1.	X	X	X	X	X	X	X
1.2.	X	-	-	X	-	X	-
1.3.	X	X	X	X	X	X	X
1.4.	X	X	X	X	X	X	X
1.5.	X	X	X	X	X	X	X
1.6.	X	X	X	X	X	X	X
1.7.	X	X	X	X	X	X	X
1.8.	X	X	X	X	-	X	X
1.9.	X	X	X	X	X	X	X
1.10.	X	X	X	X	X	X	X
1.11.	X	X	X	X	X	X	X
1.12.	X	X	X	X	X	X	X
1.13.	X	X	X	X	X	X	X
1.14.	Komentārs: Manā praksē 206.p. nav bijis. Nav pieredzes, tpc neesmu domājusi.						
1.15.	X	-	-	X	X	X	X
1.16.	X	X	X	X	X	X	X
1.17.	X	X	X	X	X	X	X
1.18.	X	X	X	X	X	X	X
1.19.	X	-	-	X	-	-	-
1.20.	X	-	-	-	-	-	X
1.21.	X	X	X	X	X	X	X
1.22.	X	X	-	X	X	-	X
1.23.	X	X	-	X	X	X	X
1.24.	X	X	-	X	X	-	X
1.25.	X	X	X	X	X	-	-
1.26.	X	X	-	X	X	-	X
1.27.	X	X	-	X	X	X	-
1.28.	X	X	X	X	X	X	X
1.29.	X	X	X	X	X	X	X
1.30.	X	X	X	X	X	X	X
1.31.	X	X	-	X	-	-	-
1.32.	X	X	X	-	-	X	X

2. Apgabaltiesas tiesneši.

Respondenta numurs	Aptaujas jautājuma numurs						
	1.	2.1.	2.2.	2.3.	2.4.	3.	4.
2.1.	X	X	-	X	X	X	-
2.2.	X	X	X	X	X	X	X
2.3.	X	X	X	X	X	X	X
2.4.	X	X	-	X	-	-	-

2.5.	X	X	X	X	X	X	X
2.6.	X	X	X	X	X	X	X
2.7.	X	X	X	X	X	X	X
2.8.	X	X	X	X	X	X	X
2.9.	X	X	X	X	X	X	X
2.10.	X	X	X	X	X	X	X
2.11.	X	X	X	X	X	X	X
2.12.	X	-	-	X	-	X	-
2.13.	X	X	X	X	X	X	X
2.14.	X	-	-	-	X	-	X
2.15.	X	X	X	X	X	X	-
2.16.	X	X	X	X	X	X	X
2.17.	X	X	X	X	X	X	X
2.18.	X	X	X	X	X	X	X
2.19.	X	X	X	X	X	X	X
2.20.	X	X	-	-	-	X	X
2.21.	X	X	X	X	-	X	X
2.22.	X	X	X	X	X	X	X
2.23.	X	X	X	X	-	X	X

3. Augstākās tiesas tiesneši.

	Aptaujas jautājuma numurs						
Respondenta numurs	1.	2.1.	2.2.	2.3.	2.4.	3.	4.
3.1.	X	-	-	X	-	-	X
3.2.	X	-	-	X	X	-	X
3.3.	X	X	X	-	-	X	X
3.4.	X	X	X	X	X	X	X
3.5.	X	X	X	X	X	X	X

4. Anketā netika atzīmēta tiesu instance.

	Aptaujas jautājuma numurs						
Respondenta numurs	1.	2.1.	2.2.	2.3.	2.4.	3.	4.
4.1.	X	X	-	-	-	-	X
4.2.	X	-	-	-	X	-	-

5. Rezultāts.

	Aptaujas jautājuma numurs						
	1.	2.1.	2.2.	2.3.	2.4.	3.	4.
Piekrīt	61	52	47	54	47	48	51
Nepiekrīt	0	9	16	7	14	13	10
Atturējās	1	1	1	1	1	1	1

UZZIŅAS LĪDZEKĻI

Latvijas Republikas normatīvie akti

- 1) Latvijas Republikas Satversme. Pieņemts: 15.02.1922. Stājas spēkā: 07.11.1922. Ar grozījumiem, kas stājas spēkā 01.01.2019.
- 2) Autortiesību likums. Pieņemts: 06.04.2000. Stājas spēkā: 11.05.2000. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 148/150 (2059/2061), 27.04.2000.; Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 11, 01.06.2000.
- 3) Dizainparaugu likums. Pieņemts: 28.10.2004. Stājas spēkā: 18.11.2004. Ar grozījumiem, kas stājas spēkā 01.01.2016.
- 4) Krimināllikums. Pieņemts: 17.06.1998. Stājas spēkā: 01.04.1999. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 199/200 (1260/1261), 08.07.1998.; Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 15, 04.08.1998.
- 5) Krimināllikums. Pieņemts: 17.06.1998. Stājas spēkā: 01.04.1999. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 199/200 (1260/1261), 08.07.1998.; Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 15, 04.08.1998. Ar grozījumiem, kas stājas spēkā 01.04.2013.
- 6) Krimināllikums. Pieņemts: 17.06.1998. Stājas spēkā: 01.04.1999. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 199/200 (1260/1261), 08.07.1998.; Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 15, 04.08.1998. Ar grozījumiem, kas stājas spēkā 03.12.2015.
- 7) Krimināllikums. Pieņemts: 17.06.1998. Stājas spēkā: 01.04.1999. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 199/200 (1260/1261), 08.07.1998.; Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 15, 04.08.1998. Ar grozījumiem, kas stājas spēkā 07.11.2018.
- 8) Kriminālprocesa likums. Pieņemts: 21.04.2005. Stājas spēkā: 01.10.2005. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 74, 11.05.2005.; Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 11, 09.06.2005. Ar grozījumiem, kas stājas spēkā 01.01.2019.
- 9) Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss. Pieņemts: 07.12.1984. Stājas spēkā: 01.07.1985. Publicēts: Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas Augstākās Padomes un Valdības Ziņotājs, 51, 20.12.1984. Ar grozījumiem, kas stājas spēkā 01.01.2011.
- 10) Latvijas Republikas likums Dizainparaugu aizsardzības likums. Pieņemts: 04.05.1993. Stājas spēkā: 10.06.1993. Zaudē spēku: 15.04.2004.
- 11) Likums “Grozījumi Krimināllikumā”. Pieņemts: 17.10.2002. Stājas spēkā: 20.11.2002. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 161 (2736), 06.11.2002.
- 12) Likums “Grozījumi Krimināllikumā”. Pieņemts: 21.10.2010. Stājas spēkā: 01.01.2011. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 178 (4370), 10.11.2010.
- 13) Likums “Grozījumi Krimināllikumā”. Pieņemts: 08.07.2011. Stājas spēkā: 01.10.2011. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 117 (4515), 28.07.2011.
- 14) Likums “Grozījumi Krimināllikumā”. Pieņemts: 13.12.2012. Stājas spēkā: 01.04.2013. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 202 (4805), 27.12.2012.

- 15) Likums "Grozījumi Krimināllikumā". Pieņemts: 08.06.2017. Stājas spēkā: 01.01.2018. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 124 (5951), 22.06.2017.
- 16) Likums "Grozījumi Kriminālprocesa likumā". Pieņemts: 21.10.2010. Stājas spēkā: 01.01.2011. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 178 (4370), 10.11.2010.
- 17) Likums "Grozījumi Latvijas Kriminālkodeksā". Pieņemts: 21.09.1995. Stājas spēkā: 01.11.1995. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 154 (437), 06.10.1995.
- 18) Likums "Grozījumi likumā "Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību"". Pieņemts: 29.10.2015. Stājas spēkā: 03.12.2015. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 227 (5545), 19.11.2015.
- 19) Likums "Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm". Pieņemts: 16.06.1999. Stājas spēkā: 15.07.1999. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 216 (1676), 01.07.1999.; Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 14, 22.07.1999. Ar grozījumiem, kas stājas spēkā 01.01.2016.
- 20) Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums. Pieņemts: 17.07.2008. Stājas spēkā: 13.08.2008. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 116, 30.07.2008.; Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 16, 28.08.2008. Ar grozījumiem, kas stājas spēkā 01.07.2019.
- 21) Rūpnieciskā īpašuma institūciju un procedūru likums. Pieņemts: 18.06.2015. Stājas spēkā: 01.01.2016. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 127 (5445), 02.07.2015.

Starptautiskie normatīvie akti

- 1) Likums Par Marakešas līgumu par Pasaules tirdzniecības organizācijas izveidošanu. Pieņemts: 17.12.1998. Stājas spēkā: 29.12.1998. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 387 (1448), 29.12.1998.
- 2) Parīzes Konvencija par rūpnieciskā īpašuma aizsardzību. Pieņemts: 20.03.1883. Stājas spēkā: 07.09.1993. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 54 (2819), 08.04.2003.
- 3) 2009. gada 26. februāra Padomes Regula Nr. 207/2009. Par Kopienas preču zīmi. Pieejama: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A02009R0207-20130701>
- 4) Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 16. decembra Regulu Nr. 2015/2424., ar ko groza Padomes Regulu Nr. 207/2009 par Kopienas preču zīmi, Komisijas Regulu Nr. 2868/95, ar ko īsteno Padomes Regulu Nr. 40/94 par Kopienas preču zīmi, un atceļ Komisijas Regulu Nr. 2869/95 par maksām, kas jāmaksā Iekšējā tirgus saskaņošanas birojam (preču zīmes, paraugi un modeļi). Pieejama: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A32015R2424>
- 5) Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa direktīva Par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu Nr. 2004/48/EK. Pieejama: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX%3A32004L0048>

Igaunijas Republikas normatīvie akti

- 1) Karistusseadustik. Vastu võetud 06.06.2001. Jõustumine 01.09.2002. Avaldamismärge: RT I 2001, 61, 364. Redaktsiooni jõustumise kp: 15.03.2019. Saadaval: <https://www.riigiteataja.ee/akt/113032019077>

Lietuvos Respublikas normatīvie akti

- 1) Lietuvos Respublikos Baudžiamasis kodeksas. Suvestinė redakcija nuo 2019-04-03. Įstatymas paskelbtas: Žin. 2000, Nr. 89-2741, i. k. 1001010ISTAI-1968. Rasti adresu: <https://www.e-tar.lt/portal/ru/legalAct/TAR.2B866DFF7D43/mRQMTxiFNt>
- 2) Lietuvos Respublikos Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetas Pagrindinio komiteto išvada dėl Lietuvos Respublikos Baudžiamojo kodekso 43, 47, 54, 62, 63, 64, 681, 682, 71, 75, 90, 226 ir 227 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto XIIP-1066. Rasti adresu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/7fc42420a36311e7a65c90dfe4655c64?jfwid=nl6mpt8p4>

Vācijas Federatīvās Republikas normatīvie akti

- 1) Gebrauchsmustergesetz (GebrMG). Ausfertigungsdatum: 05.05.1936. Zuletzt geändert durch Art. 10 G v. 17.7.2017 I 2541. Vorhanden: <https://www.gesetze-im-internet.de/gebrmg/BJNR201300936.html>
- 2) Gesetz über den rechtlichen Schutz von Design (Designgesetz - DesignG). Ausfertigungsdatum: 12.03.2004. Zuletzt geändert durch Art. 15 G v. 17.7.2017 I 2541. Vorhanden: https://www.gesetze-im-internet.de/geschmmg_2004/BJNR039010004.html
- 3) Gesetz über den Schutz der Topographien von mikroelektronischen Halbleitererzeugnissen (Halbleiterschutzgesetz - HalblSchG). Ausfertigungsdatum: 22.10.1987. Zuletzt geändert durch Art. 12 G v. 17.7.2017 I 2541. Vorhanden: <https://www.gesetze-im-internet.de/halblschg/BJNR022940987.html>
- 4) Gesetz über den Schutz von Marken und sonstigen Kennzeichen (Markengesetz - MarkenG). Ausfertigungsdatum: 25.10.1994. Zuletzt geändert durch Art. 1 G v. 11.12.2018 I 2357. Vorhanden: <https://www.gesetze-im-internet.de/markeng/BJNR308210994.html#BJNR308210994BJNG019201360>
- 5) Patentgesetz. Ausfertigungsdatum: 05.05.1936. Neugefasst durch Bek. v. 16.12.1980; 1981 I 1; zuletzt geändert durch Art. 4 G v. 8.10.2017 I 3546. Vorhanden: <https://www.gesetze-im-internet.de/patg/BJNR201170936.html>
- 6) Strafprozeßordnung (StPO). Ausfertigungsdatum: 12.09.1950. Zuletzt geändert durch Art. 5 Abs. 20 G v. 21.6.2019 I 846 Vorhanden: <https://www.gesetze-im-internet.de/stpo/BJNR006290950.html>

Zviedrijas Karalistes normatīvie akti

- 1) Brottsbalk (1962:700). Utfärdad: 1962-12-21. Ändrad: t.o.m. SFS 2019:464. Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/brottsbalk-1962700_sfs-1962-700

- 2) Lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk. Utfärdad: 1960-12-30. Ändrad: t.o.m. SFS 2018:1099. Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-1960729-om-upphovsratt-till-litterara-och_sfs-1960-729
- 3) Lag (1992:1685) om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter. Utfärdad: 1992-12-17. Ändrad: t.o.m. SFS 2018:278. Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-19921685-om-skydd-for-kretsmonster-for_sfs-1992-1685
- 4) Mönsterskyddslag (1970:485). Utfärdad: 1970-06-29. Ändrad: t.o.m. SFS 2018:1656. Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/monsterskyddslag-1970485_sfs-1970-485
- 5) Patentlag (1967:837). Utfärdad: 1967-12-01. Omtryck: SFS 1983:433. Ändrad: t.o.m. SFS 2018:273. Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/patentlag-1967837_sfs-1967-837
- 6) Rättegångsbalk (1942:740). Utfärdad: 1942-07-18. Ändrad: t.o.m. SFS 2019:298. Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/rattengangsbalk-1942740_sfs-1942-740
- 7) Varumärkeslag (2010:1877). Utfärdad: 2010-12-09. Ändrad: t.o.m. SFS 2018:1652. Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/varumarkeslag-20101877_sfs-2010-1877

Likumdošanas dokumenti

- 1) Likumprojekta “Grozījumi Krimināllikumā” Nr. 1704/Lp9 anotācija. Pieejama: <http://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimaLIVS.nsf/0/7318F47F694717E9C22576CB00505314?OpenDocument>
- 2) Likumprojekta “Grozījumi Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā” Nr. 1700/Lp9 anotācija. Pieejama: <http://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimaLIVS.nsf/0/DF00765CDF55A3E4C22576CB004FCACE?OpenDocument>
- 3) Likumprojekts “Preču zīmju likums” Nr. 409/Lp13. pirms otrā lasījuma. Pieejams: <https://titania.saeima.lv/LIVS13/saeimalivs13.nsf/0/256FA5C6A3C4B3EFC225847E0022DEBB?OpenDocument>

Latvijas Republikas tiesu prakse un judikatūra

- 1) Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2006. gada 16. februāra lēmums lietā Nr. 01810001403 (arhīva Nr. SKK-95/2006). Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/kriminallietu-departaments/hronologiska-seciba?year=2006>
- 2) Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2006. gada 18. aprīļa lēmums lietā Nr. 1816002703 (arhīva Nr. SKK-213/06) Pieejams:

<http://www.at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/kriminallietu-departaments/hronologiska-seciba?year=2006>

- 3) Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2013. gada 25. aprīļa lēmums lietā Nr. 11521029410 (arhīva Nr. SKK –109/2013). Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/kriminallietu-departaments/hronologiska-seciba?year=2013>
- 4) Latvijas Republikas Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 2015. gada 26. novembra lēmums lietā Nr. 11824001109 (arhīva Nr. SKK –32/2015). Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/kriminallietu-departaments/hronologiska-seciba?year=2015>
- 5) Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2019. gada 19. jūlija lēmums lietā Nr. 11816006415 (arhīva Nr. SKK-154/2019). Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi>
- 6) Kurzemes apgabaltiesas 2015. gada 30. novembra spriedums lietā Nr. 11270014514 (arhīva Nr. KA02-0181-15/6). Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi>
- 7) Rīgas apgabaltiesas 2017. gada 26. septembra sprieduma lietā Nr. 11810007805 (arhīva Nr. KA04-0003-17/13). Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi>
- 8) Rīgas rajona tiesas 2018. gada 15. marta spriedums lietā Nr. 12814001613 (arhīva Nr. K33-0311-18/26) ECLI:LV:RIRT:2018:0315.12814001613.1.S Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi>
- 9) Rīgas apgabaltiesas 2018. gada 20. jūnija spriedums lietā Nr. 11816015611 (arhīva Nr. KA04-1110-17/15) ECLI:LV:RAT:2018:0620.11816015611.3.S Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi>
- 10) Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2015. gada 9. februāra spriedums lietā Nr. 11816006114 (arhīva Nr. K27-0231-15/4). Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi>
- 11) Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2015. gada 3. jūnija spriedums lietā Nr. 11816009813 (arhīva Nr. K30-0347-15/14). Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi>
- 12) Zemgales rajona tiesas 2018. gada 23. jūlija spriedums lietā Nr. 11816000816 (arhīva Nr. K73-0789-18/41) ECLI:LV:ZRT:2018:0723.11816000816.3. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi>
- 13) Zemgales rajona tiesas 2018. gada 30. maija spriedumā lietā Nr. 11816004716 (arhīva Nr. K73-0142-18/39). ECLI:LV:ZRT:2018:0530.11816004716.3.S Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi>
- 14) Tiesu prakse lietās, kurās noziedzīga nodarījuma sastāva pazīme ir būtisks kaitējums. Pēc Augstākās tiesas pasūtījuma apkopojumu organizēja Latvijas Universitāte, sagatavoja Dr.iur. doc. Diāna Hamkova. Rīga: Augstāka tiesa, 2018. Pieejama: <http://www.at.gov.lv/lv/judikatura/tiesu-prakses-apkopojumi/kriminaltiesibas>

Ārvalsts tiesu prakse un judikatūra

- 1) Avgöranden från Patent- och marknadsöverdomstolen. Tillgänglig: <http://www.patentochmarknadsoverdomstolen.se/Avgoranden-fran-Patent--och-marknadsoverdomstolen/>
- 2) Bundesgerichtshofs, Urteil vom 22. März 2001. Vorhanden: <https://www.hrr-strafrecht.de/hrr/1/00/gst-1-00.php3>
- 3) Bundesgerichtshofs, Beschluss vom 23. Januar 2018. Vorhanden: <https://www.hrr-strafrecht.de/hrr/5/17/5-554-17.php>
- 4) Patent- och marknadsöverdomstolen. Dom 2018-01-25. Mål nr. B 9635-16. Tillgänglig: <http://www.patentochmarknadsoverdomstolen.se/Domstolar/pmod/2018/Svea%20HR%20B%209635-16%20Dom%202018-01-25.pdf>

Raksti, monogrāfijas un citi uzziņas līdzekļi

- 1) Baumanis J. 2019. gada 1. novembra Latvijas tiesnešu konferences 3. daļas krimināllietu sekcijas prezentācijas materiāli “Ievērojams apmērs un būtisks kaitējums noziedzīgos nodarījumos pret rūpniecisko īpašumu”. Nav publicēti.
- 2) Krastiņš, U. Eventuāls nodoms vai netiešs nodoms. Jurista Vārds 01.11.2016 Nr.44 (947).
- 3) Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināllikuma zinātniski-praktiskais komentārs. Rīga: firma “AFS”, 2003.
- 4) Krastiņš U., Liholaja V., Hamkova D. Krimināllikuma komentāri. Trešā daļa (XVIII–XXV nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016.
- 5) Krastiņš U. Novitātes Krimināllikuma 195. un 314. panta regulējumā. Jurista Vārds, 28.11.2017., Nr. 49 (1003).
- 6) Krastiņš U. Noziedzīga nodarījuma sastāvs un nodarījuma kvalifikācija. Teorētiskie aspekti. Rīga, Tiesu namu aģentūra, 2014.
- 7) Krastiņš, U. Subjektīvā attieksme un vaina kukuļdošanā, izmantojot starpnieku. Jurista Vārds 03.05.2016. Nr.18 (921).
- 8) Krastiņš U. Vainas ietekme uz noziedzīga nodarījuma kvalifikāciju. Jurista Vārds, 2003. Nr. 21 (279).
- 9) Krastiņš U. Vērtējuma jēdzieni Krimināllikuma normās. Jurista vārds. 2012. gada 12. jūnijs, Nr. 24
- 10) Kriminālprocesa likuma komentāri. A daļa. K. Stradas-Rozenbergas zinātniskā redakcijā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2019.
- 11) Kriminālā statistika. Iekšlietu ministrijas Informācijas centrs. Pieejama: <http://www.ic.iem.gov.lv/lv/node/109>

- 12) Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011.
- 13) Latvijas Kriminālkodekss un komentāri pie atsevišķiem Latvijas Kriminālkodeksa pantiem (A. Niedre). Rīga: Tiesiskās informācijas centrs, 1998.
- 14) Leja, M. Turpinot diskusiju par vainas formām krimināltiesībās. Jurista Vārds 27.09.2016 Nr.39 (942).
- 15) Leja, M. Netieša nodoma īpatnības formāla sastāva noziedzīgos nodarījumos. Jurista Vārds 05.07.2016 Nr.27 (930).
- 16) Leja, M. Vai Krimināllikumā bija nepieciešama jauna nodoma definīcija. Jurista Vārds 22.03.2016. Nr.12 (915).
- 17) Liholaja, V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: Likums. Teorija. Prakse. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2007.
- 18) Lūsis R. Tiešs nodoms Krimināllikumā un OECD konvencijā. Jurista Vārds, 08.03.2016., Nr. 10 (913).
- 19) Opincāns, P., Baumanis, J. Nodoms kukuļdošanā. No: Latvijas Republikas Augstākās tiesas Biļetens. Nr.13/2016. Rīga : Latvijas Republikas Augstākā tiesa, 2016. 23.-26.lpp. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/par-augstako-tiesu/informativie-materiali/augstakas-tiesas-biletens>.
- 20) Pētersone Z. Intelektuālā īpašuma civiltiesiskās aizsardzības līdzekļi. Rīga: Tiesu nama aģentūra, 2013.
- 21) Vecgaile L. Latvijas preču eksporta TOP 10. Makroekonomika. 10.10.2016. Pieejams: <https://www.makroekonomika.lv/latvijas-precu-eksporta-top-10>